

VIDÁM
KÖNYVEK

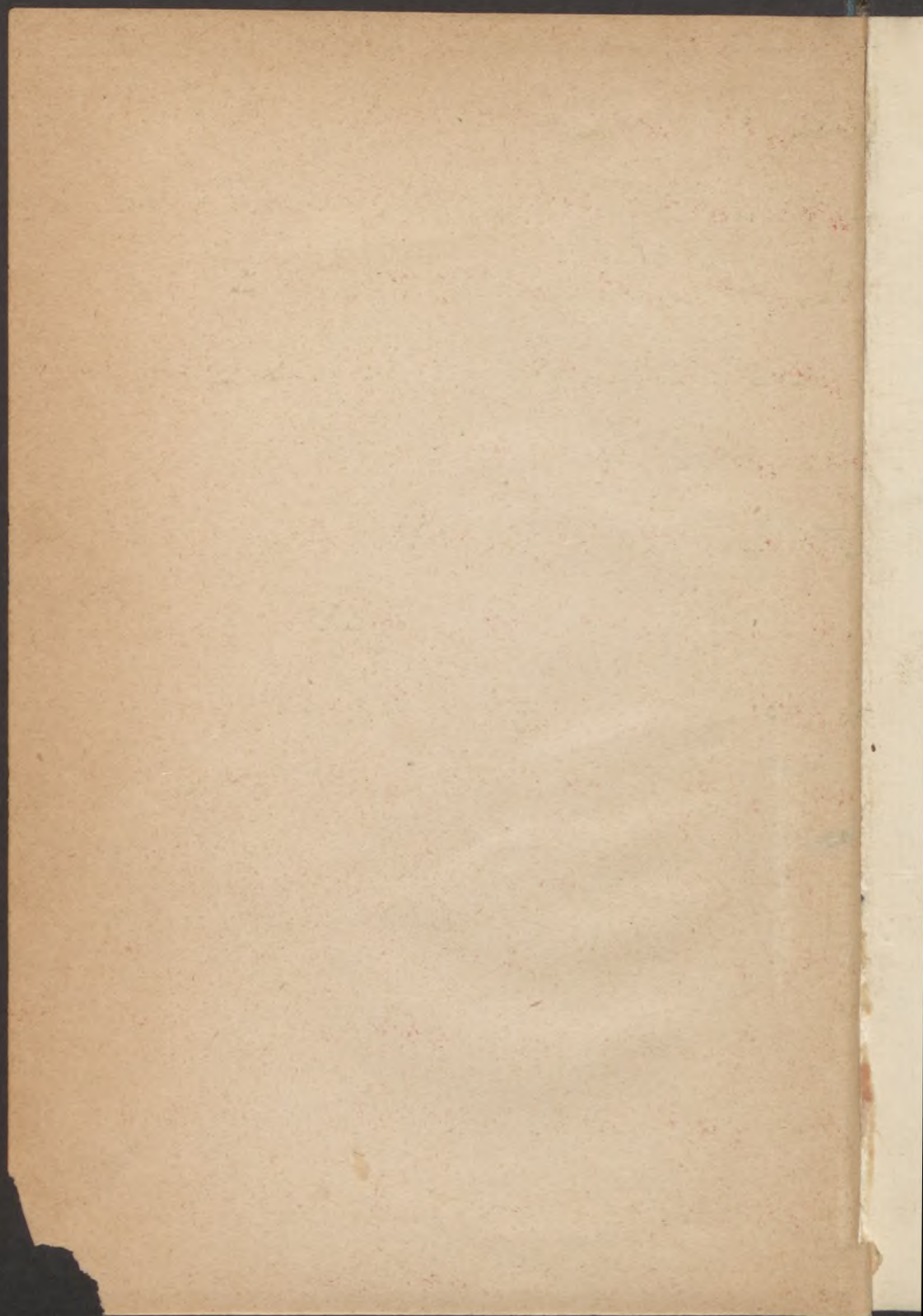
HERCZEG F. BÖSKE, ERZSI, ERZSÉBET

VIDÁM
KÖNYVEK

175

444-

BÖSKE, ERNST, ERZBISCHOF

HERCZEG FERENC

BÖSKE, ERZSI, ERZSÉBET

Budapest

Singer és Wolfner kiadása

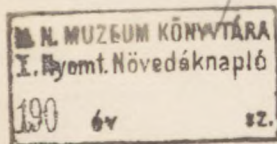
1906

P. o. hung 1022 c

Minden jogot föntartunk

18.607/13

Böske, Erzsi, Erzsébet

1870

1. The first of the year was a very dry one, and the crops were much injured by the drought. The weather was very hot, and the crops were much injured by the drought. The weather was very hot, and the crops were much injured by the drought.

2. The second of the year was a very wet one, and the crops were much injured by the rain. The weather was very cold, and the crops were much injured by the rain. The weather was very cold, and the crops were much injured by the rain.

3. The third of the year was a very dry one, and the crops were much injured by the drought. The weather was very hot, and the crops were much injured by the drought. The weather was very hot, and the crops were much injured by the drought.

4. The fourth of the year was a very wet one, and the crops were much injured by the rain. The weather was very cold, and the crops were much injured by the rain. The weather was very cold, and the crops were much injured by the rain.

5. The fifth of the year was a very dry one, and the crops were much injured by the drought. The weather was very hot, and the crops were much injured by the drought. The weather was very hot, and the crops were much injured by the drought.

6. The sixth of the year was a very wet one, and the crops were much injured by the rain. The weather was very cold, and the crops were much injured by the rain. The weather was very cold, and the crops were much injured by the rain.

7. The seventh of the year was a very dry one, and the crops were much injured by the drought. The weather was very hot, and the crops were much injured by the drought. The weather was very hot, and the crops were much injured by the drought.

8. The eighth of the year was a very wet one, and the crops were much injured by the rain. The weather was very cold, and the crops were much injured by the rain. The weather was very cold, and the crops were much injured by the rain.

9. The ninth of the year was a very dry one, and the crops were much injured by the drought. The weather was very hot, and the crops were much injured by the drought. The weather was very hot, and the crops were much injured by the drought.

10. The tenth of the year was a very wet one, and the crops were much injured by the rain. The weather was very cold, and the crops were much injured by the rain. The weather was very cold, and the crops were much injured by the rain.

Bözsi.

Az édes anyámat szerettem csak, az édes anyámat és Böskét, mást senkit a világon. A mostohaapámtól félttem, — nagy és komor ember volt, — a bátyám iránt mindig félénk tisztelettel viselkedtem. A bátyám, meg a vad cimborái megkergették a csikókat a cselédudvaron, vagy a béresfiúkkal házsártoskodtak, de engem gyávának és ostobának tartottak.

Ő vele, Bözsivel, akkor barátkoztam csak meg, amikor a kis nénikém már meghalt torokgyíkban.

A házunkból akkoriban egyszerre nagyon csendes ház lett. Hátul, az udvaron meg az istálló körül, akkor is zajongtak, fuskostak a bátyámék, de a tornácon csak lábujjhegyen mertek sompolyogni. Félték háborgatni a feketeruhás asszonyt, édesanyámat, aki nesz nélkül járt-kelt az elfüggönyözött szobákban. Korán hajnaltól késő estig tévelygett a lakásban, elgondolkozva, ideges szórakozottságában nyugalmat nemelve, mint az óra ingája.

Mintha örökké keresne valamit vagy valakit. Néha sorra nyitogatta a szekrényeket, a ládákat. Ilyenkor apró ruhákat láttam a kezében és cipőcskéket, azokat rakosgatta, simogatta, azokat, meg a nénikém bábuit, ákombákomos irkáit.

Velem nem törődött, — most jobb szerette a halottját valamennyi élőnél, — pedig egyre a sarkába kullogtam. Néha megfogtam a ruháját, vagy megsimogattam a karját, hogy észrevegyen. Ilyenkor közömbösen nézett rám az éjszakai sírástól fáradt szemével, vagy azt mondta:

— Mit akarsz, Jankó? Adjak narancsot?

Kinyitotta a pohárszék narancsos fiókját, hogy válogassak belőle, amennyit akarok. Pedig nem akartam narancsot, csak féltékeny voltam a nénikémre.

Napjában tízszer is kiküldött Gyurkáékhoz játszani. Nem mentem a fiúkhoz, — azok úgyis csak gorombáskodtak volna velem, — hanem leültem a küszöbre és onnan hallgattam, mint roppan odabenn a padló édesanyám lába alatt.

Ez a sötét nyugalom, a tompa közömbösség elrémitett és emésztett. Ha a borongó keserűség, amely a házunkat árnyékba borította, könnyzáporban olvad fel, nagy megkönnyebbüléssel sírtam volna bel a magam részét.

Egy délután, iskola után, belibbent hozzánk Hartay Bözsi.

Úgy jött, mintha megint játszani jönne a nénikémhez: kurta, fehér szoknyában, pipacsos kalapjával a fején, kis kezén fekete selyemkezyűt viselt, a nyakán pedig Mária-képet vékony láncon. Olyan karcsu és könnyű volt, olyan csinos, mint egy madár, vagy inkább, mint egy cica. A járása is olyan nesztelen és szerény volt, mint a dormogó cicáé, de hizelegni is úgy tudott.

Az édesanyám elboruló arccal nézte a leánya játszótársát.

— Bözsi! Hát eljöttél?

Bözsi oda símult az anyámhoz, a keztyűs kezét meg a szőke kis arcát hizelegve odadörzsölte az anyám nyakához.

— Eljöttem, néni, — suttogta szelid hangján, — eljöttem megnézni, mit csinálnak a Mariska szegény babái . . . Most egészen magukra vannak!

A babák! A Mariska árvái szomorúan ültek a szoba sarkában és meglátszott rajtuk, hogy a hűtlen kis mamájuk elhagyta őket. Négyen voltak: Elvira kisasszony, — Juci és Panna, a két parasztbaba és Babette, a fitos-orru párisi, aki magától állni meg ülni tudott. A parasztbabák most szörnyen bolyhosak voltak, a kisasszonybaba a menyasszonyi ruháját viselte, de cipő nem volt a lábán, a szegény Babette pedig, akit nénikém legjobban becézett, egy ingben szégyenkezett.

Bözsi leült az ablakfülkébe és ügyesen öltöz-

tette, fésülte a négy árvát. Amint egymás után a térdére vette őket, az ember azt hihette, hogy a mostohamama gráciájából átömlik valami a babák lószőrtagjaiba is, mert merevségük engedni kezdett és oly ügyesen bókoltak és mozgatták a karjukat, mint a jónevelésű kisleányok. Amikor aztán gyöngéden homlokon csókolta őket, mint Mariska szokta lefekvés előtt, az a némaságban félelmetes keserűség, amit még egyre a szobában éreztem, zokogó hangot adott és könyárban olvadt szét.

Az édesanyám sírt, hevesen és hosszan, mintha most sírna először életében és egy hosszú mulasztást akarna helyrehozni. Én előtte ültem a szőnyegen és vele sírtam, Bözsi pedig megszeppenve símult édesanyámhoz és könyes szemmel nézett hol reá, hol reám.

Amikor haza készült, édesanyám azt mondta:

— Gyere el máskor is, Bözsi . . . El kell jönnöd, mert most te vagy a babáink mostohája. Hanem az egyik babát vidd el magaddal, emlékül Mariskától . . .

A leány egy ösztönszerű mozdulatot tett Babette felé, majd szerényen suttozta:

— Amelyiket a jó nénike akarja . . .

Aztán megcsókolta az édesanyám kezét, könyű mosolylyal felém bólintott, — ami arcomba kergette a szégyenpírt, — és Babette-el a karján el-

ment, nesztelen, ringó léptekkel, mint egy fényes-szőrű kis macska.

A másik két babát, Jucit és Pannát, a nénikém születésnapján kapta a Bözsi. Emlékszem: délután kimentem az édesanyámmal a temetőbe, én egy nehéz, nagy koszorút vittem a vállamon, csupa gyöngyvirágból. A templom előtt találkoztunk a Bözsivel, aki éppen az iskolából jött és engedelmet kért az anyámtól, hogy velünk tarthasson. Amikor a kriptára tettük a virágokat, búsan mondta:

— Ma van a szegény Mariska születésnapja és én nem hoztam neki semmit!

Majd eszébe jutott valami. A zsebében volt egy csomó citromos bonbon, amit a plébános adott neki a hittani órán. (Őt mindenki kényeztette.) A bonbonokat kétfelé osztotta, a kisebbik felét megtartotta magának, a nagyobbikat pedig odahintette a sírra, mintha virágokat szórna reá.

A temetőből eljött hozzánk és mi hárman, a menyasszony-babával lakodalmat játszottunk. Úgy volt, hogy én leszek a baba vőlegénye. Bözsi pedig össze fog bennünket adni.

— Nem lesz jobb, ha én leszek a maga menyasszonya? — kérdezte szerényen.

— Persze, hogy jobb lesz . . . És a baba lesz a pap . . . De a baba nem tud papolni!

— Hát akkor én leszek a baba vőlegénye és maga lesz a pap.

Sehogysem akarta, hogy a babával összekerüljek. Azt hiszem, egy kicsit féltékenykedett a babára.

Aztán meghívta a Jucit és Pannát is a lakodalomra és ebédet főzött. Egy kis vizes cseresznyepálinkába citromos bonbonokat tett, meg narancshéjat meg kalácsmorzsát, ezt jól összekavarta és föltálalta nekem. Azt se tudtam, hogy megegyem-e, vagy megigyam, de lenyeltem.

Amikor Bözsi elbúcsúzott tőlünk, az édesanyám odaadta neki Pannát.

— Cserébe a citromos bonbonokért!

Bözsi szabadkozott.

— Nem, édes néni . . . Nem akarom az ikreket elválasztani, Pannát és Jucit . . .

— Hát vidd el mind a kettőt!

A leány halk kiáltással csókolta meg az édesanyám ruháját, aztán a két babával a karján kisurrant a szobából.

Elvira most már egyedül ült a szoba sarkában, mereven, haragosvörös arccal és akkora nagy szemeket meresztve, mintha unalmában vagy bosszúságában mindjárt sírva fakadna.

Egyszer megint magától jött hozzánk Böske. Egy parányi pár selyemharisnyát hozott, amit Elvirának, a menyasszonybabának kötött. (Elvira régi harisnyája már igazán rossz volt.) Édesanyám kissé elmosolyodott és az ölébe vonta a kis leányt.

— Igen, Bözsim, ravasz kis Bözsim, neked adom a menyasszonybabát . . .

Böske arca lángvörös lett, nem is tudott hamarjában köszönetet mondani, csak oda simult az anyámhoz, a finom kis macskakarmaival pedig hizelegve, kérlelve ölelte körül a nyakát.

Alkonyatkor én vittem Bözsi után a nagy bábut. Folyton szemmel tartott és gyakran mondta:

— Vigyázzon ám! El ne ejtse, kérem!

A templom előtt nagy fekete kutyával találkoztunk. Bözsi azt kérdezte tőlem, hogy nem-e vészett a kutya? Arra mind a ketten megszeppentünk és futni kezdtünk, de Bözsi akkor is rám szólt, hogy vigyázzak . . .

Egypár nap múlva, vagy talán egypár hét múlva, eszembe jutott megkérdezni édesanyámtól, hogy miért nem jár többet hozzánk Hartay Bözsi?

Édesanyám mosolygott.

— Nem fog már eljönni . . .

Édesanyámnak igaza volt. Bözsi sokáig nem jött el hozzánk, miután elvitte a babáinkat.

Erzsi.

Midőn mint ujdonsült jogász először mentem haza a szülővárosomba, a pályaudvaron fogadott az édesanyám és még *valaki*.

Ez a *valaki* talpig fehérben volt, fehér ruhában, nagykarimájú bébékalappal, fehér ernyővel a kezében. A fehér csipkefelhő pedig arra való volt, hogy érvényre emelje az övbe tűzött rózsza és a kalap alatt mosolygó keskeny leányarc egyenletes, gyönges rózsaszínét, a szűzies virulás színét. Amikor a hízogó, alázatos szem reám pillantott a kalap alól, tüstént megneveztem a gazdáját.

— Bözsi!

— Nem Bözsi, hanem Erzsi nagysád! — utasított rendre az édesanyám.

— Jankónak csak Erzsi, — suttogta a leány. Azzal felém nyujtotta a kezét, amelynek melegét a keztyűn is átéreztem.

Az édesanyámmal kocsira szálltunk és Bözsi-Erzsi azt mondta:

— Láttam a fiatal urat, most megyek a kertünkbe . . .

A kertjük ott volt valahol a pályaudvar mellett. Kezet csókolt az anyámnak, egy pillanatra az arcát mosolyogva odaszóritotta az anyám vállához, aztán könnyű macskalépteivel távozott.

— Bájos gyermek! — mondta az édesanyám elragadtatással. Aztán megszólalt benne az anyai büszkeség:

— Hohó, Jankó, nem is képzeled, hogy bókolnak most előttem a leányok, amióta tudják, hogy ekkora nagy jogászfiam van . . . Erzsi kisasszony is alighanem azért jár hozzám, — majd mindennap nálam van . . . Sokat beszél rólad, majd mindig rólad beszél . . . Meg kell engedni: édes, jó, okos gyermek . . . Úgy segít kezem mellett, mintha tulajdon leányom volna . . .

Hanem Erzsi nem jött el másnap hozzánk, csak harmadnapon állt meg az ablakunk alatt. Egy csomó pompás rózsza volt a kezében, az édesanyámnak hozta. Amikor már odaadta, visszakoldult egy fehér kis bimbót, azt meg odanyújtotta nekem.

— Kell?

Hogy kell-e! Az édesanyám beszólította és ott tartotta vacsorára. Teánál a mostohabátyám, aki pedig meglehetősen zárkózott ember volt és jobb szeretett az úri cimboráival kártyázni, mint velünk

teázni, szintén átjött hozzánk. Erzsi nem igen törődött vele, csak az édesanyám körül forgolódott. Úgy ismerte a járást a pohárszék és a konyha körül, mintha ő volna a házikisasszony.

— Nagyon elkényeztetsz, gyermek! — mondta az édesanyám.

Erzsi, amikor már mindenki megkapta a maga csészéjét, egy zsámolyra telepedett az édesanyám lábához és éjjelig ott maradt ülve, némán, mosolyogva, félig lehunyt szemmel, arcával símogatva az anyám kezét.

Amikor hazakísértem a holdvilágos utcán, szomorúnak látszott.

— Mi baja, Erzsi?

— Nincs bajom... De mindig szomorít valami, ha maguktól elmegyek . . . Talán az, hogy nekem nincs édesanyám . . .

Aztán csendes rajongással mondta:

— Lássá, Jankó, maga sem tudja ám, hogy milyen asszony az édesanyja . . . Mindenki szereti, — az asszonyok, a leányok, akik ismerik, mind tűzbe mennének érte . . .

Egypár nap múlva majális volt az akácosban. Az édesanyám kijelentette, hogy ő is ott lesz azon a majálison. (Alkalmasint az én első sikereimben akart gyönyörködni.) Erzsit természetesen magunkkal vittük. A mostohabátyám, — aki újabb időben

különben is fölötte gyöngéden viselkedett az édesanyám iránt, — udvariasan a rendelkezésünkre bocsátotta a kocsiját. Elegáns kocsija volt, libériás inassal; Gyurka különben is úr volt, mert az édesatyja után nagy vagyon maradt reá. Az én apám szegény ember volt.

Erzsi elragadó csinos és ennivaló kedves volt. Eleintén alig mertem hozzá közeledni, — a megyei urak és a huszárok elállották az útat, — a második négyes előtt ő maga intett oda legyezőjével.

— Jankó, hát nem is akar velem táncolni?

— Hiszen annyi a táncosa!

— A második négyest akarja?

— Hogy akarom-e?

— Hát a csárdást?

— Azt is! Mindent!

— Adja ide a karját!

Azt hiszem, ha a fiatal urak meghallották volna ezt a párbeszédet, meggyilkoltak volna. Talán a mi Gyurkánk is, aki öt perccel előbb kérte a négyest, és kosarat kapott. Nem is táncolt többet egy tapodtat sem, hanem összefont karokkal állt a tánchely közepén és keresett magának egy huszárt, akibe fáklya-fény mellett beleköthetne.

Erzsi a csárdásnál azt mondta:

— Édes Jankó, ha egy kicsit szeret, tegyen meg nekem egyet . . . Kérje meg a mamát, hogy menjünk

gyalog haza, és ne kocsin . . . Hiszen a mama meg-
tesz magának mindent . . . Az éj oly szép!

Gyanakodóvá lettem.

— És — kivel akar menni?

Rám nézett, mosolyogva, édesen, kicsit csin-
talan szemmel.

— Csacsi! — suttogta alig hallhatóan.

A cigány éppen a tolnai lakodalmat húzta. A
táncolók úgy forogtak-rezegtek egy helyben, mint
egy beszédes fűzfabokor, amelyen a jókedv orkánja
tombol végig.

Minden úgy lett, ahogy Erzsí akarta. Gyurka
dühösen csapott a szürkéi közé és a sujtásos inasá-
val elvágtatott az éjben, mi meg a többiekkel gya-
logoltunk. Hátral a mamák, elül a fiatalok, legelül
mi ketten, Erzsí meg én.

Nem ittam egy csepp bort egész este és soha
életemben nem voltam oly részeg, mint ez este.
Óriás nyárfák alatt mentünk. A rét fehér volt a hold-
világtól, a szemhatár ezüstös ködbe olvadt.

Mikor már a városba értünk, Erzsí, akinek a
keze oly könnyen pihent a karomon, mint egy fátýol-
darab, búsan mondta:

— Holnapután Herkules-fürdőre megyünk . . .
Nem szívesen megyek . . . Kinek fog akkor udva-
rolni?

— Én? Erzsí! Senkinek!

— Komolyan, senkinek?

— Esküszöm!

Halkan nevetett.

— Már azt is eltanulta? És ugyan mire esküszik?

Mondom: nagyon részeg voltam. Vakmerően mondtam:

— Arra a csókra, amit adni fog . . .

Meghökkent és levette a kezét a karomról. Azt hittem, hogy halálosan megsértettem, mikor halkan, alig hallhatóan mondta:

— Úgy szeretem, mint a testvéremet . . . Miért ne csókoljam meg?

Az ajkával könnyen megérintette a homlokomat, annyit éreztem, mintha egy virágszirom esnék az arcomba.

— Itt jön az édesmama!

Harmadnapra fürdőbe utazott az apjával. Négy hétre búcsúztunk el.

A mostohabátyám egypár napig kedvetlenül járt-kelt a házban, aztán csomagoltatott és azt mondta, hogy Budapestre megy, új lószerszámot venni. A fővárosból talán valami fürdőbe is rándul, — útközben majd meggondolja magát, hogy melyikbe.

Négy hét elmult. Gyurka egy este betoppant

hozzánk és udvariasan kezét csókolt édesanyámnak.
Engem meg is csókolt, talán először életében.

— Honnan jössz, Gyurka?

— Herkules-fürdőről.

— Mit csinálnak Erzsiék?

— Együtt jöttünk haza.

Jó ideig hallgatott, egyszerre azt mondta az édesanyámnak:

— Mama eljegyeztem magamat Hartay Erzsivel...

Az anyám néma meglepetéssel nézett reá. Gyurka is meg volt indulva, a hangja remegett, amikor azt mondta: — Régóta szeretjük már egymást!

Aztán elment. Én némán, elálló lélekzettel, félelmetesen lüktető szívvel ültem a helyemen. Úgy éreztem, hogy most mindjárt reám szakad az ég-bolt, az egész mindenséget pedig elnyeli a sötétség.

Az édesanyám mosolyogva tette kezét a vállamra.

— Nagyon szerelmes vagy? Sebaj! Ilyen szerelmesnek még sokszor akarlak látni!

Nem emlékszem már tisztán, hogy mennyit aludtam az éjjel, — azt hiszem, nagyon keveset. Hajnalban már ott ólálkodtam az Erzsiék kertje körül, amikor pedig a harmatos bokrok közt megvillant Erzsi fehér ruhája, kinyitottam a rácsos

kaput. Egy nagyon szép és nagyon férfias beszédet készítettem magamnak, amikor azonban szemben állottam vele, csak ennyit tudtam mondani:

— Erzsi!

Mosolyogva fogott velem kezét... A térdeim remegtek a felindulástól, le kellett ülnöm a kerti padra. Ő ott állott előttem, a fölkelő napban, jókora rózsabokrétát tartott a kezében.

— Mi baja, Jankó?

— Erzsi, — fúldokoltam, — mit csinált velem?

Csodálkozva mért végig, a szemében valami maliciózus szikra villogott. Az arcához emelte a rózsáit és miközben halk hangon beszélt hozzám, bűnbánóan, szinte alázatosan nézett a szemembe. Közle tegezett, amit pedig gyermekkorában nem tett...

— Jankó, édes Jankóm, hát legyen eszed! Csak nem vagy komolyan szerelmes belém? Jankó, szégyen Jankóm, hiszen egy egész évvel idősebb vagyok nálad... Vagy két évvel vagyok idősebb nálad, mert egyet mindig letagadtam... Mire te férfi leszel, én már öregasszony leszek... Nekem férjhez kell mennem, nincs egyéb hátra, — előtted megnyitva áll az egész világ...

— Erzsi, én magát nagyon szeretem! — zokogott föl bennem a keserűség.

— Gyermek!

A hűvös kezével végigsimított a fejemen, most már jóakaró hangon, bizonyos anyai fölényvel beszélt hozzám. Azt tudott velem csinálni, amit akart. A fölényes hangjával imponált, nagyon boldogtalannak, de egyszersmind nagyon izléstelennek találtam magamat. Egyszerre érezni kezdtem, hogy igazán tacskozó vagyok még és saját vakmerőségem, amelylyel reá mertem vetni a szememet erre az okos, nagy leányra, arcomba kergette a szégyen pírját.

Hazamentem, a rózsákat magammal vittem. A rózsákat az édesanyámnak küldte, csak egy piros bimbót küldött a vőlegényének. Egy felhéret ő maga tűzött a kabátomra.

A vakációm véget ért és én visszatértem az egyetemre. Jó sokáig nem jártam a hazámban, még a mostohabátyám lakodalmára se mentem el, bármennyire hívtak is. Az édesanyám leveleiben bőségesen beszámolt nekem a lakodalomról és a fiatal pár egyéb viselt dolgairól is. Tudtam, hogy megvették a Szirmay-kastélyt és hogy nagy házat visznek.

— Gyurka gyakran látogat el hozzám, — írta egyizben az édesanyám, — de Erzsit csak ritkán látom. Nem is csodálom, egy ilyen fiatal menyecskének mindig sok a dolga. Már három hete, hogy nem láttam ..

En egy cseppet sem csodálkoztam ezen. Ismer-
tem már az Erzsi szokását. Ha valami megtetszett
neki a házukban, eljött hozzánk, addig settenke-
dett, dormogott körülöttünk, bolondított bennün-
ket, míg odaajándékoztuk neki amit akart.

Akkor aztán nem jött el többet.

Erzsébet.

I.

Édes jó anyám!

Tegnapi leveléből, amelyben *nagyságos Jankó*-jának szólít, látom, hogy már értesült a kinevezésemről. Igen, kineveztek királyi tanácsossá! Mint józanfejű ember nem adok sokat az ilyen cafrangra, de hazudnám is, ha azt mondanám, hogy megvetem az új címet. Harmincötéves korában az ember már elfárad egy kicsit a hivatalos lajtorján és a legmagasabb helyről érkező elismerést bátorítás-számba veszi.

Kevésbbé fontos, de nem kevésbbé érdekes hír, hogy Gyurkáék Budapestre költöztek. Képzelse! Tegnapelőtt, — éppen a tanácsosi banket következményeit aludtam ki, — levelet kaptam Erzsitől, vagy mint most írja nevét: Erzsébet asszonytól. Nagyon szeretetreméltóan írt, gratulált a nagyságos címhez és meginvitált a szerdai zsúrjaira.

Őszintén szólva csodálkoztam a meghíváson. Tudom, hogy Erzsiek sora rosszra fordult, amióta

sovány esztendők járnak a gazdaságukra és amióta Gyurkából nagy kártyás lett és ezért különösnek is találom, hogy a drága Budapesten házat akarnak vinni. Bevallom különben, hogy Erzsébet asszony levelének az elolvasása után elsőnek is azt kérdeztem magamtól: Vajjon mit akarhat tőlem ez az asszony? Biztosra veszem, hogy akar valamit. Nem vagyok még tisztában magammal, hogy menjek-e vagy nem. Igaz, hogy oly kedvesen, oly melegen és sürgetve írt, hogy nagy udvariatlanság volna tőlem, ha egyszerűen ignorálnám. Szeretném tudni, mi édesanyám véleménye ebben a dologban? Maradtam stb.

Jankó.

U. i. Szerencse, hogy a királyi tanácsosság csak cím. Ha ő felségének eszébe jutna, hogy egyszer igazán kikérje a tanácsomat valami dologban, alkalmasint azt kellene mondanom: Felség, majd megkérdezzük az édesanyámat.

II.

Kedves jó anyám!

A mult héten ott jártam Gyurkáéknál. Elegáns lakást tartanak. Azt hittem, nagy társaságot találok majd együtt, meglepetésemre az asszony egyedül fogadott. Pongyolában volt, igaz, hogy csipkés

selyempongyolában. Csodálatos, hogy abban az asszonyban milyen kevés kárt tett az idő!

Erzsébet nagyon örült a látogatásomnak, gyerek módjára örült, és én azt hiszem, hogy öröme őszinte volt. Kedvesnek találta, hogy nem vártam meg a zsúrt, hanem megleptem őket családi körükben. (Félreértés volt a dologban. Én azzal mentem oda, hogy a zsúrra megyek, mivel az asszony, tévedésből, csütörtök helyett szerdát írt a levélben.)

Gyurka nem volt odahaza, — a kaszinóban vacsorázott, — és én egész estén át kedvem szerint pletykázhattam az asszonyokkal. Majdnem éjfélig marasztaltak. Meg kell engedni Erzsébetnek: az ember jól érzi magát nála. Sok művészi ízléssel és nagy kényelemmel rendezte be a lakását, a konyhája, a cselédsége példásan van idomítva. Ha az ember élete felét vendéglőkben tölti, mint jó magam, meg tudja becsülni az ilyen előnyöket.

Most már azt is sejtem, *mit akar* tőlem Erzsébet. Gyurka keveset van velük és ők, szegények, ugyancsak unják magukat a fővárosban. Szükségük van valakire, aki elkíséri őket a színházba, hangversenyre, sétahelyre. És én szívesen vállalkozom a cicisbeo szerepére. Ez végre is kétoldalu szerződés, amelynél mindegyik fél nyer. Van benne egy csepp önzés mind a két fél részéről, de társadalmi szempontból is jogosult önzés. Erzsébet végre is olyan előkelő asszony, hogy az ember — már hiúságból

is — szívesen mutatkozik vele bárhol, a mellett igen okos asszony, aki mindenhez tud szólni és — ha jókedvében van — elragadóan kedves. Mi kell nekem egyéb? Éppen most kaptam tőle levelet, hogy jöjjenek vacsorára. Lesz parasztos túrós csusza, — ennyi idő alatt nem felejtette el a kedves ételemet. Hanem most már elég is lesz a pletykából. Maradtam stb.

Jankó.

U. i. Édesanyám nagyon elcsodálkoznék, ha látná, hogy Lizából, a Gyurka leányából, milyen nagy kisasszony lett már. Az én számításom szerint alig lehet több tizenhat-tizenhétnél, de olyan erős és nagy, mint egy huszéves leány. Nagyon hasonlít az édesanyjára, különösen a szeme meg a járása. Csak valamivel nagyobb. Mindenki testvéreknek nézi őket.

III.

Kedves anyám!

Utolsó levelében volt egy tréfás kérdés, amelyből azonban kiéreztem a komolyt élt. Azt kérdezte tőlem, hogy nem udvarlok-e Erzsébet asszonynak? Nos, képzelje el, édesanyám, hogy előtte állok, erősen a szemébe nézek és pirulás és habozás nélkül mondom: Nem! Most már elhiszi, hogy nem? Nem

olyan asszony Erzsébet, aki udvaroltatna magának. Józan, okos és tiszta, — ugyancsak rosszul járna, aki előtte holmi léhaságokkal hozakodnék elő.

Ha ilyesmi volna köztünk, nem is akarna erőnek erejével megházasítani. Képzelve, édesanyám szövetségesre talált Erzsébetben, — ő is főköttő alá akar hozni.

Amikor először szóba hozta előttem a házasságot, a szemébe nevettem. Hogy én már túl vagyok azokon az éveken . . .

Azt mondta, a férfi annyi idős, amennyinek tud látszani. Maga (már mint én!) ez idő szerint harmincéves. Nem is okos dolog, ha az ember gyekekészszel nőül. (Azt hiszem, ez a vágás Gyurkának szólt.)

Elmondtam, hogy édesanyám újévtől kezdve velem fog lakni Budapesten és hogy nem szeretném, ha valami kotnyeles kis asszonyka ki akarná nézni a házamból. (Azt úgyis hiába akarná.)

Maga, úgylátszik, nem tudja, hogy összes tulajdonságai közül az édesanyja a legszeretetremlőbb tulajdonsága? kérdezte Erzsébet asszony. Az édesanyja a hozománya, ami minden okos leány szemében jó partivá teszi . . .

Nem mondom el a többi, de úgy vettem észre, hogy Erzsébet asszony ugyancsak ismeri édesanyámat.

Mialatt ilyenekről beszélgettünk, Liza rende-

sen ott ült a zsámolyon, az édesanyja lábánál és épp úgy hizeleg neki, simogatja a kezét és csókolja, mint Erzsébet asszony szokta Erzszi-korában.

A szép sógornő különben egész komolyan neki látott, hogy engem főköttő alá hozzon. Jó ideig nem tudtam hozzájuk menni, hogy egy-két csinos leányt ne találjak ott vendégségben. A Liza barátnőit, Erzsébet aztán elmondta beszéd közben, hogy az egyik ennyi hozományra számíthat, a másik meg ennyire... Végre sejteni kezdtem, hogy ezeket a bemutatókat az én kedvemért rendezik és egy hétig kimaradtam a házukból. A finom Erzsébet azonnal megértett és a legközelebbi meghívójában hangsúlyozta, hogy *egyedül* fogom őket találni. Most megint jóbarátok vagyunk. Tudom ugyan, hogy Erzsébet az én érdekemet akarta ezzel szolgálni, de még ilyen alakjában is visszataszítónak találom a divatos férjvadászatot.

Most hivatalba kell mennem. Maradtam stb.

Jankó.

IV.

Édes jó anyám!

Liza ma megindultan és boldogan mutatta nekem azt a kedves, szép levelet, amit édesanyámtól kapott. Meg is érdekelte a levelet, mert tanu

vagyok reá, hogy az egész nagy szőnyeget az utolsó öltésig maga himezte. Hetek óta már beszélni se lehetett vele, egypárszor a színházból is elmaradt, — ahová pedig nagyon szeret járni! — csak hogy a szőnyeg még elkészüljön az édesanyám nevenapjára. Sietnem kell az írással, mert kikocsizunk a Városligetbe stb.

Jankó.

V.

Kedves jó anyám!

Amennyire emlékeim visszanyulnak a múltba, mindig önben ismertem legjobb barátomat és tanácsadómat és midőn most, meglelt férfilétemre, egy életbevágó kérdésben kell határoznom, első gondolatom megint az volt, hogy édes szülőmhöz fordulok tanácsért.

Kedves anyám! Arról van szó, hogy feleségül vegyem-e Lizát? Igaz, hogy mi ketten, Liza és én, már bevallottuk egymásnak szerelmünket, — Erzsébet asszony határozott kívánságára azonban csak úgy jegyezhetjük el egymást, ha édesnyám is kívánja.

Anyám nem ismeri Lizát, de ismerem én. Ő reá nagyon illik a példaszó: *Nézd meg az anyját, és vedd el a lányát.* Szép, okos, nagyon okos, szerény, házias, takarékos, mint az anyja, igazi feleségnek való, mint az anyja.

Talán csodálkozni fog hirtelen elhatározáson, de ez elhatározás már régóta fogamzott meg bennem. Akkor, amikor Liza az apjával egyszer színház után nálam teázott. Erzsébet asszony nem jöhetett velünk és amikor hazamenet elhaladtunk a házam előtt, Liza nagy kedvet kapott megnézni a lakásomat.

Nagyon különös érzés az, amikor egy szép, tiszta leány ruhájának illata vegyül bele legénylakásunk dohány- és bűrszagába! Ott járt-kelt a butoraim közt, kíváncsian megbámulta a képeimet, a könyveimet, egypár csipősséget mondott az inasomnak a hanyag porolás miatt, aztán elkészítette a teáinkat, és letelepedett a hintaszékembe.

Nagyon különösen éreztem magam, amikor félig tréfásan, félig komolyan azt mondtam neki:

— Jó volna nekem, ha minden este itt ülne!

Meghökkenve nézett reám, jó sokára lángvörös arccal, lesütött szemmel suttozta:

— Kettőnkön áll!

Az édesatyja nevetett és azt mondta nekem:

— Ha parancsolod, mindjárt itt is hagyom neked.

(Gyurkának néha igen léha ötletei vannak.)

Azután nem történt semmi. Egyszer valami estély után azt mondtam neki:

— Liza, ha egy kicsit szeret, ne táncoljon annyit Dezsényi úrral.

Tudja olyan kiállhatatlanul hegyes, fölfelé hajló orra volt, hogy az ember dühbe jött, ha csak ránézett.

Dezsényi urat ki nem állhattam az illetlen bizalmaskodásai miatt. Liza azt mondta:

— Nem táncolok vele többet. Ha akarja, más-
sal sem. Ha akarja, egyáltalán nem táncolok többet.

Oly alázatosan mondta, hogy szinte megindultam. Jó ideig nem történt semmi. De ha náluk voltam, mindig olyan különösen nézett reám. Hizelegve, alázatosan, fájdalmasan. Mintha valami néma kérdést ismétелgetne magában minduntalan, mintha valamit várna tőlem. Mintha azt mondaná:

— Jó vagyok így? Vagy nem kellek így? Mit tegyek, hogy tessen neked? Szólj, parancsolj, — engedelmeskedni fogok . . .

Egy nap az anyja szóba hozta előttem Lizát. Ez az asszony mindent lát, mindent tud, és mindent hall. Azt mondta:

— Hallja, Jankó, nem engedem elbolondítani a kisleányomat! Mit bántja? Nem magának való az ilyen szegény leány!

Most már beszélnem kellett és én beszéltem is.

Édesanyám, nagyon kérem, írjon Lizának, csak ennyit:

Erzsébet asszony függővé tette a beleegyezését az anyám beleegyezésétől, de meg attól is, hogy édesanyám velünk fog lakni.

— Mert, — mondja a jövődöbeli anyósom,
— nem merlek titeket egymásra bízni, nagyon elké-
nyeztetének egymást. Kell a házba egy okos asz-
szony, aki kordában tart titeket.

Édesanyám, nagyon kérem, írjon Lizának,
olyan kedves, szép levelet, aminőt csak ön tud írni,
hogy végre megtarthassuk az eljegyzést. Marad-
tam stb. *Jankó.*

VI.

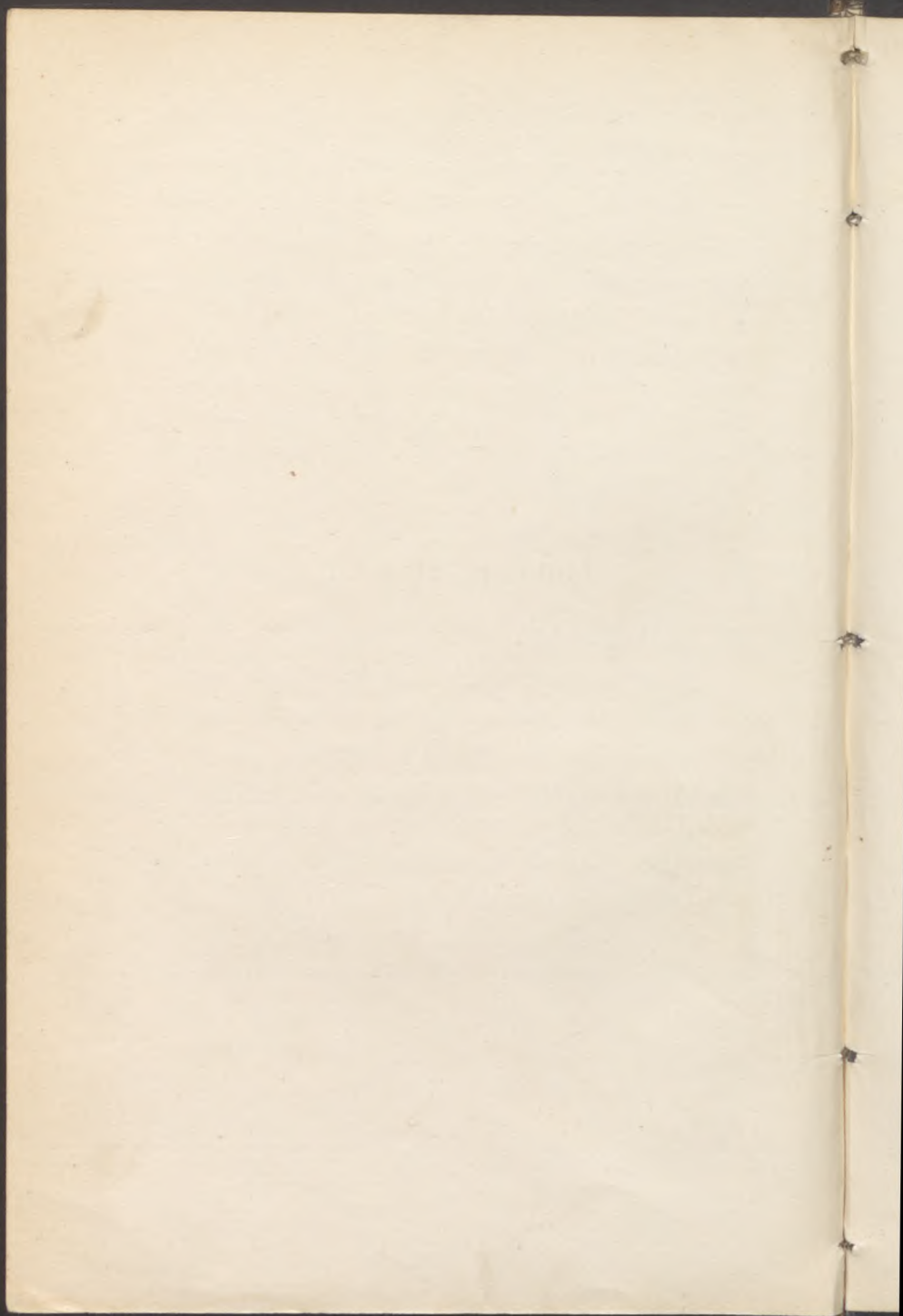
E levélre a következő válasz érkezett:

Jó Jankóm!

Most már tudom, hogy *mit akart* Böske megint
tőlünk. Megtetszettél neki és téged akart. El is vitt
már. Ezúttal azonban nem fog elmaradni a házunk-
tól, mint eddig szokta, — egy igazi anyóstól ez nem
telik ki. Tudom különben, hogy ebből a fajtából jó
asszonyok kerülnek ki, azért a hét végén személye-
sen hozom nektek az áldásomat. Maradtam stb.

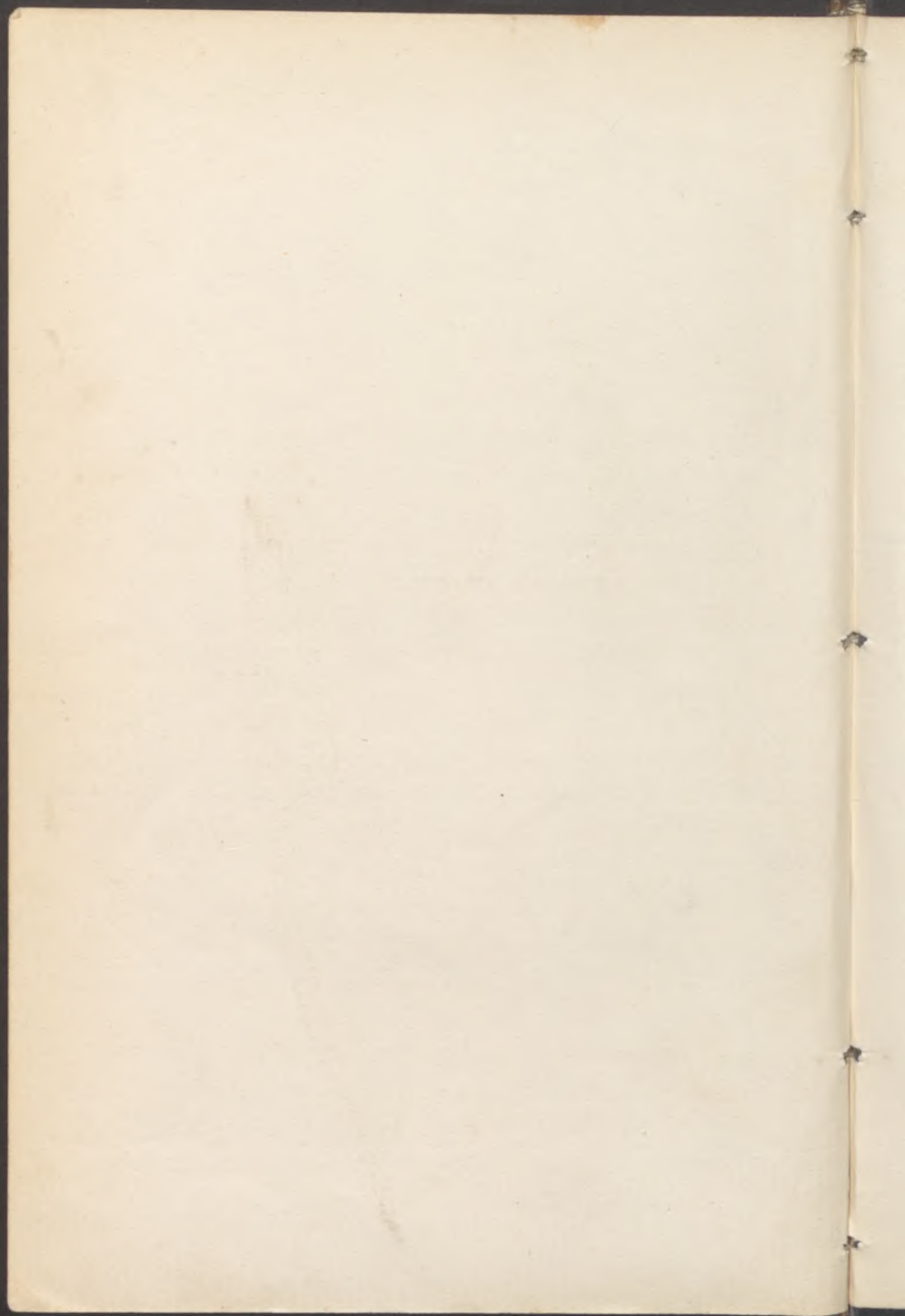
szerető anyád.

Jankó jó útra tér

Jankó igen rossz bizonyítványt hozott haza az iskolából. Olyan rosszat, hogy a keresztapjának meg se merték mutatni. A családban nagy gyászt és megbotránkozást szült ez az esemény. Az édesapja még arra se méltatta Jankót, hogy pofonüsse. Azt mondta a feleségének: Vidd a fiadat, vidd, hogy ne is lássam többet!

A fiadat! Az asszonyt halálosan megsebezte ez a kifejezés. Lám, az ura őt akarja felelőssé tenni Jankó bukásáért!

— Hát mit csináljak vele? — kérdezte keserűen.

— Nem akarom többet látni! — dörögte az apa, akit egyébként kisdeák korában két iskolából csaptak ki.

A boldogtalan anya fejförcsöt kapott. Mit is kaphatott volna egyebet? Jankó később azt mondta Palinak és Esztinek, hogy menjenek vele rablósdit játszani a szérüskertbe. Hiszen ha az ember meg is bukik latinból és magyar nyelvtanból, azért csak játszhatik rablósdit — nem igaz? A testvérei azonban gögösen hátat fordítottak neki. Az ő szívüket mennyei boldogsággal töltötte el Jankó balsorsa; hí-

res kis magolók voltak mind a ketten és az ő tiszta jeles bizonyítványuk most már éppen vakító fényben tündöklött a Jankó szekundáinak bús éjjelében.

Pali később előkereste a latin gyakorló könyvét és tüntetve kiült a pitar elé olvasgatni. Azt mondta a szakácsnének, hogy ő sokkal jobban szeret latinból magyarra fordítani, mint játszani. A szakácsné ezért elismeréssel adózott neki és megjövendölte, hogy még nagy ember lesz belőle. Pali ezen aljas viselkedése, amelyben határozottan volt valami sértő célzatosság, annyira fölháborította Jankót, hogy egy pálcával megütötte öcscsét. Pali meg se szisszent az ütésre, estig nem is panaszkodott senkinek, vacsoránál azonban hirtelen elkezdett keservesen zokogni. Az édesapja megkérdezte, hogy mi lelte és Pali bevallotta, hogy nagyon fáj a melle. Jankó megütötte egy nagy rúddal, mert nem akart rablósdit játszani, hanem inkább latint olvasott . . .

Apa nem verte meg Jankót, hanem erősen a szeme közé nézett és a gyilkos haragtól megindult hangon így szólt hozzá: — Te, ha még egyszer bántani mered ezt a fiút, agyonlőlek, mint a kutyát!

Palika és a szende Eszti ekkor szolgálatkészen a falon függő puskára néztek, mintha csak azt akarnák mondani: Elhozzam, édespapa?

Szó ami szó, Jankónak kutya sora lett. Mikor édesapja másnap befogatott, hogy a szőlőbe hajtszon, Jankó is föl akart mászni a bricskára. Hiszen ha

az ember meg is bukik a latinból és magyar nyelvtanból, azért csak kimehet a szőlőbe. Esztike azonban tettetett csodálkozással kérdezte: — Apa, hát Jankó is velünk jön?

— Jankó itthon marad és tanulni fog! — mondta az apa. Azzal a lovak közé vágott.

Jankó otthon maradt, de könyvet se vett a kezébe. Egész délután ott ült az udvar sarkában és nézte a kaparászó csibéket, a szíve pedig nagyon fájt. Úgy érezte, hogy valami hallatlan igazságtalanság történt vele.

Estére megjöttek a kirándulók és vacsorára cseresznyés rétest kaptak. Palikának ekkor aggodalmi támadtak, hogy jár-e cseresznyés rétes az olyan fiúnak, aki két tantárgyból megbukott . . .

— Apa, — kérdezte, — Jankó is kap a rétesből?

Apa nem válaszolt, anya pedig egy haragos pillantást vetett a kis cselszövőre. Jankó azonban egyszerre valami nagy nyomást érzett a szívéen. Ettől a nyomástól talán megszabadulhatott volna, ha kétszer-háromszor fölpofozhatta volna kedves fivérét, de mivel erre gondolni se lehetett, szó nélkül fölkelt és bement a hálóba. Az édesanyja utána ment és egy nagy darab rétest vitt neki, jóval nagyobb, mint amekkorát Pali kapott. Jankó azonban ellökte magát az édesanyja kezét.

— Nem kell! Nem kell!

Az édesanyja nem korholta meg a nevetlensé-

geért. Talán úgy gondolta, hogy hiábavaló volna. Nagyot sóhajtott csak.

— Ennek a fiúnak nincs szíve! — mondta magában.

Tanulnia kellett volna, de nem tanult. Azért se tanult. Egypár napig reggeltől estig a cselédház tájékán ödögött és összebarátkozott a béresgyerekkel. Ezek nem bánták, hogy megbukott két tantárgyból. Bús végzete azonban még tovább is üldözte. A parasztgyerekektől elkapott valami viszketős bőrkiiütést. Három napig mindig vakaródzott, ekkor aztán kitudódott a dolog. Nem tudni miért, de az apja ebben Jankó erkölcsi züllésének egy újabb jelét látta. A testvérei affektált undorodással kerülték és ő maga is úgy érezte magát, mint a belpoklos ember. Az édesanyja nagy gonddal ápolgatta, — három nap alatt ki is gyógyította szerencsésen, — de az örökös fájdalmas szemrehányás, amelyet Jankó az édesanyja becézgetéséből kiértzett, végre elvadította. Mindjobban rászűlyosodott ifjú lelkére a tudat, hogy ő családjának nem olyan kedves gyermeke, mint a másik kettő és az elnyomatás érzése gonosz rabszolga-ösztönöket érelt meg benne. Mindenkit meggyűlölt, már az édesanyját se szerette úgy, mint annakelőtte. A testvérei iránt körülbelül azt érezte, amit a farkaskölyök érezhet a házieb iránt. Folyton alattomos csinyeken törte a fejét, amelyekkel meggyötörhetné őket és a sok panasznak, vallatásnak és büntetésnek

vége-hossza se lett. Azelőtt nagyon őszinte fiu volt. most azzal lepte meg a családját, hogy vakmerő hidegvérrel hazudozott.

A szülőket komoly aggodalom fogta el a Jankó jövőjére nézve. Olyasmit képzeltek, hogy a fiu az iskolában valami rossz társaságba került, mely megrontotta a jellemét. Az apa a javítóintézettel kezdett példálózgatni, az anya pedig sokat sírt titokban.

Akkor történt, hogy Jankó egyszerre jó útra tért.

A grófi kert fala körül őgylgett, a község végében. A vakolatát hullató régi fal tetejében egy kisleányt látott meg.

Piszeorru, ravaszarcu, röthaju, de egészben véve csinos kisleány volt, aki merészen ott lovagolt a magas fal tetején. Az arca vörös volt a sirástól és komolyan elmélázva tekintett maga elé; a szakértő szeme meglátja rajta, hogy nagyon megverték a kisleányt.

— Jankó! — mondta halkán.

— Mit akarsz? — kérdezte a fiu, miközben egy követ keresett, amelylyel szükség esetén megdobja a leányt.

— Ugy-e, te két tantárgyból megbuktál?

— Mi közöd hozzá?

— Az öcsédtől tudom, Palitól. Ki nem állhattam Palit, mert árulkodó és nyafogó. Ha megint erre jön, ráuszítom a nagy kutyánkat.

Jankó e perctől fogva némi rokonszenvet érzett a leány iránt.

— Ugy-e, te Mariska vagy, apád a grófi kertész?

— Főkertész! — javította ki a kisleány.

— Az én apám ügyvéd és az ügyvéd több, mint a főkertész.

Mariska nem mondott ellent és a társalgást ezzel be is lehetett volna fejezni. Jankó elindult, de aztán megint visszafordult.

— Mit csinálsz te ott? — kérdezte.

— Megverték, — válaszolt a kisleány.

Ez a kijelentés meglepte Jankót. Ő is úgy képzelte, hogy a leányokat egyáltalában nem szokták komolyan megverni, legfőlebb csak sarokba állítják őket. Fölébredt tehát benne a gyanu, hogy Mariska csak henceg.

— Mivel vertek meg? — kérdezte gúnyosan. — Talán törölgető ronggyal?

A kisleányt láthatólag sértette ez a gyanúsítás.

— Bottal! — mondta önérzetesen.

Azzal feltúrte karján a ruhát, — a vékony karján sötétkék folt látszott.

— No ez már valami! — gondolta Jankó és e pillanatban az egész nő nem, amelyről eddig nem sokat tartott, nagyot nőtt a becsülésében.

— Akarod, hogy én is fölmásszak a falra? — kérdezte.

— A sarkon fölmászhatsz, én is ott szoktam ki-bejárni.

Néhány perc múlva a két gyermek már együtt volt a grófi kertben. Mariska elvezette új barátját a gyümölcsösbe, ahol erősen megdézsmálták az éretlen gyümölcsöt. A fiu azt mondta, hogy ő csak addig szereti a barackot, amíg magvastul ketté lehet harapni.

— Ha akarod, — mondta később Mariska, — most fölviszlek a kastély padlására. Ott senki se jár és sok holmi van, amivel játszani lehet.

A kastély egyik hátsó kijárásán át fölértek az emeletre és mivel senkivel se találkoztak, besurrantak a nyitott padlásajtón. A régi háznak aránytalanul magas barok-teteje volt és a két gyermek a poros gerendák egész erdejében találta magát. A kisleány megmutatta Jankónak a padlás nevezetességeit, a nagy víztartót, amely a grófi fürdőszokákat szolgálta és a vászonvödröket, melyeket talán a tűzvész esztére tartottak ott. Az egyik kémény mellett jókora szalmarakást találtak. Itt megtelepedtek a gyermekek. Jankó egy csomag gyujót vett ki a zsebéből és azt mondta, hogy most tűzijátékot fognak játszani. Meggyújtott egy szalmaszálat és kacskaringós ábrákat rajzolt a levegőben, ami a homályban igen szépen festett.

— Most nézzünk ki a padlásablakon! — indítványozta Mariska.

Az ablakból igen érdekes kilátás nyílt, még a Jankóék szőlőjéig is el lehetett látni. Mire behúzták megint a fejüket az ablakból, nagy fényesség világította meg a padlást: a szalmarakás lobogó lánggal égett.

Mariska nagyon megszeppent.

— Szaladjunk, mert verést kapunk! — kiáltotta.

— Nem, — mondta Jankó, — játszunk inkább tűzoltósdit. Te majd mered a vizet, én meg oltom a tüzet.

A víztartó szerencsére telve volt, így hát nekiláthattak az oltásnak. Az első vödör víz, amit beleöntöttek az égő szalmába, azt eredményezte, hogy a láng még magasabbra csapott és hogy sűrű füstfelhő gomolygott a szemükbe. Jankó azonban nem volt az a fiú, aki egyhamar abbahagy valamit, ha belekezdett. A ruhája szikrát fogott, azt is végig kellett locsolnia, a keze is fájt, amint megcsapta a láng, de azért dühös buzgalommal hordta tovább a vizet. Isten tudná hogyan, végül valóban eloltotta a tüzet. A szalma már akkor mind pernyévé égett. Még az izzó gerendákat is végigöntözte. Most már el akartak menni, de a rettenetes füstben, amely betöltötte a padlást, nem találták meg egyhamar a lejárást. Egymás kezét fogva, ide-oda tipegtek. Jankó egyszerre úgy érezte, hogy valami nagyon kalapál a fejében és úgy tapasztalta, hogy nem lát semmit. Aztán megbotlott egy gerendában. Elesett. Elájult. Aléltóságában is úgy

rémlett neki, mintha lármát hallana maga körül, majd úgy érezte, mintha valaki fölemelné és vinné.

Mikor később újra magához tért és kinyitotta a szemét, aranyozott padmalyra esett a tekintete. Idegen helyen volt. Puha, nagy diványon feküdt, a két kezén pedig valami kötést érzett. A keze igen fájt. Az édesanyja ott térdepelt mellette, azonkívül egy öreg asszonyság is ott volt a szobában.

Jankónak eszébe jutott mindaz, ami történt és ekkor hirtelen lehunyta megint a szemét és azon gondolkozott, hogy miféle füllentéssel vághatná ki magát a bajból. A szomszéd szobából behallatszott két indulatosan beszélgető férfi hangja. Az egyik az édesapjáé volt, a másik valami idegen emberé.

— Hihetetlen! — kiáltotta az idegen férfi. — Hogy egy tízéves fiúcska ilyenre képes legyen! A kertész leánya mindent elmondott . . . A gyermekek ott játszottak a kertben, amikor észrevették, hogy a kastély padlásablakából füst száll ki . . . Figyelmeztetni akarták a cselédséget, de mivel a folyosón nem találtak senkit, fölszaladtak a padlásra . . . A padlás már akkor egy tűz volt . . . A bátor fiu rögtön neki látott az oltásnak . . . Mennyi hősiesség, mennyi szívósság egy kis fiúban! Sok férfi példát vehetne rajta. A ruhája kiégett, a keze megsebesült, de ő még nem hagyta abba, míg urává nem lett a veszedelemnek . . . Most már tudjuk a tűz okát is: egyik gerenda bele van építve a kéménybe, az fogott szikrát...

— Mariska okos leány, — gondolta Jankó magában, — most már tudom, hogy mit kell vallanom.

Azzal fölült a diványon és ránevetett az édesanyjára. Az anyja zokogva csókolta végig a fájó kezét . . .

Az apja bejött és vele az idegen úr is, akivel beszélgetett.

— Íme fiam, — mondta az apa bizonyos szer-tartásos gyöngédséggel, — ez az úr itt a méltóságos gróf úr, aki úgy találja, hogy igen derekasan viselkedtél.

— Kedves ifju barátom, — mondta a gróf, — adja ide a kis kezét. Meg akarom szorítani a kezét, nem mint egy jó kis fiút szokás, hanem mint egy emberét, akit nagyrabecsülünk. Mert én magát nagyrabecsülöm.

— Fiam, — mondta az apa, — sohase feledd el azt, amit a méltóságos gróf úr mondott most neked. Erre büszke lehetsz egész életeden át, mert ilyet még aligha mondtak tízéves fiúnak.

Az apa ekkor megcsókolta Jankót. Igen boldognak és büszkének látszott. Az édesanyja is megcsókolta, a grófné is. Aztán hazavitték a fiút. Aznap az ágyat kellett őriznie, de másnap már kiengedték a szobából. A keze be volt még kötve és ezt a bepólyált gyerekkezet áhitattal és meghatottan szemléltek az emberek. Maga Jankó is bizonyos tisztelettel nézegette a kezét. Az apja még a hivatalos útjain is ma-

gával akarta vinni a fiút. Azzal az ürügygyel tette, hogy maga akar vigyázni a beteg kezére, igazában azonban csak parádézni akart vele. Az emberek úton-útfélen megállították őket és mindenki azt hitte, hogy föltétlenül meg kell simogatnia a Jankó arcát. Az apátplébános úr egész kis beszédet intézett hozzá, miközben köny szivárgott a szemébe. A szőlőbe is elvitték Jankót és ha nem fájt volna a keze, apa talán megengedte volna neki azt is, hogy ő hajtsa a lovakat.

Negyednapra eljött a gróf. Egy pónifogatot hozott ajándékba. Ez a nagyúr egészen belebolondult Jankóba. Ő egész életét a férfiasság kultuszának szentelte és boldog volt, hogy e tulajdonságokat, amelyekre oly sokat tartott, megtalálta egy gyermek lelkében. Azt mondta, hogy ilyenre csak magyar fiu képes és hogy ez a magyarság jövőjének egyik garanciája . . . Beszédközben a Jankó tanulmányai után tudakozódott. Az apa ekkor zavart mosolylyal bevalotta, hogy a fiu megbukott két tantárgyból és hogy ismételnie kell az osztályt. A grófot a Jankó két szekundája láthatólag nagyon fölvidította.

— Nagyszerű fiu! — mondta. — Persze, az ilyen erős jellemű és önálló gondolkodású gyerek sehogy sem illik bele az iskola kicsinyes keretébe.

Aztán elmondta, hogy valaha ő is megbukott a Teréziánumban. Az apa ráduplázott azzal a jókedvű vallomással, hogy őt meg két iskolából kicsapták.

Ezek után megegyeztek abban, hogy az életrevaló és derék fiúk többnyire rossz tanulók, az első eminensek pedig kevés kivétellel alamuszi és jellemtelen fráterek.

Jankó egy csapással meghódította a környezete szívét és a meleg szeretettől, amely feléje áradt, megnyílt az ő szíve is. Az elnyomott kis proletárból szabad ember lett. A Napoleon gárdistája, ha a fejébe nyomták a medvebőrös süveget, elhitte, hogy ő a világ legvitézebb katonája; Jankó szívében is valami gárda-erényt nevelt a jóakarat, amely körülvette. Egyébként maga is elhitte, hogy valami szép és nemes dolgot művelt a grófi padláson.

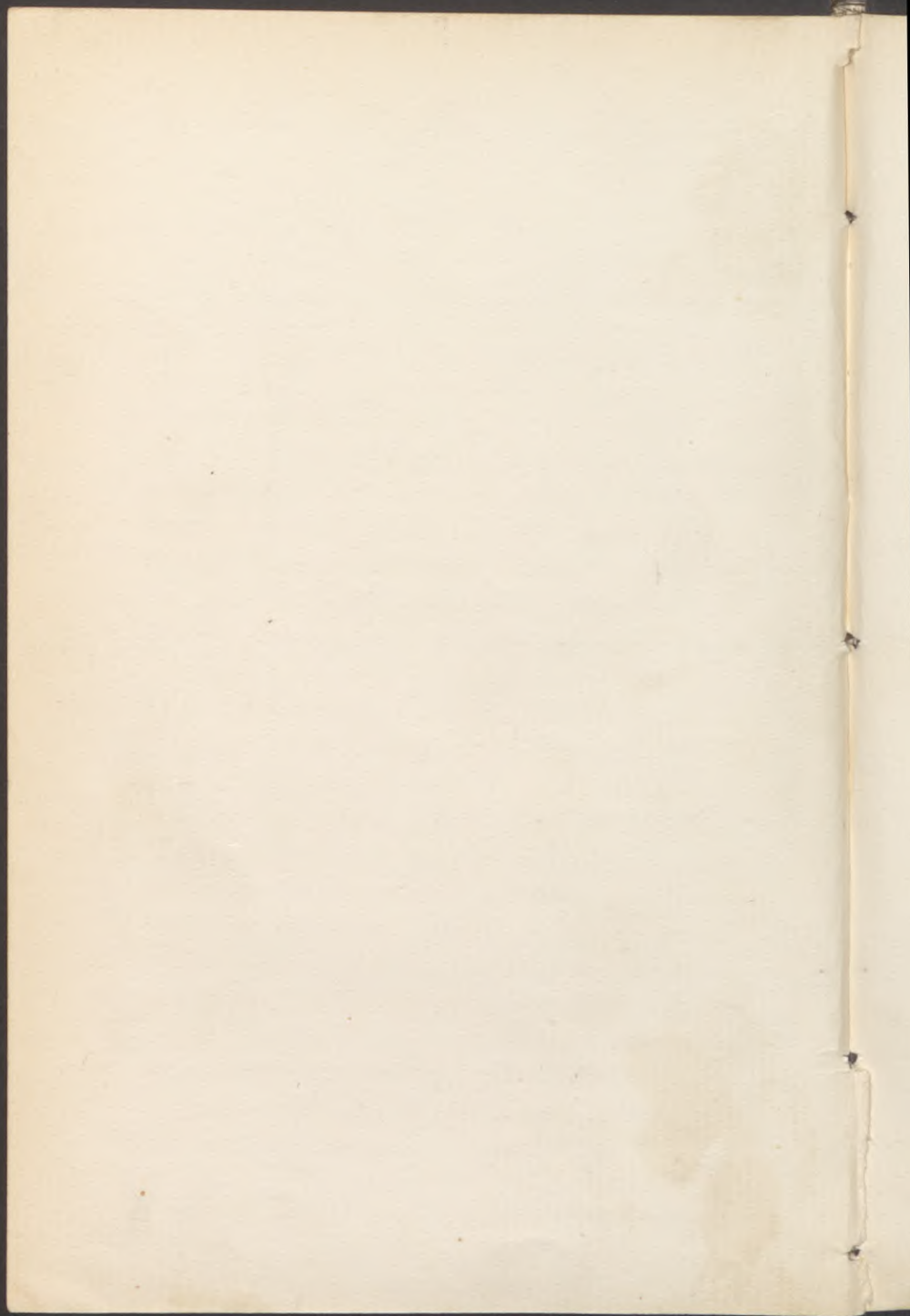
Hogy ő maga volt a gyújtogató, azt titkolnia se kellett; a gyermek fantáziájában ezt a kis epizódot teljesen elhomályosította az, ami következett. A testvéreivel hamarosan megbékült, a pónifogata egyébként is ellenállhatatlan erővel feléje vonzotta Pali és Eszti rokonszenvét. Jankó bizonyos fölényes gyöngédséget tanúsított irántuk és a kicsinyek természetes védőjének tekintette magát.

Alkalmasint a gróf befolyásán fordult, hogy pótvizsgára eresztették, de az már az ő érdeme volt, hogy karácsonykor jó bizonyítványt hozott haza. A bizonyítványra egyébként azt mondta az édesapja:

— Furcsa emberek is azok a professzorok!

A svadron apja

A kis történetet Szarka báró hadapród-örmes-
ter mondta el egy három asszonyból álló társaságnak.
Az ifju harcos egy nagy karosszékekben ült, amelybe
egészen belesüppedt, széles huszárkardját a két
térdé közé fogta és habostortát evett egy kis tá-
nyérról. Meglehető zavarban volt, kissé hebegett és
elvörösödött, de azért mégis igen merész pillantáso-
kat vetett a szép háziasszony felé. Már hetek óta
mindennapos volt ebben a házban, őszinte sajnála-
tára azonban sehogy sem akarták hírbe hozni az
asszonynyal. A kis huszár csinos, szőke fiu volt és
ujabban valósággal divatcikké lett a kisváros unat-
kozó hölgyei közt. Az általános figyelem azon a
napon kezdett feléje fordulni, amikor egyszer bosz-
tont akart táncolni Szigfrid gyászindulójára. Va-
lami német kisasszony zongorázott és amikor az
Istenek alkonyából játszott, Szarka báró, aki a hall-
gatók közt volt, sugárzó arccal lecsatolta a kardját
és azt mondta egyik fiatal leánynak: Tini nagysád,
tetszik egy forduló?

Akik aztán többet foglalkoztak a kadéttal, azok
úgy találták, hogy a lelke valóságos kincsesbányája
a sületlennél sületlenebb ötleteknek. Nyíltan hir-

dette, hogy neki két híres ember az ideálja: egy ismert versenystálló tulajdonos és Zrinyi Miklós. Paripákon milliókat nyerni és a hazáért meghalni, ez volt szerinte az élet koronája. Ilyenféle mondásai bizonyos népszerűséget szereztek neki, különösen asszonyok körében. Akadtak azonban emberek, akik azt állították róla, hogy nem is annyira naiv, mint inkább furfangos kópé. Csak szimulálja a tudatlanságot. Az ilyenekre aztán szörnyen haragudott.

Szarka báró tehát habos tortát evett és egy kis történetet mondott el a három asszonynak. Átadom neki a szót és csak azt a jogot tartom fenn magamnak, hogy elbeszéléséből kihagyjam az *állapot* szót, amelyet ő okkal és ok nélkül, de igen sűrűen alkalmazott.

— A hölgyek azt hiszik, hogy a katonaság olyan könnyű állapot, én azonban, aki most már majdnem hat hónapja vagyok a csapatnál, mondhatom, hogy nagyságtok tévedésben vannak. Egy héttel ezelőtt példának okáért agyon akartam magamat lőni. A pisztoly már meg volt töltve, a búcsúzó levelek már meg voltak írva . . . Már hogy én boldogtalan szerelemből akartam volna meghalni? Nem, kérem, — szolgálati ügyből kifolyólag . . . A nők nem érdemlik meg, hogy az ember meghaljon értük, — mert semmit sem vesznek komolyan . . . Bocsánatot kérek, én nem említettem nevet és a jelenlevők mindig kivételek.

Mondom: egészen komolyan agyon akartam magamat löni és öngyilkosságom oka Krall kapitány volt, a svadron előbbi parancsnoka. Krall igazi vadállat, sőt mondhatnám: igen különös ember. Sajnálom, hogy olyan hirtelen elutazott, mert megmondtam volna neki a véleményemet. Hogy mit mondanék neki, ha most belépne a szobába? Azt, hogy igen különös ember . . .

A neve Krall von Geyerkrall. Látásból nagyságtok is ismerték . . . Micsoda? Hogy csinos ember lett volna? Már bocsánatot kérek, hiszen szemüveget viselt! Aki pedig rövidlátó, az legyen doktor, de ne huszár, ezt mondta már Napoleon is. Olyan volt az orra, mintha mindig rossz szagot érezne. A legnagyobb baja az volt, hogy magyarul is tudott . . . Hogy baj-e, ha egy huszártiszt magyarul tud? Német tisztnél igenis nagy baj. Mert a németek mind úgy beszélnek magyarul, hogy senkisé ismerti meg őket. Mivel egy kapitánynak nem mondhatja az ember, hogy beszéljen értelmesebben, ennélfogva soha sem tudja senki, hogy mit akar tulajdonképpen és a legénység mindent fordítva csinál . . . Aki nem tud magyarul, az lefordíttat mindent a legénységnek és akkor nincs is baj . . . Krall kapitány úr valami amsterdami tájszólással beszélt és mivel csak minden tizedik szavát tudtuk megérteni, tehát azt hitte, hogy az egész svadron csupa hülyéből áll, akik nem értik meg a tulajdon anya-

nyelvüket és ügyis bánt velünk, mintha mindannyian trottlik volnánk . . .

Én ezt a vadállatot már azért is gyűlöltem, mert mindig valami fehér port kevert az ivóvizébe, nem tudom mi lehetett, bort pedig sohasem ivott. Egyszer a tiszti asztalnál ebédelt Ipeghy gróf és azt kérdezte Kralltól, hogy milyen nemzetiségű? Tudják mit mondott a kapitány? Nagyon csodálkozott és azt mondta, hogy ő nem érti a kérdést. Ő semmiféle nemzetiség, hanem császári és királyi katona. Milanóban született, amikor ott még osztrák garnizon volt és a regemenc-káplán keresztelte meg. Az édesapja az olműci kaszárnyában született, azt is a regement papja könyvelte el.

Ha a kapitány valami miatt haragudott, pedig mindig haragudott, akkor azt mondta: Sie Kerl! — Hanem hogy mondta azt! Az arcát odatolta a bűnös arcához, a zöld szemével majd átdöfte, a Kerl-t pedig Khaerl-nek ejtette. Megjegyzem, ő a legényeket sem tegezte, neki mindenki Sie volt...

Hogy beszéljek már az öngyilkosságomról? Jól van kérem. Már ötödfél hónapja szolgáltam a svadronban, anélkül, hogy Krall kapitány úrral másról szóltam volna, mint szolgálati ügyekről. Ebédnél ugyan mindig egy asztalnál ültünk, de a kapitány sohasem szólt hozzám és különben is olyan gyorsan tálatatott, hogy az embernek a nyeléshez is alig maradt ideje. Engem nagyon bántott

ez a furcsa viszony, mert szeretek mindenkivel barátságban élni, különösen a főlebbvalóimmal.

Két héttel ezelőtt volt a kapitány nevenapja és ekkor elhatároztam, hogy török-szakad, de most már lefülelem az öreget. A tiszteknek nem szóltam semmit, de az altisztekkel elhatároztuk, hogy vacsora után szerenádot hozunk a kapitánynak. Az első cugban vannak a nótás legények — pacsirta-cúgnak is szokták nevezni, — azokkal összepróbálunk egypár szép dalt, aztán elénekeljük Krall ablaka alatt. Az öreg nyolc órakor már otthon szokott lenni, takarodó előtt tehát már vége lehet a parádénak. Eleintén minden jól folyt. A kiállított strázsa jelentette, hogy a kapitány otthon van és mi vagy tizenöten énekesek és vagy negyvenen lampionvívó huszárok odavonultunk a lakása elé, amely a községi bika-istálló szomszédságában volt. A fiúk igazán gyönyörűen fújták, nem hiába tartottunk annyi próbát. A szerenád hatása azonban furcsa volt. A kapitány kinyitotta az ablakát és a dühtől eltorzult arccal a következő szónoklatot intézte hozzánk:

— Ihr Kerle! Maul halten! Morgen alle zum Rapport!

Elszontyolodva vonultunk a kaszárnya felé. A strázsamester meg velem szentelenkedett, azt mondta, én biztattam föl a legénységet, pedig nekem tudnom kellett volna, hogy mi lesz a dolog vége.

Másnap nagy vizsgálat folyt a pacsirták közt. A kapitány a fejébe vette, hogy valami csúfot akarunk rajta elkövetni és ez a gyanúja gyilkos dühbe hozta. Végül meggyőződhetett arról, hogy az ő fölfogása szerint sem vagyunk annyira gonoszak, mint inkább ostobák és azért meglehetősen mérsékelt büntetéssel szabadultunk. Én egy napi szobaárismot kaptam. Amikor kitöltöttem, elhatároztam, hogy nem hagyom ennyiben a dolgot. Roppantul bántott a gondolat, hogy Krall azt hiszi, mi meg akartuk csúfolni, pedig örömben és tisztességben akartuk részesíteni. Sajnáltam az egész féleértést, sajnáltam a legénységet, de magát Krallt is sajnáltam. Miféle élete lehet olyan embernek, aki természetesnek találja, hogy őt mindenki gyűlöli? Parádéba öltöztem tehát és elmentem a lakására. Egy szép és szívhez szóló beszédet készítettem magamnak, amelyben meggyőzően kifejttem, hogy bennünket csak a svadronparancsnok iránt való gyermeki ragaszkodásunk vezetett és ha ügyetlen formában fejeztük is ki, azért nem akartuk megbántani . . . Nem tagadom, szorongó szívvel léptem a kapitány lakásába. Megkérdezte, hogy mit akarok és némán hallgatott végig. Mikor befejeztem, így szólt hozzám:

— Sie Kerl, sind Sie verrückt? Morgen zum Rapport! Jetzt marsch!

Ez a dolog aztán rettenetesen elkeserített. Ha-

zamentem, nem is ettem az nap, este pedig elhatároztam, hogy főbe lövöm magamat. Nekem ne mondja többet, hogy: Sie Kerl!

Este se ettem semmit, hanem búcsúzó leveleket írtam, aztán megtöltöttem a pisztolyomat és megittam egy üveg bort.

Éjfélkor akartam magamat agyonlőni, de tíz óra felé nagyon elálmosodtam és el is aludtam. A nagy keserűségem következtében igen mélyen aludtam és amikor fölébredtem, odakünn már világos nappal volt. Nagyon éhes voltam és elhatároztam, hogy mielőtt végeznék magammal, előbb még megreggelizem. Éppen a legényemet kerestem, amikor nagy zsibongás hallatszott be az utcáról. Annyi piros huszársapka nyüzsgött künn, mintha pipacsos rétté változott volna az utca. Az ablakon át kiszóltam Gulyás káplárnak, hogy mi történik?

— Hát nem hallotta a kadét úr? A régi svadronosunk, Sujtár kapitány úr visszajött a törzstiszti iskolából és megint átvette a kommandót. A hajnali vonattal érkezett meg és a legénység mind kiement a vasútra.

— És mi lesz Krall kapitánynyal?

— Hát ő visszamegy a régi svadronjához, második kapitánynak.

— És milyen volt a fogadás a vasuton?

— Nagyszerű! Mikor Sujtár kapitány úr kiszállt a kocsiból, a legények mind elkezdtek kur-

jongatni meg éljenezni, aztán sokan nekiestek a kuffereknek, hogy bevigyék a városba, sokan meg nekiestek a kapitánynak, hogy a vállukon hozzák a kaszárnnyába.

— És mit mondott a kapitány?

— Azt mondta: fiúk, én nem vagyok Jézus Krisztus, hogy számárháton lovagoljak a városba, azért eresszetek el, mert úgy váglak pofon, hogy a fogatok doppelreihebe marsiroz ki a szátokon. A trombitást, aki sehogysem akarta elereszteni, a lábát fogta, pofon is vágta.

— Nagyszerű ember lehet az a Sujtár kapitány? — kiáltottam.

— Meghiszem azt! — mondta a káplár. — A kadét úr nem ismeri még, de majd meglátja, hogy milyen fain úriember. A svadron apja!

Jól van, — gondoltam magamban, — mielőtt agyonlőném magamat, megnézem a svadron apját!

Fölvettem az atillámat és elmentem a kaszárnnyába. Azt hittem, Sujtár talán ott lesz. A kapitány nem volt ott, az udvaron azonban fura dolgot láttam. A legénység ugyanis egészen pucéran a nagy kút körül sorakozott, ott vizet mertek egymás nyakába és szalmával végigcsutakolták egymást. Megtudtam, hogy ez az új kapitány parancsára történik. Künn a pályaudvaron észrevette, hogy egyik legény nem a legtisztább és azért parancsot adott, hogy csutakolják meg az egész svadront.

Azonnal siettem a lakására. Az inasa azt mondta, hogy a kapitány, aki egy szuszra utazott le Bécsből, lefeküdt egy órát aludni, de Sujtár meghallotta a hangomat és az ajtón keresztül azt kérdezte, hogy ki az a barom, aki ilyenkor alkalmatlanodik az embereknek? Mikor megtudta, hogy a kadét, azt mondta: Bujjon be!

Ágyában fogadott. Első pillanatban megijedtem a tüskés bajuszától, meg a mély basszusától. Haptákba vágtam magamat és azt mondtam: Herr rittheiszter melde gehorzamszt — és többi . . .

— Teremtöm, micsoda német marhával vert meg megint az Isten! — sóhajtotta Sujtár.

— Bocsánat, nem vagyok német, hanem magyar! — mondtam.

— Hát akkor beszélj emberi nyelven, te nyavalyás. Ott a pálinka meg a cigaretta, tölts nekem is.

Miután elszívtam egy cigarettát, Sujtár így szólt hozzám:

— Most lódulj a kaszárnyába és jegyezd meg, hogy ezentúl mindig ott kell lenned a hajnali abra-koltatásnál. A lustálkodásnak egyáltalában vége lesz most már! A svadron egészen elzüllött, olyan, mint a csürhe . . . De hiszen majd megemlegetitek azt a napot, amikor visszajöttem! Igaz, hogy el ne felejtsem: délben legyen szerencsém ebédre! És mi-féle kanárizsinórt viselsz az atilládon? Hatórai

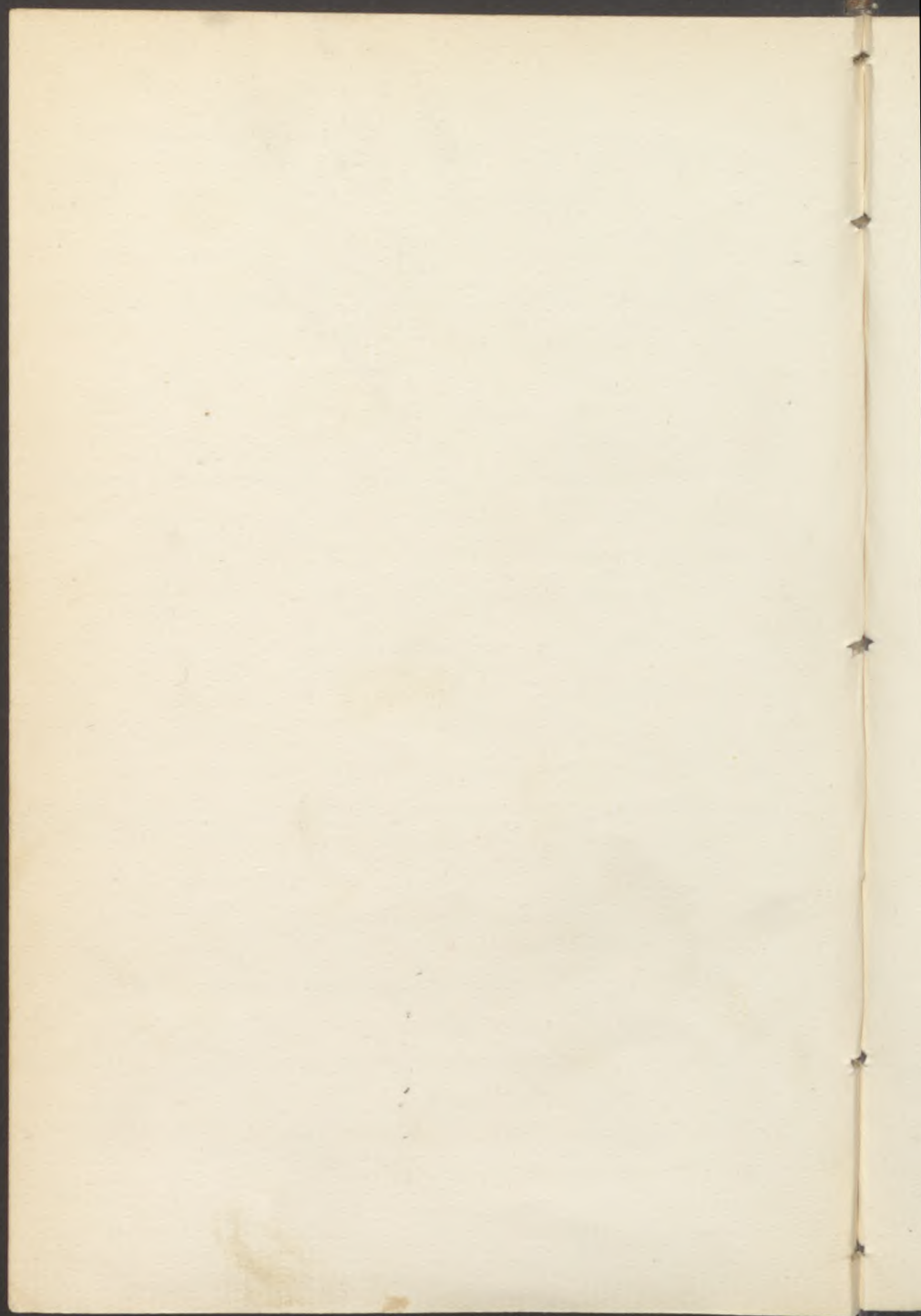

dunkli! Este majd elkísérhetsz Ipeghyékhez, bált adnak és szóltam nekik, hogy téged is hívjanak meg. Szervusz!

Boldogan siettem a kaszárnnyába. Már nem kell magamat agyonlőnöm, mert olyan fölebbvalóm van, aki alatt öröm szolgálni. Most azonban csókolom a kezüket, el kell mennem. Puskavizit lesz és ha nem vagyok ott, Sujtár megnyúz elevenen . . .

Ulászló király pajza

Poprády báró, akinek kortársai már régebben (és valljuk meg, hogy joggal) a bolond előnevet adományozták, egy nap négy kutyája kíséretében a szentgyörgyi nagyutcán sétált, amikor hangos aszszonyi sikoltozás ütötte meg a fülét. A bolond báró ekkor egy párduc-agárral átrepült a legközelebbi kerítésen és esze nélkül berobogott az udvarra, ahonnan a sikoltozás hallatszott. Neki ugyanis sportszerű szenvedélye volt a mentés. Ott volt csak igazán elemében, ahol árvíz pusztított és tűzvész dühöngött, ahol megvadult lovakkal és veszett ebekkel lehetett szembeszállani.

Ezúttal tényleg nagy veszedelemnek lett szemtanúja: egy szegény özvegyasszony udvarán licitáltak, néhány száz forint és járulécai erejéig. Most éppen a tehénkéjét vezették ki az istállóból és az árverést szenvedő kétségbeesett siránkozással ölelte át az okoszemű riska hattyufehér nyakát. A porontyai meg — voltak vagy négyen — szepegeve kapaszkodtak az édesanyjuk szoknyájába.

— Negyven forint! Ki ad többet? — kérdezte rendületlen nyugalommal a végrehajtó.

A bárót, akinek egyébként már elég dolga akadt végrehajtókkal, nagyon fölháborította ez a jelenet.

Özvegyasszonyt licitálni, micsoda lovagiatlanság? Ilyet nem szabad eltűrni! Azonnal takarodjék a végrehajtó, mert lelövi, mint az izét . . . Lelövöm, mint az izét, vagy pedig leizélem, mint a kutyát, ez volt a bolond báró kedves szólása.

Egy kicsit ordítózott még az ügyvéddel, aztán hirtelen elpárolgott a haragja és hideg főúri gög hangján kezdett beszélni.

— Mennyire rúg az egész potomság? Megfizetem!

— Háromszázharminc forint mindössze . . .

Poprády kotorászni kezdett a zsebében és talált is vagy harminc forintot. Az ügyvéd elfogadta a részletfizetést és megígérte, hogy az árverést elhalasztja két hétre.

— De mi lesz velem két hét múlva? — jajgatott az asszony.

— Fogja be a száját! — szólt Poprády nyersen. — Mondtam már, hogy megfizetem azt a potomságot!

Azzal elment a négy kutyájával . . .

*

Háromszáz forint ugyan potomság olyan úr szemében, aki már elköltött háromszázezret is, de azért a bolond bárónak még sem volt háromszáz forintja. Már jó régen nem látott annyi pénzt a tár-

cájában és örökös pillanatnyi pénzzavara már szinte közmondásossá lett.

Poprády egy esztendő óta hatalmas rokonának, Szentgyörgyi grófnak kenyerén élt. A nagy úr, akinek évi jövedelmét félmillióra becsülték, vagy fél-tucat rokonát tartotta magánál, csupa letört urat, miként mondta, versenystállójának szolgálatképtelenné lett paripáihoz hasonlítván őket. Adott nekik lakást a kastélyban és szabad asztalt, az inasait és a fogatait is szívesen bocsátotta a rendelkezésükre, de pénzt nem adott nekik egy krajcárt sem. Ha kértek tőle, kurtán mondta: nincs! Ha gorombáskodtak vele (és Poprády néha nagyon gorombáskodott vele), akkor az öreg kegyelmes úr a megpukkadásig kacagott, de pénzt nem adott.

Most is kurtán utasította el Poprádyt.

— Háromszáz forint kéne? Nekem is kéne!

— Nem magamnak akarom, hanem egy szegény özvegyasszonynak...

— Az én pénzemen akarsz asszonyokat kiktartani?

— Nem szép az egy cseppet sem, csak földhözragadt szegény. Csunya öreg parasztasszony...

— Akkor meg éppen számárság volna annyi pénzt ráköltetni.

Nem törődött többet Poprádyval, hanem a pesti építőmesterrel kezdett beszélni, akivel új istállót akar

építtetni a telivérei számára kétszázezer forint költséggel. Valódi lópalota lesz az!

Poprády elsápadt dühében . . . Hej, egyszer még le fogja löni a grófot, mint az izét!

A bolond báró aztán gondolt egyet és a grófi főkomornyikhoz fordult.

— Georges, nem szerezhetne nekem háromszáz forintot egypár napra? Pillanatnyi pénzzavarban vagyok . . .

A komornyik majdnem sírva fakadt.

— Honnan vegyek annyi pénzt, kezét csókolom? Szegény cseléd vagyok, kezét csókolom . . .

Poprády pedig jól tudta, hogy Georgesnek harmincezer forintja van a bankban. Adott is kölcsön uzsorakamatra, de nem Poprádyhoz hasonló uraknak.

Egy szerencsés véletlen folytán a bolond báró mégis megkapta a pénzt. Áldozócsüdtörtökön az öreg kegyelmes a templomba ment, hogy fölvegye az úrvacsoráját és útközben összetalálkozott Poprádyval. Az öreg úr ezen az egy napon mindig nagyon békülékeny és nagylelkű volt.

— Megszerezted már a pénzt, Poprády?

— Dehogyan?

— Kell még?

— Hogyne!

— Georges, háromszáz forintot!

A komornyik kivette duzzadt nagy tárcáját és három ropogós százast olvasott le a Poprády kezébe.

Másnapra volt kitűzve az árverés folytatása a parasztasszony házában és Poprády maga akarta elvinni az asszonynak a pénzt. Előbb azonban benézett még a kastélyba, hogy magával szólítsa a kutyáit. Odabenn aztán igen kellemetlen meglepetés várakozott rá: a lakásán találta Spitzer urat, a végrehajtó társaságában.

Spitzer volt a Poprády legkellemetlenebb hitelezője. A báró bukása után potom áron összevásárolta annak régi váltóit és kisebb-nagyobb időközökben meg-megjelent nála, a végrehajtó kíséretében, szerencsét próbálni, mint maga mondta. Valami csodálatos hatodik érzéke volt Spitzer úrnak, amelynek segítségével nagy távolságból is megszimatolta, hogy mikor van pénz a báró zsebében. Egy félévig sem mutatta magát Spitzer úr, néha egy évig sem, aztán váratlanul betoppant, mindig olyankor, mikor Poprády kártyán nyert, vagy valami rokonának nagylelkűsége által pénzhez jutott... Távoli fürdőhelyekre is elutazott a báró után, sőt egyízben külföldre is. Spitzer úr egyébként nagyon nyájas és alázatos emberke volt. Sohasem fenyegetődzött és nem is erőszakoskodott: az ő fegyvere a rábeszélés volt. Szívhez szólóan tudott beszélni, meg tudta indítani Poprádyt, ki tudta könyörögni a zsebe mélyében rejlő utolsó bankjegyet is.

Különös, de igaz, hogy Poprády bizonyos rokonszenvet érzett Spitzer úr iránt. Rendesen gorom-

baságokkal fogadta ugyan, de a gorombaságának némi kedélyes zamatja volt. Spitzer úr végre is oly udvariasan és szerényen viselkedett, hogy az ember nem lőhette le, mint a kutyát, még csak ki sem dobhatta...

— Mi az ördögöt akar már megint?

— Egy kis váltócskát bátorkodtam elhozni... A régiek közül való... Semmiség az egész. Kétszáz forint... Egy hamburgi szivaráros bízott meg az inkasszóval...

— Hát az a másik mit akar?

— A végrehajtó úr... Méltóztatik tudni, formáság az egész...

— Pénzem nincs, foglalni pedig nem lehet itt, mert én vendég vagyok és minden bútor a grófé... Menjenek a pokolba.

— Ez talán mégsem a gróf úr öméltóságáé?

A vércseszemével meglátta a Poprády egyetlen féltett kincsét, amelyet annyi hajótörésből sikerült megmentenie: Ulászló király paizsát. Ősrégi ezüst-paizs volt, a Poprádyak zománcos címerével. A családi hagyomány szerint valamelyik Ulászló király adományozta a nemességszerető Poprádynak a paizsot, nem tudni már, miféle érdeme elismeréseül... Tény, hogy a család bizonyos babonás tisztelettel ragaszkodott a régi fegyverhez, amelyben hajdani fényüknek tanuját látták. És maga a bolond báró is, miután könnyelműen megvált uradalmától és kasté-

lyától, nélkülözések árán is ragaszkodott a családi ereklyéhez . . .

— Hozzá ne nyuljon, — mondta most Spitzernek, — mert . . .

Spitzer mosolygott.

— Könyörgöm alássan, csak formáság az egész . . . A végrehajtó úr lefoglalja a pajzsot és bírói letétbe helyezi . . . Ha azonban a méltóságos úr megfizeti a kétszáz forintot, akkor készségesen lemondok a foglalásról.

— Mondtam, hogy nincs pénzem!

— Ó, az olyan nagy úrnak, mint a méltóságos úrnak, ha nincs is pénze, kétszáz forintja mindig van . . .

E pillanatban halk kaparászás hallatszott az ajtón. A paraszt özvegyasszony állt künn a folyosón. A félelem hajtotta ide; meg akart róla győződni, hogy nem feledkezett-e meg a báró róla és a riskájáról . . .

— Jókor jön, — mondta Poprády. Azzal kivette a tárcát és odaadta az asszonynak a három százast.

Az asszony sírva kapkodott a keze után, hogy megcsókolja, Poprády azonban gorombán kiutasította.

— Menjen a pokolba! Nekem ne orgonáljon itt!

Spitzer sóbálványnyá váltan állott a szobában.

— A méltóságos úrnak nincsen pénze és százakat osztogat a parasztoknak?

— Nincs pénzem!

— Akkor kénytelen leszek a paizsot bírói letétbe helyezni, — mondta a végrehajtó.

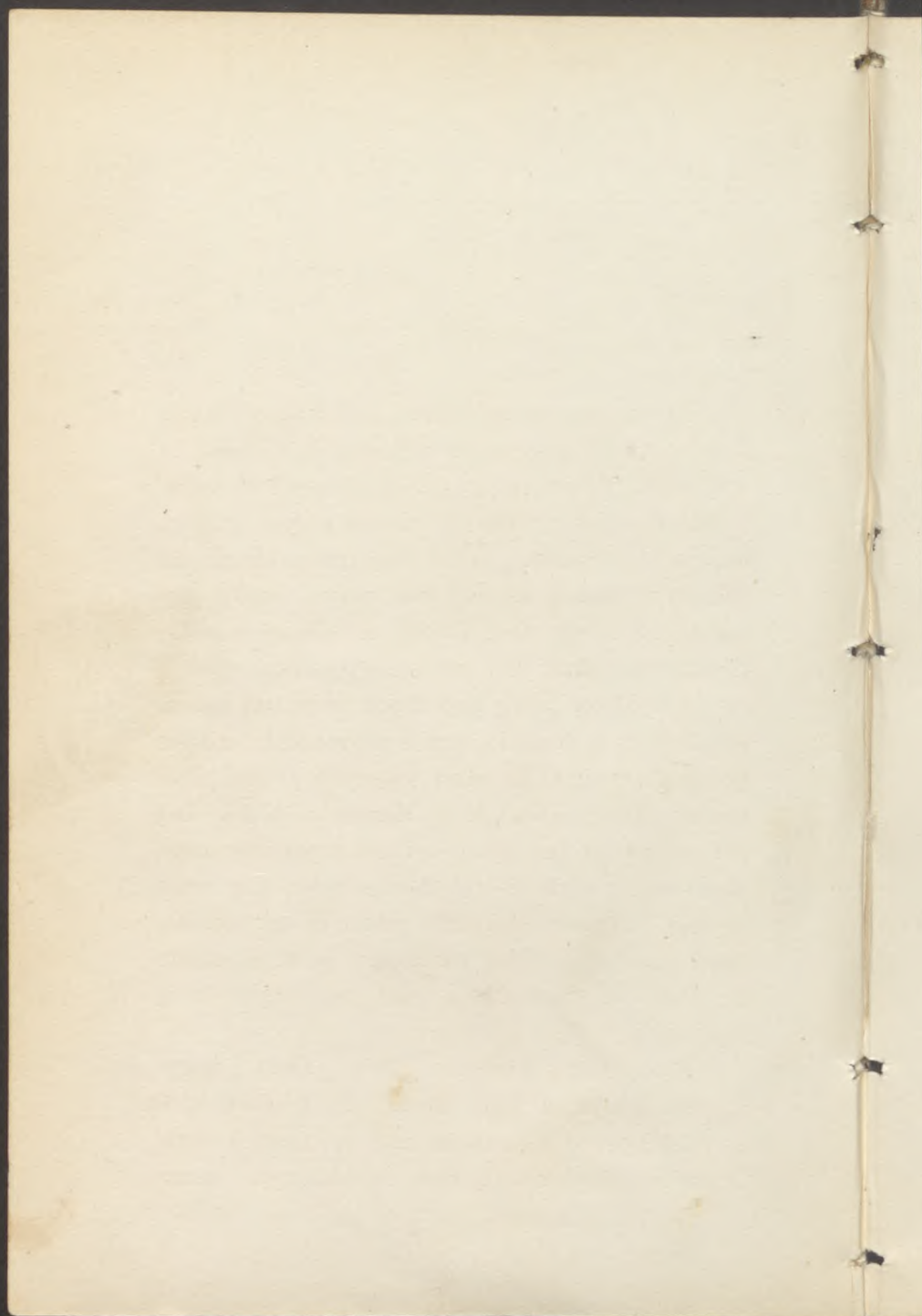
Poprády haragja már elpárolgott. Fagyos hangon mondta:

— Tessék!

Aztán kevélyen hátat fordított nekik. Pedig sejtette, hogy nem fogja többet viszontlátni Ulászló király paizsát, melyhez — nem tudni, hogy hány száz esztendő óta — babonás tisztelettel ragaszkodtak a Poprádyak.

A bátor ember

Tavaly nagyon kellemetlen volt Pusztá-Tatárin a nyár. Az időjárás ugyan szép volt és dinnyénk is volt bőven, de én megbuktam a németből és számtanból, és ezért úgy bántak velem a kedves szüleim, mintha én feszítettem volna keresztre a Jézust. Az édesanyám, ahányszor csak rám nézett, mindig úgy megsajnálta, hogy sírva fakadt, az édesapám pedig mindig meg akart ölni, mert megbecstelenítettem a családot. Mikor pedig első napon megettem három kis dinnyét és hozzáfogtam a negyedikhez, megint pofon akart ütni. Én ezért többnyire az istállóban tartózkodtam a kocsisoknál. Hanem ebből is baj lett. Az édesanyám ugyanis minden szombaton maga fésült meg a sűrű fésűvel. Addig fésült, míg aztán egyszer hangosan elsíkitotta magát és azt mondta, hogy most már végleg elzüllöttem és az édesapám beszaladt és megnézte a fésüt és megint meg akart ölni.

Akkor jött a házunkba Dusa. Dusa a nagybátyám leánya, a Pista bácsié, aki Eszéken lakik és másképp veti a keresztet mint mi, mert ő szerb. Azért küldték hozzánk, mert az édesanyja össze-

veszett az édesapjával és hirtelen elcsapta a nevelőnőt. Erről nekünk gyerekeknek nem szóltak semmit, de azért mi rögtön tudtuk.

Dusa szintén tizenkét esztendő volt, de nagyobb volt mint én, olyan szép volt, mint egy angyal, a szeme pedig olyan volt, mint a fekete macskáé. Mindjárt az első nap meg akartam cibálni a hosszú haját — a hugaim haját mindig meg szoktam cibálni! — de ő olyan kemény pofont adott nekem, hogy szikrát hányt tőle a szemem. Ezen én nagyon csodálkoztam és dühbe jöttem, mert nálunk a leányok nem mernek visszaütni, hanem pityeregni szoktak, ha megverem őket és ennél fogva nekimentem Dusanak, hogy földhöz vágjam. Ekkor egy ökölcsapást kaptam tőle a karomra, úgy hogy a karom egészen elzsibbadt, aztán egy másikat a gyomromra, úgy, hogy émelyegni kezdett, egy harmadikat pedig az orromra kaptam, úgy, hogy megeredt az orrom vére, én még akkor hozzá se tudtam nyúlni. Ezt pedig boxolásnak nevezik. Én nem sejthettem, hogy egy fehérruhás kisleány boxolni is tud. Dusa azonban tudott, sőt vívni is tudott, meg lovagolni, mert Pista bácsi, aki egy kicsit fuzsitus ember, megtanította mindenre, mert nagyon fájt neki, hogy Dusa nem lett fiú, hanem leány.

Én tehát a kúthoz mentem és megmostam a véres orromat, Dusa meg bement a házba, a szeme

pedig igazán úgy fénylett, mint a fekete macskánké. Én aztán egy hegyes vasdarabot tettem a zsebembe és elhatároztam, hogy betöröm a Dusa fejét, mert ha annyiban hagynám a dolgot, az szégyen volna az egész osztályunkra. Nem bánom, ha édesapa megint agyon is üt érte, legfőlebb megszököm hazulról: különben is régi tervem egyszer megszökni.

Délután elmentem halászni. Nálunk nem szokás horoggal vagy hálóval halászni, mert nálunk csak a Pece-árok van. Az ember leveti a csizmáját és fölgyűri a nadrágját, aztán térdig gázol a vízben és keresgél a kimosott part alatt. A halat, ha ugyan fog az ember, a nadrágja zsebébe teszi az ember. Hát amint megyek a vízben, hát egyszerre a másik oldalon szembejön velem Dusa. Ő is mezitláb volt s ruháját feltúrte térdig és ő is halászott. Én nem fogtam még semmit, de Ő egy igen szép csíkhalat fogott.

Kivettem a zsebemből a hegyes vasdarabot és azt mondtam neki: No, most meghalsz!

Dusa azonban nem ijedt meg, hanem kidobta a halat a partra, aztán fölkapott egy nagy kerek követ és azt mondta: Legyen szerencsém!

Nem akartam megtámadni, mert tudtam, hogy ez a szerb nő mindenre képes, azért cselhez folyamodtam, amint az indusvadak szokták és zsebre tettem megint a fegyveremet és nevetve mondtam, hogy hiszen én csak tréfálok!

Erre ő is nevetett és eldobta a nagy követ és ilyképpen szólt hozzám:

— Ha akarod, kössünk békét, mert én nem szeretek verekedni, ha nem muszáj. Nekem talán egy hónapig is nálatok kell maradnom, mert ahányszor a guvernánt vagy a szobaleány miatt baj volt, mindig egyhónapig tartott otthon a harag és azt már látom, hogy a hugaiddal nem lehet semmit se kezdeni, mert azok nyafka libák. De mi ketten jó pajtások lehetnénk és sok mulatságos dolgot követhetnénk el, ha nem árulkodnál rám.

— Jól van, — mondtam, — kössünk békét.

— Isten téged úgy segéljen? — kérdezte.

— Isten engem úgy segéljen! — mondtam.

— Hát akkor ezentúl jóbarátok vagyunk, — szólt Dusa.

Azzal hozzám lépett és kétszer megcsókolt. Így történt, hogy mi ketten élet-halálra szóló barátságot kötöttünk, aztán együtt halásztunk a Pece-árookban, de a szép csík mellé csak egy hitvány kis cigányhalat foghattunk még.

A Dusa még nálunk volt, amikor hozzánk jött vadászatra Kempelen bácsi. Kempelen bácsinak furcsa tüskés szemöldöke van, a bajusza pedig hoszszan lelóg, mint a tengeri rozmáré a Payer-expedíció képein, a járása pedig olyan ünnepélyes, mnit a miséző papé. Kempelen bácsi semmit se beszél és mindig olyan arcot csinál, mintha dühös volna. Ez

azért van, mert ő igen bátor ember. Egypár esztendővel ezelőtt pisztolyduellumban agyonlőtte Suskovics bácsit, aki az édesanyám távoli rokona volt és akkor Suskovics néni úgy megijedt, hogy ő is szörnyet halt. Pedig nem is ő rá lőttek, de hát ilyen ijedős az asszonynép. Azóta nálunk mindenki nagyra becsüli Kempelen bácsit, örülnek, ha eljön, mindig a főhelyre ültetik az édesmama mellé, az urak gyufát adnak neki, ha szivarra akar gyújtani, a nők pedig azt mondják, hogy érdekes ember.

Apa egyszer azt mondta, hogy kár, hogy nincsenek már nálunk török háborúk, mert akkor az olyan bátor ember, mint Kempelen bácsi, nagyon kitüntetné magát. Való igaz, hogy mindig nagyon bátor arcot csinál. Egyszer láttam, mikor borotválkozott, az álla szappanos volt, de akkor is szigorúan összeráncolta a homlokát. Mikor pedig egyszer egy tűzhányó hegyről beszéltek, amely tüzet hányt sok ezer emberre, Kempelen bácsi azt mondta: Sajnálom, hogy ilyenkor nem lehetek ott! Az egyszerű tűzvéseket és árvizeket is nagyon szereti és mindig sajnálja, hogy nem lehet ott, hogy bebizonyítsa a bátorságát. Ha pedig más ember valami bátor tettet követ el, akkor gúnyosan mosolyog. Ha meg iszik egy kicsit, — mert nálunk vadászat után mindig isznak, — akkor még haragosabb lesz és mindig körülnéz, hogy elég bátornak tartja-e mindenki az asztalnál. Ilyenkor az urak nagyon szoktak vigyázni,

hogy véletlenül olyat ne mondjanak, amit rossz néven vehetne Kempelen bácsi. És azt is mondják, hogy mindig töltött revolver van a zsebében.

Én egyszer Dusának mindent elmondtam, amit Kempelen bácsiról tudtam, hogy agyonlőtte Suskovics bácsit és hogy Suskovics néni is meghalt és hogy milyen bátor ember, — ebédnél aztán Dusa mindig csak Kempelen bácsit nézte. Nem igen evett, hanem a két macskaszemével mindig nézte. Végül Kempelen bácsinak is feltűnt, hogy Dusa le nem veszi róla a szemét és így szólt hozzá:

— Tetszem magának, kisleány?

Dusa mindig meg szokta mondani, amit gondol és így felelt:

— Bizony nem tetszik nekem.

És ekkor kiköpött.

— Hát akkor miért néz folyton?

— Mert szeretnék magától valamit kérdezni.

Édesmama már akkor rosszat sejtett, apa pedig vasvillaszemmel nézett Dusára. Kempelen bácsi azonban biztatta Dusát, hogy csak kérdezzen tőle akármit, ő válaszolni fog. Dusa ekkor összeráncolta a fekete szemöldökét és a fénylő macskaszemével olyan erősen nézett a rozmárbajuszu bácsira, hogy magam is megijedtem. Csendesen és vakmerően mondta:

— Megjelent magának már álmában Suskovics néni?

Erre nagy ijedtség támadt a szobában és én azt hittem, Kempelen bácsi mindjárt kiveszi a töltött revolvért és agyonlövi Dusat. Édesmama azonban kivette Dusat és büntetésül nem adott neki gyümölcsöt, pedig Dusa vendégünk volt. Engem is kikergetett apa, de ez nagy igazságtalanság volt, mert én meg se mukkantam, sőt aznap véletlenül igen jól viseltem magamat. Dusa azonban igen dühös volt, hogy nem kapott gyümölcsöt és egyre mondta nekem, hogy ezt nem viszi el szárazon Kempelen bácsi. Két napig mindig dühös volt, mert nem eresztették az ebédlőbe, hanem külön terítettek neki a gyerekszobában, akkor aztán kész volt a bosszúállás terve. Estére végre is hajtotta és én segítettem neki, bár nagyon féltem és ellenkeztem, mégis segítettem neki, mert amit ő akart, azt már akkor mindig megtettem.

Az urak egész estig vadásztak és künn a tarlón zsiványpecsenyét sütöttek, úgy hogy mikor hétkor hazajöttek, majd leragadt a szemük a nagy fáradtságtól meg a bortól és tüstént ágyba feküdtek. Édesmama akkor a hugaimmal odaát volt Szombathyéknál teán, de Dusat és engem nem mertek magukkal vinni, nehogy megint valamit elkövesünk Szombathyéknál. És ekkor hajtottuk végre a tervünket. Dusa kibontotta a haját, az arcát befehéřítette lisztporral és korommal nagy fekete karikát csinált a szeme köré, aztán egy fehér lepedőt vett

magára, mint a kisértetek szokták. A fekete kandurt bepólyálta egy gyerekpólyába, de a farkát künnhagyta, hogy megfoghassa a kezével. És pedig magamhoz vettem a varázslámpámat, melyet laterna magica-nak hívnak s amelyet az édes Jézuska hozott nekem Kertész Tódortól 4 forint 50 krajcárért, mert karácsonykor elég jó bizonyítványom volt és akkor még senki sem merte volna remélni, hogy év végén megbukom két tantárgyból. Én sem.

Mikor a vendégszoba előtt hallgatództunk, Kempelen bácsi már úgy hortyogott, mint az inárcsi fűrészmalom, amely gőzerőre van berendezve. Óvatosan benyitottunk a sötét szobába. Dusa szembeállott az ágygyal, magam pedig a divány mellé állottam és a fogam borzasztóan vacogott a félelemtől, de azért még sem szaladtam el. Ekkor a laternából kék fényt vettem a falra és Dusa odaállott a fényes tányérba és a szemét forgatta. A fekete macskát pedig a karján tartotta, mintha pólyás gyerek volna. Ámbár tudtam, hogy ez a Dusa, mégis olyan iszonyu és kisérteties volt, hogy halálra megijedtem és a laterna reszketett a kezemben és a kék fény is táncolt. De azért mégsem szaladtam el.

És Dusa ekkor üvölteni kezdett.

— Kempelen! Kempelen! — üvöltötte. —
Kempelen!

Hanem a bácsi igen mélyen aludt és csak akkor ébredt föl, amikor Dusa már sokszor üvöltött. Ekkor

egyszerre felült az ágyában és mereven nézte a reszkető fényt.

— Ismersz, Kempelen? — üvöltötte Dusa.

— Ki az? Mi az? — ordította a bácsi.

— Suskovicsné vagyok, akinek meggyilkoltad az urát. A gyerekemnek nincs sem apja, sem anyja, elhoztam neked, nesze, neveld föl!

Azzal a farkánál fogva oda dobta a macskát az ágyra. A macska ijedt nyekkenéssel ráesett Kempelen mellére, onnan fölugrott az almáriom tetejére, mint egy fekete ördög.

Kempelen bácsi nem szólt semmit, hanem visszafeküdt a párnára. Én pedig hirtelen elfújtam a laterna gyertyáját, aztán kiszaladtunk az ajtón, miközben jól összeütöttük a fejünket. A macska a lábunk alatt rohant ki. Azt hittük, hogy Kempelen bácsi föl fogja lármázni az egész házat, de biz az meg se moccant a szobájában. Dusa aztán megmosakodott, anélkül, hogy valaki észrevette volna a cselédek közül s mire édesmamáék visszajöttek Szombathyéktól, akkor már mi ketten mélyen aludtunk, kiki a maga szobájában.

Amikor reggel fölbredtem, igen örültem a sikerült tréfának, de apa rosszkedvű volt reggelinél és azt mondta, hogy Kempelen bácsit haldokolva találták a szobájában. Erre már én se örültem. Kempelen bácsit a nyavalya törte s félrebeszélt és édesanya azt mondta, nagyon kellemetlen, hogy éppen a mi

házunkban lett beteg. Később Dusával ketten kimentünk az ököristálló mögé és ott ünnepélyesen megesküdtünk, hogy ezt nem fogjuk elmondani senkinek. Meg is tartottam az esküt, csak két jóbarátomnak mondtam el, de ők viszont esküt tettek, hogy a kénpadon se vallják be az igazgató úrnak. (Mind a kettő igen elszánt ismétlő.)

Kempelen bácsi még öt napig feküdt nálunk, de nem halt meg, hanem hazavitték tragacson. Még akkor se tudta, hogy fiú-e vagy leány. Azóta elmúlt egy esztendő és most már egészen jól van, csak cukkol egy kicsit.

A vakáció, fájdalom, igen gyorsan röppent el, mint rendesen és Dusa igen sajnálta, mikor a kedves szülei három hét múlva már kibékültek és őt hazavitték. Ámbár csak leány, mégis be kell vallanom, hogy nem ismertem még fiut, aki olyan lett volna, mint ő. Mert akárhogy fájts is valami, azért sohasem sírt, még akkor sem, amikor megrúgta a Fánni. (Fánni egy csikó.) És nem is árulkodott soha. Most is sokat gondolunk még egymásra és gyakran igen szép képes levelezőlapokat kapok tőle. Ha nagy leszek, talán feleségül veszem, mert ő ezt igen óhajtja, de előbb meg kell tanulnom a boxolást, különben mindig neki lenne igaza, ami lealázó volna reám nézve.

Kleopátra királynő lovagja

— Mondok neked egy furcsa történetet . . .
Fogadjunk, hogy nevetni fogsz rajta. Látod arcomon ezt a két kardvágást? Mindegyik pofacsontomon egy. Olyan egyforma a kettő, mintha cirkalommal mérték volna ki. Igaz, hogy ugyanegy kéztől kaptam, háromesztendei időközben. Mind a két ízben Kleopátra királynőért verekedtem. Először azért állítottak kard elé, mert megvédttem, másodszor meg azért, mert megsértettem. Hát nem bolond az élet?

Ezt feketekávészás közben mondta egy igen kövér fiatal úr. Az arca olyan rózsás fényben virított, mint a yorkshirei malacoké, a tekintete meg tiszta és szelíd volt, mint egy óriási pólyásbabáé. A természet valami furcsa rajzolási hibája következtében vastag, tüskés szemöldök ült a szeme fölött. A szemöldökén állandóan harcias fenyegetés cikázott, amelyet azonban ártatlan és gyermekes arca sehogy sem tudott beváltani.

A kövér ifju, akinek különben Kanizsay volt a neve, tovább akart beszélni, de ez nem volt könnyű dolog. Az öreg bárónak is volt mondanivalója. A báró volt a vármegye legtudósabb elméje. Minden

este elolvasott a lexikonban egy cikket, másnap ravaszul ráterelte a szót arra, amit olvasott és elkápráztatta az embereket iszonytató tudományával. Tegnap különösen megrakodott bölcsességgel, mert hajnalig fájt a foga és kínjában elolvasta a Közép-Magyar-kötetben a Madárvonulás (migratio) egész cikkét. Természetes, hogy most nem érdeklődött pár-bajok és asszonyok után, hanem a madarak vonulásáról óhajtott eszmecserébe bocsátkozni.

— Ma reggel két füstifecskét láttam, — mondta. — Ha elgondolja az ember, hogy minő nagy utat tesznek meg a kis állatok . . .

Kanizsay egyébként udvarias ember volt, de most belebetegedett volna, ha nem mondhatja végig a maga történetét. Harsogó hangon középük vágott a füstifecskéknek.

— Mondom, három esztendei időközben kaptam e két kardvágást! Négy esztendővel ezelőtt Budapesten jártam és Tihanyi Ferkó, a híres szobrász, elvitt a művészek álarcos-bálgára. Tihanyi megyémbeli úriember. Nagy híre van a szobrászok közt, nem a szobrai, hanem a vívása miatt. Minden amatőr-díjat ő szokott elnyerni . . .

Amint egyedül sétálok a Vigadó nagytermében, egyszerre karon fog egy nagyon helyes maszk. Azt hittem, hogy egyiptomi múmiának van öltözve, de ő fölvilágosított, hogy Kleopátra királynő. Az álarcát már levetette, azt mondta, hogy az urak úgyis

mind megismerték a válla után. A válla igazán nevezetes volt, gömbölyű és hófehér...

E pillanatban hirtelen megszakadt Kanizsay elbeszélése. A báró ugyanis egy váratlan orvtámadással magához akarta ragadni a szót...

— Kleopátrát méltóztatott említeni? Erről eszembe jut a kevesek által ismert tény, hogy gázlómadaraink közül némelyek az egyiptomi gulák tövében szoktak telelni. Így példának okáért a magyar nép kedves házibarátja is, a kelepelő gólya...

Kanizsay időközben fölocsudott meglepetéséből. Egy ellenséges pillantást vetett a barátjára, aztán ő is beszélni kezdett. És mivel neki harsogó trombitahangja volt, a bárónak megszégyenülten el kellett hallgatnia. Meg is tette, de hűvös, gúnyos mosollyal az ajkán és azzal a meggyőződéssel, hogy a barátja tulajdonképpen igen hiányos nevelésben részesült. A kövér ember pedig diadalmasan folytatta:

— Kétszer megkerültem már hölgyemmel a termet és Kleopátra mind bizalmasabb lett. Azt is elmondta, hogy még nem vacsorázott. Ekkor szembe jött velem Tihanyi, a szobrász, akitől már a bál kezdetén elszakadtam.

— No, csakhogy megvagy! — kiáltotta. — Gyere vacsorázni, nagyon mulatságos társaság verődött össze odabenn...

— De mi lesz Kleopátra királynővel? — kérdeztem.

— Senki sem méltatja jobban öfelsége érdekeit, mint magam, de vacsorázni nem vihetjük. Abba a társaságba legalább nem, mert lipótvárosi szép asszonyokkal leszünk együtt... Majd adunk öfelségének öt forintot, abból megvacsorázhathat.

— Ez alávalóság, — mondta hidegen a királyné.

— Nem kell az öt forint? — csodálkozott Tihanyi. — Ezt az esetet külön obeliszkre fogom vésetni a Nilus partján: Kleopátra visszautasított öt forintot!

— Tihanyi úr, ön fajankó! — szólt a királyné. Mivel úgy találtam, hogy a barátom valóban nagyon cinikus, magam is azt mondtam:

— Tihanyi, te fajankó vagy!

Nem mondtam egészen komolyan, de ő komolyan vette. Jó fiu, de kissé feketevérü és ha egyszer bomlani kezd, akkor sehogy sem érti meg az okos szót. Sarkon fordult és otthagzott. Tíz perc múlva két hosszúsörényü művészt küldött a nyakamra, azok elégtételt kértek a fajankóért. Ezzel alaposan el is rontották az estémet, mert tudtam, hogy Tihanyi úgy bánik a karddal, mint egy olasz vívómester. Nem kellett nekem most már se vacsora, se Kleopátra. Haza mentem. Másnap ki kellett állanom. Akkor kaptam a vágást a bal arcomon. Bepólyált fejjel kimentem a vasútra és a pusztámra utaztam. Három esztendeig nem is látott viszont a főváros...

Kanizsay elhallgatott és a báró azt hitte, hogy ezzel be is fejezte az elbeszélést. Köhintett tehát egyet és nyájas arccal így szólt:

— A te pusztád Szerémmegyében van és ott tudtommal nincsenek vadludak. Az én pusztámon sűrűn fordulnak meg az érdekes éjszaki vándorok és tavaly példának okáért ismételtén megfigyelhettem őket . . .

Nem folytathatta, mert Kanizsay erélyesen a szavába vágott.

— Ez még csak az első vágás volt. Most elmondom a másodikat is. Tavaly valami dolgom akadt Budapesten és mivel a lapokból megtudtam, hogy megnyílt már a tavaszi műkiállítás, mindjárt első nap kimentem a városligeti csarnokba. Képzelted meglepetésemet, amikor az első nő, akit a nagyteremben megpillantottam, Kleopátra királynő volt. Ezúttal persze nem viselt jelmezt. De nagyon jól festett a szürke tavaszi ruhájában is. Egy idősebb asszonyság volt vele, akivel a képeket nézegették. Udvariasan megemeltém a kalapomat, de őfelsége oly hűvösen biccentett a fejével, mintha sohasem védtem volna meg karddal a kezemben. Lehet, hogy nem ismert rám.

A terem tulsó végében egy csapat brigantikalapos, malaclópó-köponyeges művész állott. Köztük volt Tihanyi Ferkó is.

— Ni, — mondtam magamban, — ez furcsa összehatalkozás! Akár a regényekben.

És még egyebet is gondoltam. Ami megtörtént, az megtörtént. Egy hölgy, aki nem ismeri meg a védőjét, nem érdemli meg, hogy miatta haragot tartsak egy régi jó cimborámmal.

Odaléptem a szobrászhoz és vállon ütöttem.

— Jó napot, öregem!

Ő nevetve nyújtott kezét.

— Isten hozott. Hát nem haragszol már rám?

Magam is nevettem és rámutattam Kleopátrára, aki éppen elhaladt mellettünk.

— A nílusi kígyóért? Van eszemben! Szívesen beismerem, hogy nem volt igazam, amikor ilyen kis rongyért megsértettelek!

Nagy meglepetésemre a Tihanyi arca krétafehér lett.

— A feleségem! — hörögte.

Hát tudhattam én, hogy időközben feleségül vette Kleopátrát? Másnap megint karddal a kezünkben néztünk farkasszemet egymással. Akkor kaptam a vágást jobbik arcomra. Mert Tihanyi most még jobban vívott, mint annakelőtte. A párba után mindjárt hazautaztam és azóta se látott hazám szép fővárosa...

Kanizsay szünetet tartott, hogy egy kissé gondolkozzék. Ez volt a veszte. Nem mondhatta el már történetének morálját, amit pedig nagyon szeretett

volna, mert a báró most már, minden leplezgetés nélkül, elkeseredett nyíltsággal tért rá a madarak vándorlására.

— A madárvonulásról akartam beszélni, — mondta erélyes hangon. — A madárvilág egy részének általánosan ismert és az évszakok váltakozásával kapcsolatos, periodikus mozgalma ez...

1071 1000 1000 1000

Lóri nénit férjhez adjuk

Eszéken meghalt a szegény jó Grószika és mi mind nagyon gyászoltunk. Nekem fekete szallagot varrtak a szalmakalapomra. Legjobban azonban édesapa gyászolt, mert dühös volt, hogy a szegény jó Grószika kitagadott bennünket és mindenét Lóri néninek hagyta.

Azután leveleket írogattak egymásnak édesmama és Lóri néni, a vége pedig az lett, hogy a néni eljött a mi házukba lakni. Mi mind a pitvaron vártuk és mikor Lóri néni leugrott a kocsiról, nagyon sírt és azt mondta:

— Ugy-e, adtok egy kis zugot a házatokban?

Édesmama azt felelte: Adunk. És édesapa is azt mondta: Adunk!

Lóri néni ekkor mindenkit megcsókolt és amikor rám került a sor, így szólt hozzám: Én leszek a te kismamád!

Azt mondtam:

— Elég nekem egy mama is.

Ekkor mind megharagudtak rám, hogy szívtelen fiu vagyok, édesapa meg úgy nézett rám, hogy biztosan pofon üt, ha bizalmas családi körben va-

gyunk. Pedig és nem tehetek róla, hogy édesmama kedvesebb Lóri néninél. Mert édesmama valóban nagyon kedves, különösen ha vendégeink vannak, akkor befűzi magát és mosolyog.

Lóri néni mindjárt első nap azt mondta, hogy ő a mama jobb keze és hogy édesmama ne is fárassza magát, majd ő megfőzi az ebédet. Az ebéd azonban nem sikerült, bár könyvből főzte, senki sem evett belőle és amikor odaadtam Bodrinak, Bodri csak megszagolta és a hátsó két lábával homokot kapart rá. Lóri néni azt mondta, hogy a művészet az ő egyetlen vigasztalója és elkezdett igen erősen zongorázni, sőt énekelni is. Mindig egy német nótát énekelt: Küssen auf die Lippen...

Másnap nem főzött, hanem elment bevásárolni, miközben megbarátkozott a mészárosnéval. Annak elmondta, hogy mi csak azért fogadtuk őt a házukba, mivel örökölni akarunk utána, de ő túl fog élni bennünket, mivel édesmama heptikás, mi gyerekek pedig mind krofulásak vagyunk. (A krofulát a halzsirtól kapják a gyerekek, de mi soha sem ittunk olyat, mert nem jó.)

A mészárosné mindjárt elmondta Julcsának, Julcsa pedig mindjárt elmondta édesmamának, édesmama meg mindjárt bement Lórihoz, aztán mind a ketten egyszerre beszéltek és egyszerre sírva fakadtak. A vége az lett, hogy Julcsának fölmondtunk, a hust pedig az új mészárszékből hozattuk. Este Lóri

néni megint erősen énekelte: Küssen auf die Lippen... Apa azalatt mindig fel-alájárt a gangon és a tíz ujjával a haját fésülgette.

Akkoriban igen nagy igaztalanság történt velem az iskolában, amelyet most el fogok mondani. Az igazgató úr ugyanis levelet írt édesapának, pedig megmondhatná az egész osztály, hogy nem én kezdtem a verekedést, hanem Ábelesz Hugó, én csak védtem a vallásunkat. Ábelesz a tornaóra után a vallásunkat gúnyolta. Azt mondta a folyosón, hogy a Jézust nem a zsidók ölték meg, hanem a rómaiak, ami azonban nem igaz. Mivel édesmama és a hugaim rómaiak, sőt katolikusok is (apa meg én ev. ref. vallásuak vagyunk!), tehát megvédtem a nők vallását egy szénlapáttal, néhány mérsékelt ütést mérvén Ábelesz hátára. Erre ő engem átnyalábolt s bár én őt eleresztésre fölhivtam, mégis oly erősen fogott, hogy mindaketten legurultunk a lépcsőn. Az igazgató úr, aki éppen akkor feljött az emeletre, nem vi-gyázott, és szintén elesett. Ekkor nekem is, Ábelesz-nek is egy-egy pofont adott, ami pedig a miniszteri rendelet szerint szigoruan tilos, aztán jegyzőkönyvet vett föl a legurulásról és levelet írt az édesapámnak is, az Ábeleszénak is. Ábelesz azt mondta, hogy ő otthon nem kapott semmit, de én jól láttam, hogy mindig csak a félfoldalán tudott ülni. Én pedig azt kaptam, hogy nem kaptam ebédet.

Mivel vasárnap délben koplalnom kellett, édes-

mama már reggel egy nagy darab kalácsot adott a kávé mellé. Délelőtt kimentem a kertbe és óvatosságból megettem vagy harminc-negyven szilvát. A majorosné, aki nagyon sajnált, adott egy köcsög aludt-tejet. Aztán a kaszárnyaréten bogarásztam és akkor a Julcsa káplárja, aki nagyon jó barátom, szintén nagyon megsajnált és bevitt az istállóba és adott prófuntot meg szalonnát, amit igen szeretek és egy kis pálinkát is adott, de csak keveset. Délben Julcsa bevitt a konyhába és ott titokban mindenből adott, amiből odabenn ettek. Mivel senki sem vigyázott a tányéromra, többet is ebédeltem, mint máskor. Később azt kérdezte tőlem Lóri néni, hogy éhes vagyok-e? Azt hittem, hogy talán pénzt fog adni és azért azt mondtam, egészen gyöngé vagyok már az éhségtől. A néni azonban nem adott pénzt, hanem elvitt a specerájoshoz és ott megettem egy akkora darab szalámit, mint a kis Duduka combja, amikor fűrösztik. Lóri néni pedig megbarátkozott a specerájossal és elmondta neki, hogy a kedves szüleink takarékoságából éheztenek gyermekeiket, ami pedig igen káros a zsenge szervezetnek és azért szerencse, hogy ő néha a maga pénzén vehet nekünk ennivalót.

Este igen rosszul lettem. Ilyen rosszul csak egyszer voltam életemben, amikor a nagy vásáron egyfolytában elördöghintáztam hatvan krajcárt két órától este kilenc óráig és minden fiú bámult és irigyelt. Édesmama azt hitte, hogy a koplalástól vagyok be-

teg és sonkát meg tojást etetett velem, de aztán egyszerre minden kisült és az igazán borzasztó volt. A specerájós is elmondott mindent Julcsának. Megint sokat beszéltek és sírtak, a vége pedig az lett, hogy megint fölmondtunk Julcsának és hogy most az új specerájostól hozatunk. Lóri néni este megint énekelte: Küssen auf die Lippen... Apa azonban nem járkált már a gangon, hanem elment a kaszinóba és csak reggel jött haza két kucséber-skatulyával, amiért is édesmamának úgy megfájdult a feje, hogy ágyba kellett feküdnie.

Akkoriban történt, hogy hosszú idő múlva megint eljött hozzánk Lupi bácsi. Én nagyon szeretem, édesmama azonban nem kedveli, mert mindig alá akar valamit iratni apával, gondolom váltókat. Lupi bácsi monoklit visel, mert ő báró, de csak az egyik szemén, a bőre pedig olyan ráncos, hogy elérne benne még egy báró. Régente huszártiszt volt, de a király nem akarta kifizetni adósságait, bár Lupi bácsi személyesen kérte erre. Mindenki azt mondja, hogy Lupi bácsi léha ember, de én ezt nem találom, sőt mondhatom, hogy kitűnően tudja utánozni az állathangokat, különösen a mérges pújkakakasét és a rekedt macskáét. Lupi bácsi akkoriban pénztáros volt Récskán, ahol Manci néniék laknak. (Egyszer meglátogattuk édesapával Récskán, akkor egy ketrechen ült, ciggarettázott és tíz forintot kért kölcsön apától.)

Mikor most hozzánk jött, éppen apa szobájában

voltam és egy papucscsal a tücsköt lestem, amely miatt apa nem tudott aludni.

— Küldd ki a gyereket, — mondta a bácsi, — fontos beszédem van veled.

— Bátran beszélhetsz előtte, — válaszolt az apa, — a kis mulya nem ért meg semmit.

— A pénztáramból hiányzik kétezer forint, — folytatta a bácsi. — Agyon kell magamat lőnöm.

— Tessék, — mondta édesapa, — szolgálhatok egy kitűnő revolverrel.

Egy pisztolyt adott Lupi bácsinak és én ekkor igen örültem, hogy a szobában hagytak. Lupi bácsi azonban nem lőtt, hanem rágyújtott egy szivarra és azt mondta:

— Öregem, még csak egyszer segíts rajtam!

Egyszerre fölugrott apa és elkiáltotta magát:

— Lupi, van egy ötletem: vedd feleségül Lórit!

Hogy mit beszéltek aztán, azt nem tudom, mert apa kiküldött a szobából és konyakot hozatott Lupi bácsinak. Másnap a bácsi megint eljött Récskáról. És ekkor minden új volt rajta, a ruhája is, a kalapján még rajta volt a kalapos cédulája, fehér keztyűt viselt és a zsebéből szép piros selyemkendő kandikált ki. Lóri néni is szépen kiöltözködött és a zongoránál ült. Azt énekelte, hogy: Küssen auf die Lippen . . . Lupi bácsi megállott az ajtóban, jól megnézte Lóri nénit, aztán hirtelen sarkon fordult és szó nélkül elment. Én azonnal sejtettem, hogy vesze-

delem van és leszaladtam apához a pincébe, mert éppen ott volt. Apa letette a kulcsokat és kisietett a ház elé. Még láttuk Lupi bácsit, amint gyorsan befordult a Vas-utcába. Olyan gyorsan ment, hogy csak a pályaudvaron tudtuk elfogni.

— Mi lesz? — kérdezte apa.

— Hát barátom, — mondta Lupi bácsi, — meggondoltam a dolgot és mégis inkább agyonlövöm magamat.

Édesapa ekkor nagyon szigorú lett és megfenyegette a bácsit, hogy telegrafálni fog Récskára és hogy Lupi bácsit be fogják csukni, ha nem jön vissza ebédre. Később azonban szépen kezdett vele beszélni, megfogta a kezét és a bácsi akkor nem is ellenkezett olyan nagyon. Apa aztán hazaküldött engem, mondjam meg, hogy Lupi bácsi csak elszédült egy kicsit az idegeitől, de már jobban van és nálunk fog ebédelni.

Az ebéd igen jó volt, pezsgő is volt és apa folyton töltött a bácsinak. Ettől aztán jó kedve lett és állathangokat kezdett utánózni, még pedig olyan pompásan, hogy Lóri néni azt mondta, sohasem látott még szellemesebb embert. És azt is mondta, hogy ez egy tökéletes gavallér. Feketekávénál apa leült édesmamával a diványra és nekem apa térdén kellett lovagolnom, a hugaim pedig mama ölébe ültek, bár igen meleg volt. És apa azt mondta: Látod, Lupi, csak egy igazi boldogság van: a szép családi

élet. Lóri néni pedig összecücsörítette a száját és sóhajtott.

Ebéd után Lóri néni és Lupi bácsi a kertbe mentek sétálni. Mivel attól féltem, hogy megtalálják a körtéket, amelyekről még senki sem tudott, csak én, utánuk mentem és meglestem őket az uborkaágyaknál. A bácsi ijedt arccal állott az uborkák közt, a néni pedig erősen a nyakába kapaszkodott.

Tüstént beszaladtam apához és azt mondtam neki: Fogja már!

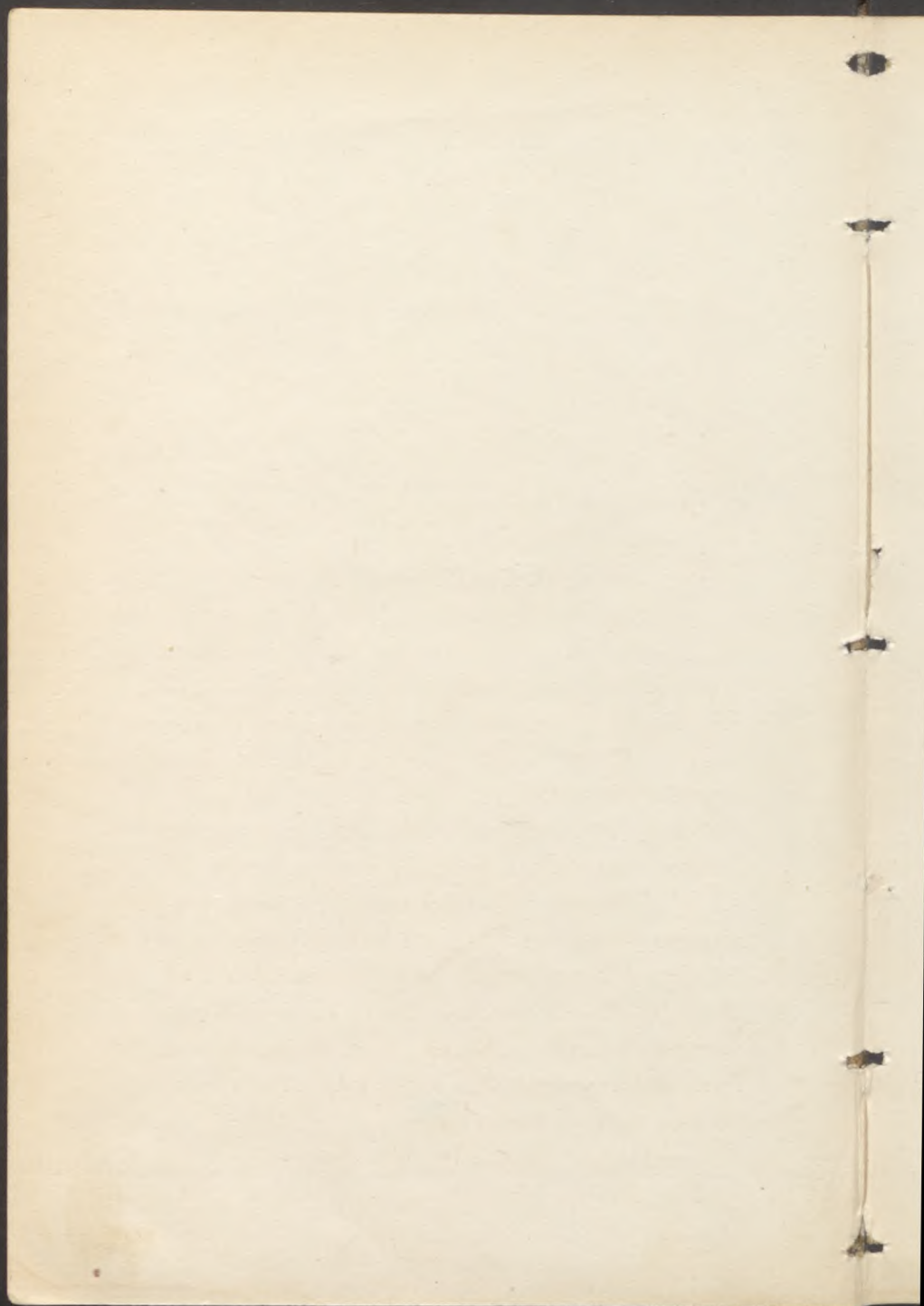
Édesmama ekkor rámpirított, hogy durva fiu vagyok, egészen olyan, mint az apám, apa azonban megfogta a mamát és táncolni kezdett vele a szobában és mi gyerekek is táncoltunk és odakünn a Julcsának is nagyon jó kedve lett és mind azt énekeltük: Küssen auf die Lippen.

Így adtuk férjhez Lóri nénit.

A lakodalom nagyon szép lett volna, ha nem lett volna olyan szemtelen nyoszolyóleányom, a Visky Erzsi. Ez az elbizakodott nő egy darab fagylaltot tett a nyakamba, úgy, hogy végigcsúszott az egész hátamon, mélyen sértve az önérzetemet. Midőn viszont tortahabot tettem a hajába, ami pedig nem is fáj, édesapa megfeledkezett magáról az összes vendégek előtt és olyat tett, de olyat, hogy nem is akart róla beszélni.

Miss Daisy

— Tom! To-om!

— Hő?!

— Alszol, Tom? Ébredj fel!

— Ki az? Mi az?

— Én vagyok, a te Finn barátod.

— Segítség! Gyilkos!

— Ne ordíts, fiam! Nincsen semmi veszedelem.

Azért jöttem, hogy barátságosan elbeszélgessek veled. Töröld ki szemedből az álmot! Igen, te Tom vagy... Otthon vagy, a jerikói farmodon... Az ágyadban fekszel és most éjjeli tizenegy óra van... Én pedig, aki az ágyad szélén ülök, én a te Finn barátod vagyok, akit már egy esztendeje nem látál... Ne bámulj rám olyan furcsán! Akarod, hogy meggyújtsam a gyertyát? Azt hiszem, fölösleges. A holdfény olyan szépen süt be az ablakon, akár a vilamos reflektor és nem is szeretném, ha kívülről észre vennének valamit... Kérlek, Tom, ne kaparássz az éjjeli szekrényeden! Nem fogod megtalálni a revolveredet, mert azt zsebre tettem . . .

— Hogyan jutottál be ide?

— Elégedj meg azzal, hogy itt vagyok, bár tíz véreb őrzi az udvarodat.

— Mit akarsz tőlem?

— Beszélni akarok veled. De ne nézz rám olyan dúlt arccal, hanem add ide a kezedet és fülelj szépen . . . Hogy tisztába jöjjünk egymással, vissza kell térnem arra a kínos epizódra, amely egy esztendővel ezelőtt adta elő magát. Mi akkor párbajt vívtunk egymással. Reményilem, bokros teendőid közegett nem feledkeztél meg erről?

— Az imént is arról álmodtam!

— A párbajra egy nő adott okot, akit mind a ketten imádtunk.

— Miss Daisy!

— Milyen fájdalmasan sóhajtottál most, szegény Tom! Igen, miss Daisy volt a mi végzetünk. A bájos, az ellenállhatatlan, az isteni Daisy kellett hozzá, hogy Texas két legkülönb legényét halálos ellenségekké tegye . . . Pisztolylyal, késsel talán nem is lehetett volna ketté vágni a mi tragikus csomónkat, azért a sorsra bíztuk a döntést. Abban állapodtunk meg, hogy aki a fekete golyót huzza, az vakon megteszi azt, amit szerencsés ellenfele parancsol. Te húztad a fekete golyót, Tom és ma éjjélkor lejár a határidő . . .

— Tehát?

— Ne keresgélj a párnád alatt, Tom, mert a késedet is elvettem . . . Tehát a sorsod a kezemben

van. Ha azt mondom neked, hogy lödd főbe magadat, akkor egy negyedóra múlva főbelövöd magadat, mert hiszen te vagy Amerika egyik legkifogástalanabb gentlemanje . . . És ha azt mondanám, hogy pörkölted meg magadat lassu tűzön, akkor sem haboznál, hogy beváltsad a szavadat, mert hiszen te vagy az Unia egyik legbátrabb fickója . . .

— Beszélj már, mit kívánsz tőlem?

— Megmondom, előbb azonban válaszolj egy kérdésemre. Még mindig szereted az isteni Daisyt?

— Ah!

— Elég, Tom! Ez a sóhajtás mindent megmond! Szegény fiú, a te szíved valóságos vulkán! Nos, most már nincs okom a kertelésre . . . Én azt kívánom tőled, hogy vedd feleségül Daisyt!

— Mit beszélsz?

— Csodálkozol ugy-e? Persze, te azt hitted, hogy a véredet szomjazom? Látod, mennyire félreismertél! Én altruista vagyok és azt akarom, hogy légy boldog, szegény fiu.

— Furcsa!

— Mért nem örülsz a boldogságodnak, Tom? Most már megengedem, hogy ugorj ki az ágyadból! Táncolj, dalolj, ha akarod, ölelj meg engem. Mért nem örülsz, Tom?

— Te lemondasz miss Daisyról!

— Persze, hogy le! A te kedvedért!

— Nagyon furcsa!

— Én csak a te viselkedésedet találom furcsának! Végre is, neked mint gentlemannek ellenvetés nélkül meg kell tenned azt, amit akarok. Ha azt modom, hogy vedd feleségül miss Daisyt, akkor meg kell tenned. Nincs egyéb választásod!

— Hogyne volna! Előttem két lehetőség van: vagy megteszem a kívánságodat, vagy főbe lövöm magamat. Ha az utóbbit teszem, akkor is rendben van a számadásunk. Mindenesetre meg fogom fontolni, hogy melyik utat választaszam . . .

— Megörültél, Tom? Csak nem fogsz a halálra gondolni? Hiszen te fiatal és tehetséges ember vagy... Előttem még szép jövő áll . . . Daisy pedig bájos, mint a hajnali csillag!

— Semmi frázis, Finn! Beszéljünk okosan! Mért mondasz te le Daisyről?

— Én altruista vagyok!

— Ajaj!

— Jól van, akkor hát másképpen beszélek veled! Tom úr, kérdem öntől, mint gentlemantól, eleget akar-e tenni becsületbeli kötelességének, igen vagy nem?

— Persze! Az időm lejárt, add ide a revolveremet, hadd végezzek magammal.

— Boldogtalan, hát nem fog rajtad az okos szó?

— Tudni akarom, hogy mért mondasz le a missről! Zsákban nem veszek macskát.

— Csak nem fogod gyanúsítani? Fúj, Tom!

— Isten ments! Sokkal gögösebb és okosabb hölgy, semhogy egy ilyen fickóval . . .

— Kérlek, ne sértegy! Ha éppen megkötöd magadat, elmondom az igazságot. Miss Daisy a legregényesebb és a legmagasztosabb jellemű nő, aki az amerikai Unióban él, de — hogy is mondjam csak? — nagyon is nehezen kezelhető . . . Én végre is közönséges halandó vagyok és a miss tökéletessége folyton talál rá okot, hogy megbotránkozzék rajtam. Ez engem kétségbeejt! Ő tagja az anti-alkoholista ligának és sehogysem tűri a dohányfüstöt. Roppant művelt és velem, aki kissé hiányos nevelést kaptam, oly szánakozó lenézéssel bánik, mintha vadember volnék. A lelke nagyon is érzékeny és a hét hat napját rendesen azzal kell eltöltenem, hogy jóvá tegyek valami hibát, amelyet vasárnapon elkövettem. Szóval: nem nekem való feleség! Nem és ezerszer nem!

— Hát akkor mért nem bontod fel az eljegyzésedet?

— Az nem megy olyan könnyen . . .

— Értem! Írásbeli házassági ígéretet adtál neki? Attól félsz, hogy bepöröl?

— Roppantul éleseszű ember vagy!

— De hiszen te gazdag vagy? Vagy — akkora bánatpénzt kötött ki?

— Jobban szeretném, ha másról beszélne!

— És azt hiszed, hogy hozzám jönne?

— Biztos vagyok benne! Velem csak azért jegyezte el magát, mert bosszantotta, hogy egy esztendő óta kerülöd a társaságát. De alig múlik el nap, hogy rámnézve megszégyenítő párhuzamot ne vonna kettőnk között.

— Elég a fecsegésből! Éjfél van. Az időm le-telt. Add ide a piztolyomat.

— Boldogtalan! Mért nem akarod elvenni az isteni Daisyt? Látod, te merő maliciából makacskodol . . . Hát szép ez tőled?

— Barátom, én nagyon is szegény ember vagyok ahhoz, hogy elvegyek egy ilyen kényes kiskirálynét! A farmomat húszezer dollár adósság terheli . . .

— Ilyen erős fickó, akinek két ép karja és bátor szíve van, sohasem szegény!

— Ajaj!

— De talán lehetne is rajtad valahogyan könnyíteni?

— Ha megfizetnéd a húszezer dollárt . . .

— Tom úr, ön zsaroló!

— Én akarom elvenni miss Daisyt, vagy te akarod a nyakamba sózni?

— Nos, ne heveskedjünk! Ötezer dollárt áldoznék, hogy boldognak lássalak titeket.

— Ötezer dollárt? Sértegetsz! Kérem a piztolyomat!

— Tom, kedves Tom, ne élj vissza a helyzettemmel! Nyolcat adok, de egy centtel sem többet!

— Jó is volna! Ilyen potomsággal akarsz szabadulni a kártérítési pör alól?

— Kell tízezer?

— Kérem a revolveremet!

— Tizenkétezer? De egy dollárral sem több!

— Hagyj békében! Gentleman vagyok és jó keresztény. Add ide a revolveremet, aztán hadd mondok el utolsó imádságomat!

— Tom, te szörnyen visszaélsz a szorultságommal!

— Miatyánk, ki vagy a mennyekben . . .

— Adok tizenötöt, te zsvány! Becsületszavamra mondom, hogy többet nem adok.

— Nos, mert te vagy, hát megteszem. Írd meg a csekket!

— Készen van, csak az összeget kell kitöltenem . . . Fizetendő a miss Daisyvel való esküvőd napján.

— Helyes!

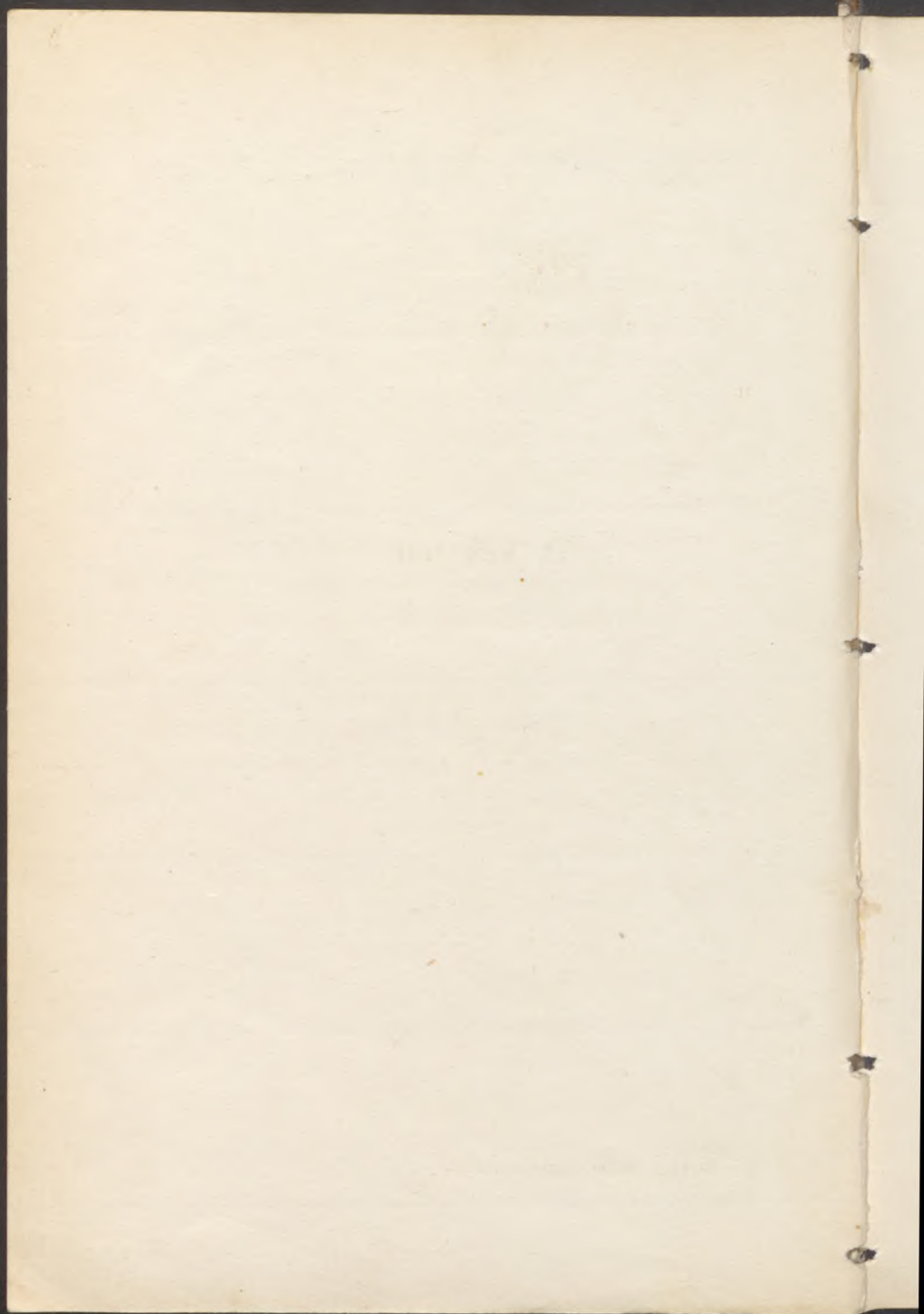
— Itt a csekk! Holnap tehát meglátogatod miss Daisyt és megkéred a kezét?

— Jó, jó! Ne kísérjelek ki a kutyák miatt?

— Felesleges! Jó éjt, Tom. És áldásom reád!

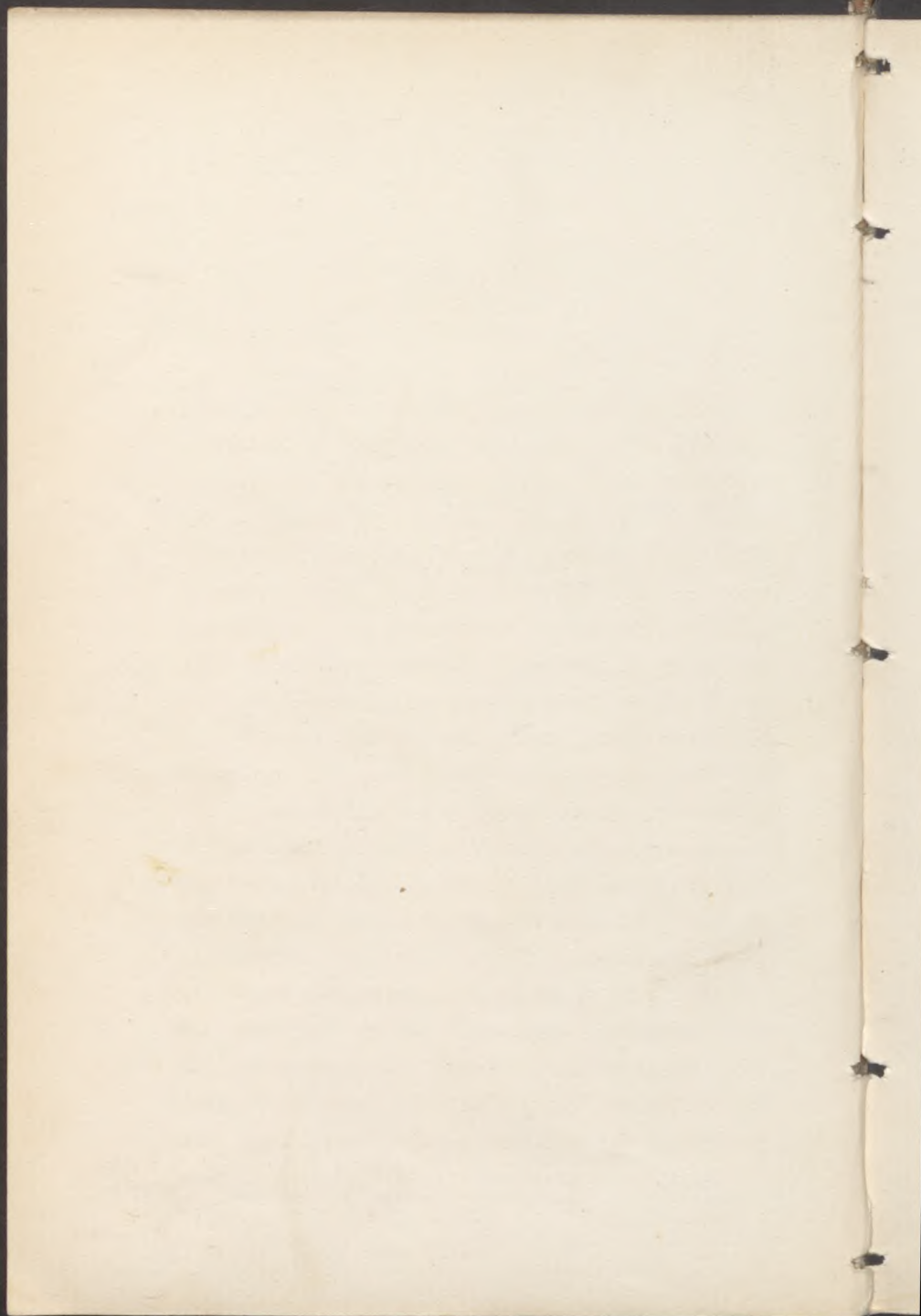
— Köszönöm, Finn.

A kék folt

Juliska hugom meglehetősen bátor leány, azért szeretem is, de néha igen jellemtelen és kedden is árulkodott rám, hogy francia forradalmat játszottam és lenyakaztam a menyasszony-babáját. Pedig olyan csepp gilotinnal nem is lehet más nagyobb átlatot nyakazni. Nem óhajtottam aznap édesapával találkozni és azért azt mondtam, hogy korrepetálnom kell és egy órákor már elmentem az iskolába. (Ott-hon a nők nem tudják, hogy mi a korrepetálás és ha el akarok menni, mindig azt mondom nekik.)

Az osztályban csak Visky Pista volt, ugyanaz a jóbarátom, akinek tavaly a football-próbán nyilvánosan kirugtam a fogát. Visky mindig későn szokott érkezni az iskolába és ezuttal is csak tévedésből volt itt, mert az órájuk rosszul jár otthon és kettőt mutatott egy helyett.

Már nem is udom, hogy melyikünk kezdte, de mivel körülbelől egyformán erősek vagyunk, bár Pista két esztendővel idősebb, sokáig eredmény nélkül birkóztunk. Végül Visky tilos csellel élt és szánt-szándékkal úgy odavetett a pad szélének, hogy most

is fáj még a hátam, ha valaki megüt és olyan kék, hogy nem is merek tanúk előtt vetközni. Ekkor én méltatlankodásból fölkaptam egy tárgyat és odavágtam Visky fejéhez. Szerencsétlenségünkre ő lebukott, úgy, hogy nem találtam a fejét és a tárgy Magyarország nagy fali térképének repült. A tárgy egy dupla üveg kék tenta volt, amelyet édesapja megbízásából vett Visky, mivel az ügyvédek otthon kék tentával szoktak írni. Nógrád- és Gömörmegye határába esett, de Hontnak és Borsodnak is jutott belőle. Az egész kék tenger aztán végighönpölygött a nagy Alföldön, számos tétafolyó pedig lefutott Szerbiába, sőt Boszniába is. Mi ezen annyira megijedtünk, hogy sietve összezsomagoltuk a könyveinket és kiszaladtunk az utcára, hogy eloszlassunk minden félreértést. Viskynek csuklása lett a nagy rémülettől és azt mondta, hogy bár inkább a fejét találtam volna, mert azt meg lehet mosni citrommal, de Magyarországot már többet nem. Aztán becsületszóval megfogadtuk, hogy mindent le fogunk tagadni, még a kőpadon is.

Az igazgató úr ablaka alatt van egy kis lóca, amelyen soha senkisésem szokott ülni, mivel az ismétlők azt állítják, hogy azt csalogatónak csinálták oda, hogy a gimnazisták ráüljenek és az igazgató úr kihallgathassa a beszélgetésüket. Mi tehát most szándékosan odaültünk és mivel az ablak nyitva volt, hangosan beszélgetni kezdtünk.

Én: Mondd meg, kedves barátom, melyik tárgyat szereted te legjobban?

Visky: A magyar történelmet.

Én: Magam is úgy vagyok vele. Azelőtt ki nem állhattam, de most szívesen venném, bár éjjel-nappal mindig magyar történelem volna.

Visky: És miért szereted annyira a történelmet?

Én: Mivel az igazgató úr tanítja és ő úgy tud beszélni, mintha csupa gyönyörű mesét mondana. Az ember szinte látja a vitézeket és paripákat, amint száguldanak és az ellenséggel csatáznak.

Visky: Melyik királyt szereted te legjobban?

Én: Nagyon szeretem Szent Lászlót, mivel mindig szekercével harcolt, de Szent Istvánt is szeretem, mivel az igazgató úr azt mondta, hogy bölcs törvényeket hozott.

Az aranybulláról is akartunk beszélni, de ez nem sikerült, azért megrúgtam Pistát a lóca alatt és inkább Kinizsire meg Toldira tereltük a szót, mivel azoknál nem kell évszám. Akkor már régen ott szuszogott az igazgató úr a fejünk fölött. Aztán egyszerre megzörgette az ablakot, mintha most jönne csak és mi tüstént fölugrottunk a lócáról és igen megijedtünk és lesütöttük a szemünket és le-kaptuk a sapkánkat.

Az igazgató úr arca haragos volt, mint rende-

sen, de azért nem haragudott igazán, hanem azt mondta, jó lesz már órára menni, mert kettő elmúlt.

Mikor az osztályba léptünk, Huszárka tanár úr már javában vallatta a fiúkat, hogy ki mocskolta be Magyarországot. A fiúk azonban konokul tagadtak és azért négy óra után ott kellett maradnia az egész osztálynak. Ekkor bejött az igazgató úr is, meg több tanár, aki nem minket tanít és mind olyan szomorúan álltak a mappa körül, mintha temetésen volnának.

Az igazgató úr aztán egy igen lelkes beszédet intézett a osztályhoz. A körülmények világossá tesz-
szik, — mondta, — hogy itt egy előre megfontolt és hideg számítással végrehajtott merénylettel állunk szemben. A merénylet nem is annyira Magyarország térképének szól, mint inkább az osztály becsületének, amelyre sötét árnyékot vet. A társadalom becsülését csak úgy nyerhetjük vissza, ha haladéktalanul megnevezzük a tettest. Ha ezt megtenni elmulasztanók, akkor az igazgató úr kénytelen volna a legsúlyosabb megtorló eszközhez nyúlni, amelylyel hosszú tanári pályáján eddigelé még sohasem élt: ugyanis fölterjesztést tenni a miniszternek. A következményekért nem mer felelősséget vállalni, de bizonyos, hogy az egész osztály konok hazugsága folytán az erkölcsi züllés oly lejtőre sodor-
tatnék, ahonnan nincs többé visszatérés és amely

egy elhibázott élet alkonyán a fegyházban, vagy talán még rosszabb helyen érne véget.

Az igazgató úr aztán tíz percnyi időt adott az osztálynak, hogy puhatolja ki a gonosztevőt és kiment a tanárokkal a teremből. Visky és én neki es-tünk a fiuknak és azt mondtuk, hogy most már nem használ semmi, aki tette, az vallja be. Mivel senki sem akart vallani, én kimentem a tanári szobába és jelentést tettem erről. Ekkor mind bejöttek megint és az igazgató úr azt mondta, hogy most már a végső eszközhöz nyúl és jegyzőkönyvet fog fölvenni. Mi-vel Viskynek jó írása van, ő írta, az igazgató úr pe-dig föl-alájárt és tollba mondta neki, hogy mit ír-jon. Huszárka tanár úr megmérte a téntafolt hosz-zát és szélességét, aztán a táblán kiszámította a te-riméjét, de olyan izgatott volt, hogy kétszer is elhi-bázta.

Ezt is jegyzőkönyvbe vették. Később a tanár azt mondta, hogy egy kis logikával hamar ki lehet puhatolni a tettest. A merényletet kék téntával kö-vették el, amelyet a tanulóknak nem szabad hasz-nálni; be kell tehát kérni a magyar és a számtani írkákat, és meg kell nézni, hogy kinek van kék tén-tája. Erre valamennyien nevettek és bólintgattak. Huszárka tanár úr pedig nagyon büszkének látszott és maga szaladt a tanári szobába az írkákért. Kitu-dódott, hogy csak egy tanuló szokott többszöri meg-rovás után is kék téntával írni: Bényei Zoltán.

— Rögtön tudtam, hogy ő volt! — kiáltotta az igazgató úr.

A tanár úr pedig azt mondta, hogy ő is tudta, más nem is lehetett, mint Bényei. Hol van Bényei? Kitünt azonban, hogy Bényei már két hete nem járt iskolába, mivel bárányhimlőben feküdt. Ekkor az igazgató úr olyan arcot csinált, mintha savanyu almába harapott volna, a többiek is mind olyan arcot csináltak, Huszárka tanár úr pedig lehajtotta a fejét és sokáig nem szólt közbe többet. A jegyzőkönyvet eltépték és az igazgató úr elülről diktálta az egészet.

Most azt kezdte kutatni, hogy ki lépett be délután elsőnek az osztályba. Koczó Mihály és Simonyi Péter bevallották, hogy ők voltak az elsők. A szerb templom előtt találkoztak és együtt jöttek.

— Megvolt már akkor a folt? — kérdezte az igazgató úr.

Koczó azt mondta, hogy igen, Simonyi azt állította, hogy nem. Abban azonban megegyeztek mindaketten, hogy a belépésükkor nem vették mindjárt észre.

Most már egyenként vallatta őket. Simonyi úgy adta elő az esetet, hogy amint beléptek az osztályba, ő mindjárt az ablakhoz futott, mivel künn két nagy kutya verekedett. Koczó azalatt a teremben volt, közel a térképhez. Hogy mit csinált, azt Simonyi nem

láthatta, de úgy rémlett neki, mintha valami gyanús neszt hallott volna.

Az igazgató úr ekkor mennydörgő hangon fordult Koczóhoz.

— Te voltál, nyomorult!

Koczó sírva fakadt és mindent tagadott, az igazgató úr azonban jegyzőkönyvbe vétette, hogy Koczó volt az illető és rögtön tollba is mondta Viskynek az ítéletet. Elzárásra, másodfoku erkölcsi megrovásra és a kár megtérítésére ítélte.

Huszárka tanár úr, aki minden vasárnap vadászni szokott a Koczó édesapjával, azt mondta, hogy nem ártana talán kihallgatni az iskolaszolgát, hogy megvolt-e már a folt a déli szellőztetés alkalmával? Az igazgató úr megint savanyu arcot vágott és azt mondta:

— Ha a tanár úr minden áron megköti magát, kihallgathatjuk a szolgát is, bár én a magam részéről ezt teljesen fölöslegesnek tartom, mivel Koczó zavart magaviselete minden pedagógust eléggé meggyőzhet bűnös voltáról.

A tanár úr arca vérvörös lett és azt mondta, hogy ő a világért sem köti magát senkihez, csak ötleképpen említette. Az igazgató úr azonban most már nem tágitott és leszaladt a szolgálért. Az öreg Csámpor azt mondta, hogy ő egynegyed kettőkor krétát hozott az osztályba és akkor a folt már meg-

volt a mappán. Kocztót és Simonyit pedig félkettőkor látta belépni az épületbe...

Az igazgató most nagyon megharagudott. Azt mondta a két fiúnak, hogy takarodjanak a helyükre, aztán megint eltépte a jegyzőkönyvet és újból kezdte diktálni az egészet.

— Akkor tehát a délelőtti előadás után történt a merénylet!

Hosszu faggatás után kitudódott, hogy Ábelesz Hugó hagyta el utolsónak az osztálytermet.

— Lépj elő, te jómadár! — kiáltott az igazgató úr. — Mered tagadni, hogy te voltál?

— Igenis merem! — kiáltotta Ábelesz oly szemtelen hangon, hogy az egész osztály megbotráncolt rajta.

— Hallgass! — mennydörögte az igazgató úr. — Rád kell csak néznem és mint pedagógus nem is kételkedhetem bűnös voltodban.

Az igazgató úr ekkor tollba mondta az ítéletet. Ábeleszt kétnapi elzárásra, elsőfoku erkölcsi megrovásra és a kár megtérítésére ítélte. Mikor fölolvasta az ítéletet, Ábelesz egyszerre ficáncolni kezdett és így szólt:

— Kérem, igazgató úr, nem is én voltam az utolsó az osztályban! Mikor elmentem, Huszárka tanár úr még benn maradt levelet írni!

Ekkor mindenki a tanár úrra nézett és Hu-

szárka, aki szigorú, de igazságos ember, azt mondta, hogy ez igaz, ő előadás után még egy félóraig egyedül maradt a teremben. Az igazgató úr ekkor még sokkal savanyúbb arcot csinált, mint máskor és úgy nézett a tanár úrra, mintha azt hinné, hogy az kente be a mappát. Huszárka tanár úr arca vérvörös lett és nem tudta, mit mondjon. Az igazgató úr eltépte megint a jegyzőkönyvet és újat diktált Viskynek. Aztán kihirdette az ítéletet. Az egész osztályt erkölcsi megrovásra, a kárnak együttes megfizetésére és a minisztériumhoz való fölterjesztésre ítélte. Engem és Viskyt azonban jegyzőkönyvileg kivett a büntetés alól, mivel az igazgató úr személyes tapasztalása igazolta, hogy a büntett elkövetésének idején nem lehettünk a tett színhelyén.

Mikor aztán hazamentünk Viskyvel, azon gondolkodtunk, hogyan számoljon be édesapjának az eltört téntás üveggel. Erre is találkozott mód.

Visky jól meghempergett az utca porában, aztán én egy tégladarabbal meghorzsoltam az arcát és a kezét. Mikor Viskyék kapujába értünk, Pista elkezdett borzasztóan ordítani, hogy összeszaladt az egész háznépe. Elmondta, hogy egy megvadult kocsi elgázolta az utcán. Engem is majdnem elgázolt, amikor meg akartam menteni a Pistát. (Ezt én mondtam.) Visky bácsi erre nagyon megrémült, végigtapogatta Pista kezét-lábát és tízszer is kérdezte tőle,

hogy nem fáj-e valamije? A barátom azt mondta, hogy nem fáj semmije, de a téntásüveg eltörött.

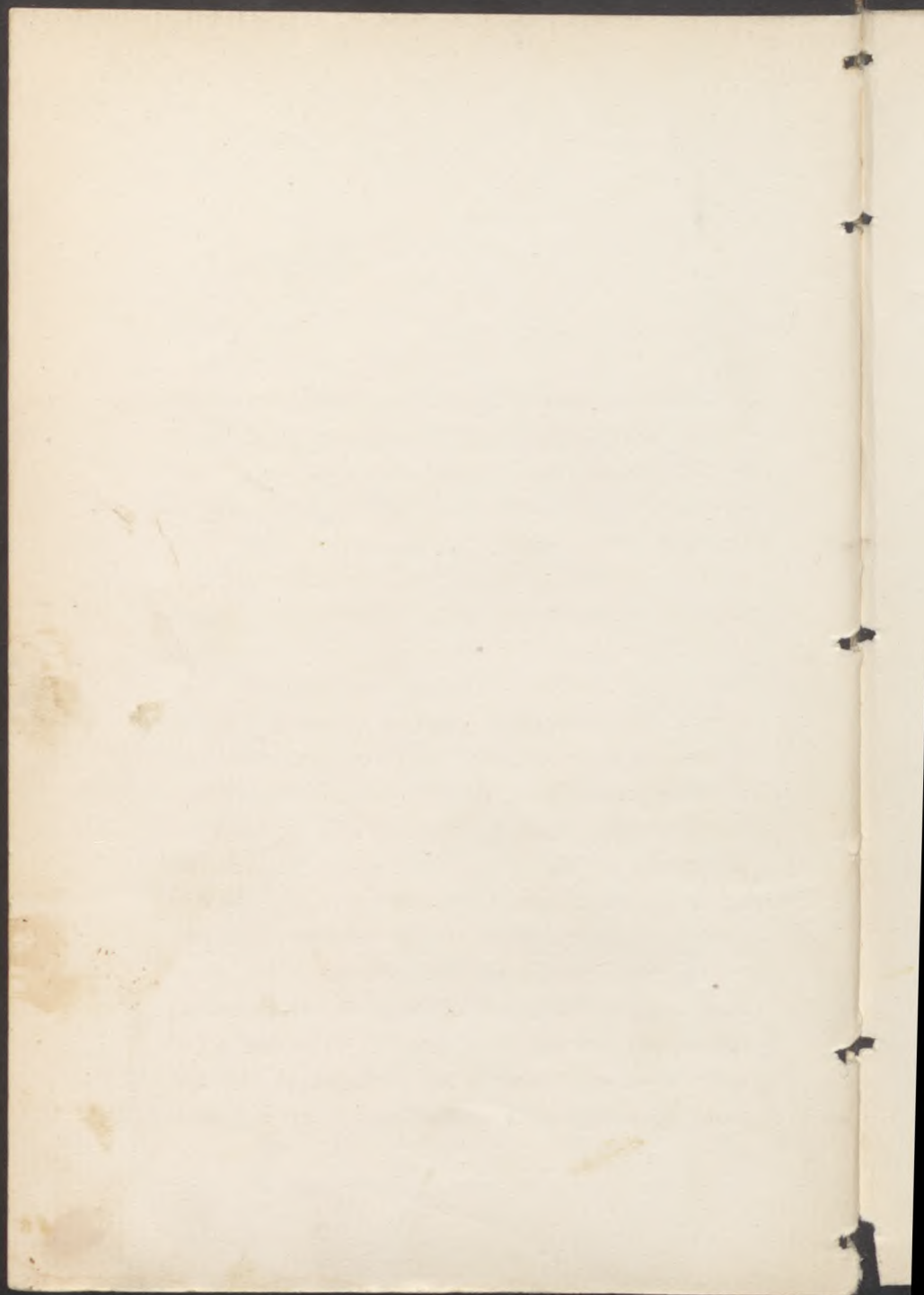
— Ördög vigye az ostoba üveget, — mondta a bácsi.

Így sikerült ezt a dolgot jól elintéznünk.

Nekem Visky néni egy nagy darab kalácsot is adott és hazakisértetett a szobaleánynyal, hogy el ne gázoljon valami kocsi.

Jónás kalandja

Néhány esztendővel ezelőtt a Tengerszem partján álló Zerge-fogadó egész emeletét egy grófi házaspár bírta bérben. Gácsországi nagy urak voltak, akik egy tavaszi kirándulás alkalmával ismerték meg és szerették meg a regényes vidék komor csöndjét. A gróf — akinek nevét nem szándékozom megmondani — atléta természetű, de e mellett fölötté előkelő külsejű és megnyerő modoru férfi volt, a sok vihart látott, negyvenesztendős férfiak ama fajtájából, amelyet a nők érdekesnek szoktak nevezni. Ámbár formaszerinti ismeretséget senkivel sem kötött, érdeklődni látszott a kis fürdőhely minden egyes lakójának személye iránt. A férfiaknak már messziről köszöngetett, a nőket a tapasztalt ember szakértelmével és fesztelenségével vette szemügyre, a tó partján játszadozó gyermekekkel pedig szívesen enyelgett.

Egészen másképpen viselkedett a grófné. Nemcsak hogy szóba sem állott senkivel, de láthatólag tudomással sem bírt arról, hogy az urán meg a cselédek kívül más ember is van a világon. A szép asszony egyébként délig szokott aludni, aztán a laká-

sán ebédelt, délután pedig nagy sétát tett az ura társaságában, amely sétájáról fáradtan és álmosan jött meg. Rendesen tizennégy órát aludt egy huzamban, néha tizenhatot is. Ha ébren kellett lennie, ha a lakásuk erkélyén állott, vagy az erdőben sétált, láthatólag nagyon unta magát.

Az asszony nagyon szép volt. Olyanféle hatalmas szépség, amelyhez foghatót én addig még nem láttam. Győzelmes, királyi, mondhatnám: megdömbentő szépség. Megjegyzem, hogy szenzációs hatással csak a férfiakra volt, de kivétel nélkül minden férfira; a nők — még olyanok is, akik különben szívesen elismerik más asszony szépségét — nem tudtak érte lelkesülni. Szőke volt, de olyan szőke, mintha eredetileg barnának indult volna; az olaszos arcbőre, a koromfekete szemöldöke, a sötétszürke szeme és az althangja is a barna asszonyé volt. Pompásan öltözködött, nagyon feltűnően, de sok egyéni izléssel. Azok a plédszövetek, a piros selyem porköpeny, a fehér lakkcipők, ha más asszony merte volna magára venni: csődületet okoztak volna a fürdőparkban. Az ő különös szépségét azonban szinte kiegészítette a fantasztikus színkeverék.

Szebben és jobban összeillő emberpárt még sohasem láttam. Ha együtt láttam őket, mindig egy oroszlánpárra kellett gondolnom. Mindakettőben határozottan volt valami a királyi ragadozó természetéből; hatalmas termetük, a férfi komor tekintete és

síma eleganciája, a nő szőke hajkoronája és fölséges lustasága: mindez kiegészítette a hasonlatot.

Nem hallgathatom el, hogy a tengerszem környékén azt beszéltek akkoriban, hogy a szép asszony nem igazi grófné, nem felesége a grófnak. Magam nem tartottam szükségesnek, hogy erre vonatkozólag véleményt alkossak magamnak. Annyi azonban bizonyos volt előttem, hogy a szép asszony semmi-estre sem lengyel születésű, mert a cselédeivel mindig csak franciául beszélt, magyarul vagy németül pedig egy kukkot sem tudott.

Én, Jónás István, gimnáziumi óradíjas tanár, a tüdőhurutom gyógyítása végett mentem a fenyvesek közé. Az évad végén érkeztem a fürdőbe; ilyenkor ugyan hétfőtől vasárnapig szakad az eső, az árak azonban már jóval olcsóbbak. Mikor elfoglaltam kis szobámat a Zerge-fogadó földszintjén, akkor a nyaraló vendégek nagyrésze már elutazott és az ebédlőben azt beszéltek, hogy a lengyel gróf is indulófélben van már.

A gróf azonban még egy hétnél tovább maradt a fürdőben és ennyi idő éppen elegendő volt nekem arra, hogy halálosan beleszeressek az asszonyba... Igenis beleszerettem, én, a helyettes tanár, beleszerettem a szép grófnéba. Nincs okom a pirulásra, mert akaratomon kívül szerettem bele és mikor már megtörtént, akkor se reméltem semmit.

Egyszer összetalálkoztam vele az erdőben. Rám

se nézett, hanem tovább ment, de azért magával vitte az eszemet és a szívemet. Teremtő Istenem, hát ilyen asszony is van a világon? Szédülést éreztem, irigység és vágy fogott el, szóval beleszerettem az oroszlán nőstényébe... Sohasem hittem volna, hogy ilyesmi megtörténhessék egy rendes életű, józan emberrel, aki azonkívül félig-meddig jegyben is jár az igazgatója leányával. De megtörtént és megessett az is, hogy kilestem a szép asszony útjait, hogy ott strázsáltam az ablaka alatt, hogy verseket írtam, hogy úgy viselkedtem, mintha nem is gimnáziumi professzor, hanem szerelmes gimnazista volnék...

Fürdőzésem hetedik napján történt a különös eset, amelyet el akarok mondani.

Reggeltől estig esett az eső. A fürdőhely ilyenkor szomorú és kellemetlen. A borongó felhők a földet söprik, az ember tíz lépésnyire sem lát, a sziklafalak száz nyílásából pedig száz vízesés zuhog elé. A sok víztől nyirkos lesz az ember kedve is, a lelke meg didereg.

Vacsora után a szobámba vonultam és a fürdőkönyvtárból kivett regény olvasásába fogtam. Nem mulattatott azonban az olvasás, mert sohasem szerettem a regényeket. Tíz óra felé valami zajra kezdtem figyelni; a fejem fölött ajtócsapkodás meg futkosás hallatszott. — A cselédek! gondoltam magamban. Az ajtómhöz mentem, hogy éjjelre bezárjam... E percben megzörrent a kilincs... Kinyitottam az

ajtót: odakünn a folyosón magas női alak állott. Ő volt. A grófné...

Habozás nélkül belépett a szobámba.

— Egyedül van? — kérdezte mélyen csengő, az indulattól remegő hangon.

— Egyedül...

— Zárja be az ajtót... Fordítsa rá a kulcsot... Jól van!

Két lépést tett előre, aztán nagyot lélegzett. Én pedig azon gondolkoztam, hogy vajjon álmodom-e vagy komolyan megbolondultam már?

— Gondolja, hogy keresni fognak önnél? — kérdezte az asszony aggódva.

— Nem hiszem... De ha keresnék is, az ön engedelmével senki sem fog ide belépni...

Ez a határozott hang megnyugtatta egy kisé.

Most vettem csak észre, hogy a köpenye — hermelinprémes kék bársonyköpeny volt — csúrom víz, a szegélye pedig sáros, mintha maga után vonszolta volna a földön. Az asszony haja is vizes volt, megborzas.

— Majd tüzet rakok, — mondtam, — hamarabb megszárad a ruhája.

Szerencsére volt még elég fa a kosárban, azzal begyújtottam a kályhába. A grófné most figyelmesen kezdte szemügyre venni a szobámat. Miután a kíváncsisága kielégítést nyert, felém fordította te-

kintetét, feszült figyelemmel kísérve minden mozdulatomat.

Mikor a tűz már pattogott a kályhában, egyetlen karosszékemet odatoltam a sarokba, helyet ajánlva vendégemnek. Szó nélkül leült s anélkül, hogy a csudálkozó pillantását csak egy percre is levette volna rólam, lecsúsztotta válláról a vizes köpenyt. Most láttam csak, hogy pongyolában van alatta. Afféle egyszerű, bőráncu köntös volt rajta, minőkben az arkangyalokat szokták ábrázolni, azzal a különbséggel mégis, hogy nem volt fehér, hanem sárga nyers selyem. Cipő sem volt a lábán, hanem sárga papucs.

A szép asszony megszólalt.

— Ön engem bolondnak fog tartani, mert nem érti a viselkedésemet...

A szavába vágtam:

— Nem kérdeztem semmit és nem is fogok kérdezni...

A szemembe nézett, aztán elgondolkozott egy kissé.

— Akartam, hogy tudja meg az igazságot... Megszöktem hazulról, mert ő megvert... A tóhoz siettem, hogy belevessem magamat, a víz azonban olyan fekete és hideg, hogy megborzadtam tőle...

Azzal fölemelte a jobbkarját, lerázva róla a ruha végighasított ujját, — a felső karján néhány sötétvörös és kék sáv látszott.

— Miféle vadállat az, aki önre kezét tud emelni?
Önre!

Megrázta a sörényét és sötéten a szemembe nézett. Fél fejjel magasabb volt nálam, széles vállu, erős és bátor... Azt gondoltam magamban: Miféle ember az, aki erre a nőre kezét mer emelni?

Kivülről zaj hallatszott, az ablak alatt pedig fáklyafény lobogott.

— Mi az? — kérdezte az asszony.

— Önt keresik. Alkalmasint bejárják az erdőt és föl kutatják a tó partját...

— A tó partján meg fogják találni a kendőmet... Egy selyemkendő volt a nyakamon, azt elvesztettem... Azt fogják hinni, hogy a vízbe ugrottam... Senki sem fog itt keresni!

Ennek a gondolatnak láthatólag megörült. — Amint a szobát kellemes melegség kezdte átjárni, az én szép vendégem is jól kezdte magát érezni.

— Mi az ott a szekrényen? — kérdezte.

— Teaforraló...

— Van teája is?

— Van... Parancsol?

— Nagyon jó lesz...

Teát főztem neki, ő pedig arról panaszkodott, hogy a haja nem tud megszáradni, aztán habozás nélkül kibontotta aranyszőke hatalmas sörényét. Kiváncsian járt-kelt a szobában, majd újra szembeült velem.

— Szabad itt dohányozni?

— Mindent szabad, de nincs cigarettám.

(A hurutom miatt fölhagytam a dohányzással.)

— Van nekem...

A ruhája széles övéből kis aranydobozt vett elő, amely telve volt vékony orosz cigarettával. Azt mondta, hogy negyvenet is elfüstöl egy nap.

Miután megitta a teáját, jóideig elgondolkodott, aztán egyszerre odanyújtotta nekem a kezét.

— Ön jóember, — mondta.

— Nem tudom, hogy általánosságban jóember vagyok-e, de annyi bizonyos, hogy önnek nincs jobb embere nálam...

— Elhiszem, — mondta. — Ön jó szívvel van hozzám, önre rá merném bízni mindenemet és tudom, hogy nem csalódnám... De beszéljen valamit! Mondja el, hogy kicsoda? Mi a foglalkozása? Hogyan él? Mit remél a jövőtől?

Röviden elmondtam neki egyszerű élettörténetemet; bevallom azonban azt a gyöngeségemet, hogy az igazgató leányáról nem emlékeztem meg. Mikor az elbeszélésem végére értem, észrevettem, hogy a grófné elszunnyadt. A következő pillanatban már fölriadt megint.

— Meghalok az álmoságtól, — mondta, miközben mosolyogva dörzsölte a szemét.

— Feküdjék le...

A diványomra feküdt, takarónak pedig a bun-

dáját kérte. Később azonban mégis megengedte, hogy ágyamból egy párnát hozzak neki, sőt a papucsát is leejtette a lábáról.

Rögtön elaludt, tíz perc múlva azonban újból fölébredt.

— Mondja csak, mi a maga neve?

Megmondtam neki a nevemet.

— István úr, elvisz maga engem innen holnap?

— Elviszem... De hová?

— Nem bánom akárhová... Gazdag vagyok és független... Nekem csak az parancsolhat, akit szeretek, őt pedig gyűlölöm...

— Milyen csinos keze van, — mondta, — olyan, mint egy kisleányé...

Azzal megint elaludt. Én pedig odaültem mellette és néztem az alvó arcát. Öt percenként föl-fölríadtam — álom ez, vagy valóság? A világ legszebb asszonya itt alszik a szobámban, pongyolában, fölbontott hajjal... Én pedig őrzöm az álmát és lelkemre mondom, tisztább szívvel virrasztok, mintha testvérhugom mellett virrasztanék...

Reggel hat óra volt már, amikor a szép asszony fölébredt álmából. Idegen szemmel nézett rám, aztán ámulva tekintett körül. Jó ideig tartott, míg megértette a helyzetét, akkor zavarodottan mosolyodott el.

— Éhes? — kérdeztem.

— De nagyon!

— Átküldök a vendéglőbe és hozatok valamit... Vagy jobb lesz, ha magam megyek?

— Amint gondolja . . .

— Ha el akar utazni, két óráig még ráér . . .

— Igen?

Megkérem még, hogy zárja be utánam az ajtót, aztán átsiettem a vendéglőbe. Jóideig tartott, míg megkaptam mindent, amit kértem, azután visszasiettem a szobámba. Nagy meglepetésemre üresen találtam a szobámat. A szép asszonynak sehol semmi nyoma... Megszökött, vagy elhurcolták? A kereveten ott feküdt a párna, amelyen meglátszott még fejének helye. Különben semmi. Sehol egy elhullajtott hajszál, sehogy egy gombostű.

Két nap mulva láttam csak viszont, mikor a gróffal az erdőben sétált. Viruló színben volt, egy erdei gizgazból kötött nagy bokrétát tartott a kezében, a másik kezével pedig gyöngéden támaszkodott a gróf vállára. Igazán szép pár ember volt, olyan, mint egy magasabb faj képviselői.

Mikor közel értem hozzájuk, az asszony egy rövidke szót sugott a grófnak, aki kellemes mosollyal mért végig. Éreztem, hogy elpirulok a fülemig... A polyák azonban megbillentette a kalapját és nyugodtan sétált tovább az erdőben, míg az asszony elállotta az utamat.

— Kedves izé úr, jó napot! Bocsánat, — mi is a neve.

— Jónás a nevem...

— Kedves Jónás úr, köszönöm a multkori vendéglátást... Nem tudom, hogy miként gondolkozik ön fölőlem, de biztosíthatom, hogy az egész egy kis félreértés volt csak, amelynek én voltam az oka... Reggel, mikor ön a vendéglőbe ment, már meg is bántam...

Jó kedve, egész viselkedése, de különösen a megszólítás módja valósággal fölháborított. Meghajoltam és fagyosan mondtam:

— Ne mentegesse magát asszonyom... akkor nem kérdeztem öntől, hogy miért jött hozzám és most nem is kérdezem, hogy miért ment el...

A szép asszony meglepetten, némi szelid gúny-nyal, bizonyos fölényes gyöngédséggel mért végig.

— Nini, ön haragszik? Azt rosszul teszi!

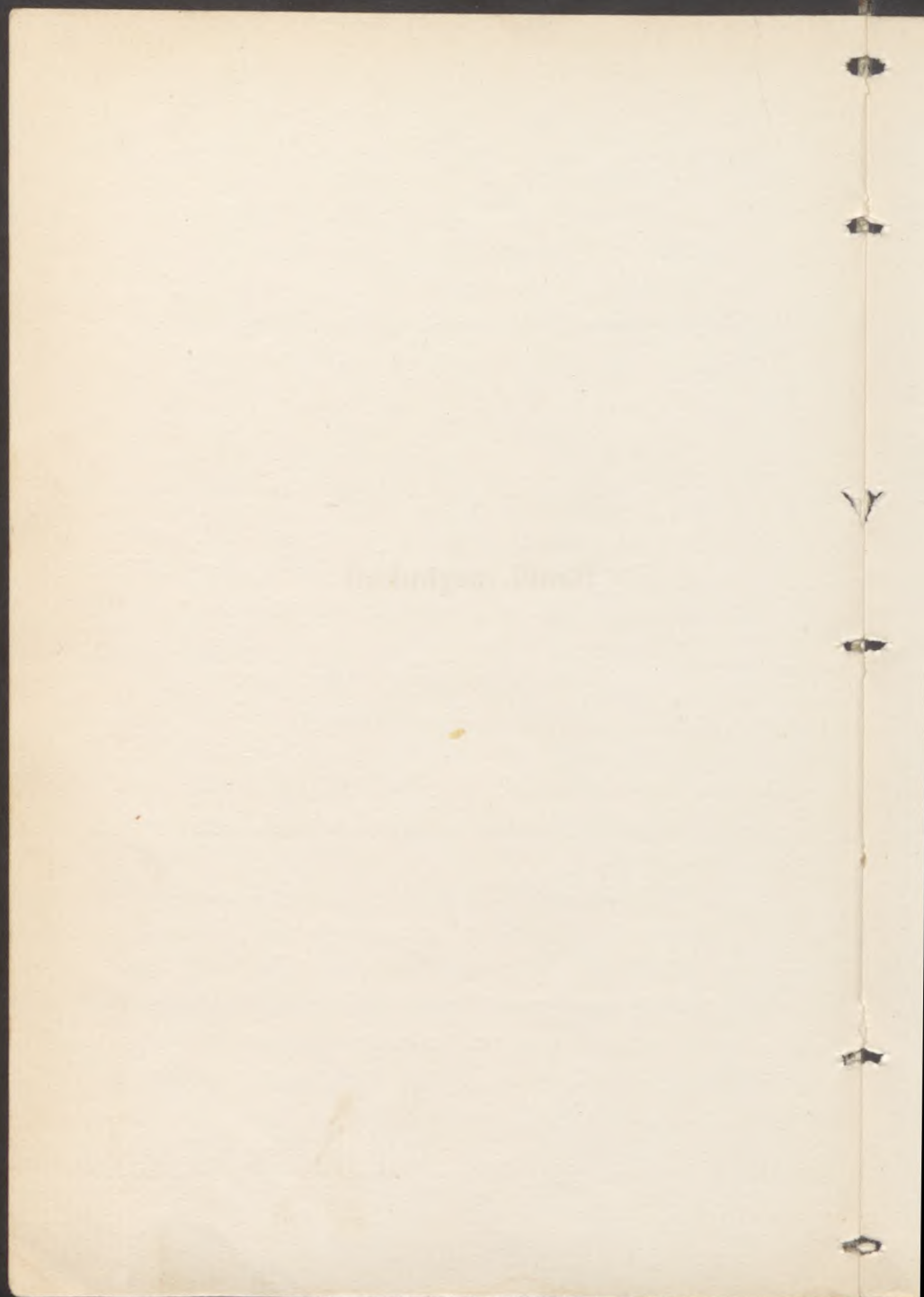
Körülnézett, aztán hirtelen elkomolyodva, fojtott hangon mondta:

— Szegény fiu, adjon hálát Istenének, hogy ez így történt...

Félig lehunyt pillái alól egy fenyegető macskapillantás villámlott felém, az asszony aztán elfordult és különös mosolylyal az ajkán, elment.

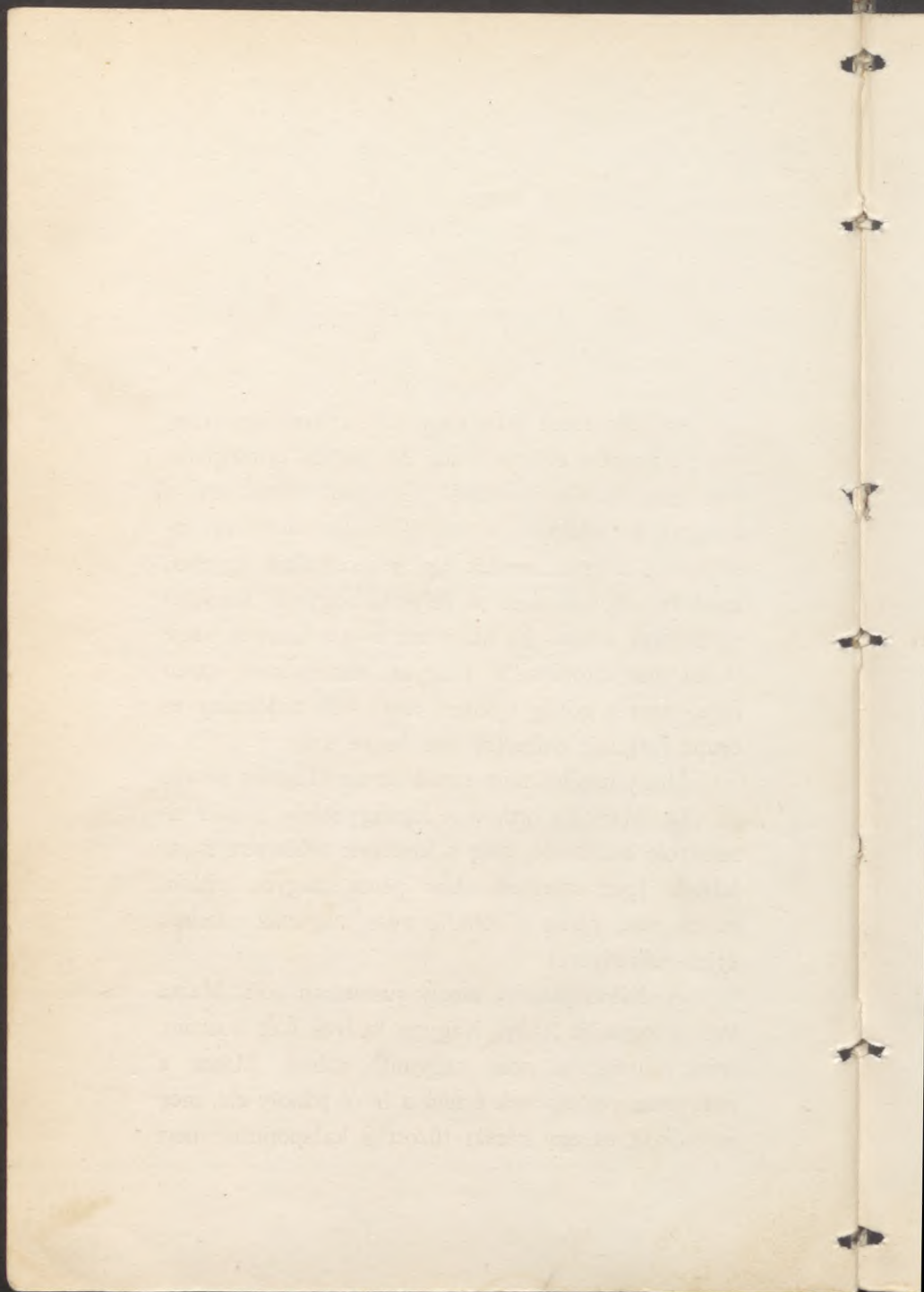
Azóta se láttam többet. Minden esetre elfelejtette megint a nevemet. Én nem felejtettem el őt, annyira nem, hogy az igazgatóm leánya még mindig hiába várja a pártából való megmenekülését.

Bandi megbukott

Az idén rossz esztendeje volt kedves apámnak, mert a termést elverte a jég és magam is megbuktam magyar történelemből. Sohasem szerettem a magyar történelmet, mivel Bénicska tanár úr tanítja és a magyar rendek úgy sem csináltak egyebet, mint belvillongásokat, a helyett, hogy a törökkel verekedtek volna. És különben is azt hiszem, ideje volna már eltörölni a magyar történelmet éppen úgy, mint a görög nyelvet, mert holt tudomány és csupa meghalt emberről van benne szó.

Hogy megbuktam, annak az én Mancika néném az oka. Mancika otthon a legnagyobbik, ő már tizenyolc esztendő, míg a kisebbek többnyire fiatalabbak. Igen szeretem, bár pénzt nagyon ritkán kapok tőle, pedig ő mindig vesz magának édesapa éjjeliszekrényéről.

A diákmajálison, amely júniusban volt, Mancika volt a legszebb leány. Nagyon kedves volt hozzám, mint mindig, ha nem vagyunk otthon. Mikor a zsákversenyen elsőnek értem a bírói páholy elé, meg is csókolt és egy rózsát tűzött a kalapomra, mert

büszke volt rám. Később hús fillért ígért, ha sétálok vele és Csanády bácsival az erdőben. (Csanády bácsi főszolgabíró, igen művelt ember, négy fakóval jár és tud cigánykíséret mellett füttyülni.)

Bénicska tanár úr is táncolt Mancikával, de csak polkát, ő nem tud bosztont. Olyan furcsán táncol, mintha el akarná hullatni a kezét meg a lábát és az egész osztályunk úgy mulatott ezen, hogy hemperegtünk a fűben. A tanár úr azonban semmit sem vett észre, mindig csak Mancikát nézte és mosolygott, pedig roppant sok rossz foga van.

Mancika azt mondta nekem, hogy Bénicska egy unalmas tót és hogy nem tud táncolni. Én azonban megkértem, hogy járjon vele még egy négyest, mert akkor talán jobb osztályzatot érhetek el magyar történelemből. Mancika nevetett és meg is tette a kedvemért, mert jó leány, én pedig hálából nem mondtam meg édesmamának, hogy Csanády bácsi az erdőben megcsókolta a Mancika kezét.

Szerdán Bénicska tanár úr kiszólitott Dózsa Györgyből, amelyet véletlenül nem tudtam, mivel otthon a konyhaórát kellett reparálnom egész délután, ami azonban nem sikerült. A tanár ekkor igazán szépen viselkedett, megsimogatta a fejemet és azt mondta:

— Sebaj, fiacskám, majd megtanulja máskor!

(Ő az egyetlen tanárunk, aki az algimnáziumban is önöz.)

Az egész osztály csodálkozott és magam is csodálkoztam mert amikor Szent Istvánt nem tudtam, akkor még egy tentás üveget akart a fejemhez vágni.

Délután a tanár úr meglátott a promonádén és magához szólított és megkérdezte, hogyan mulattott kedves nővérem a majálison. Meg akartam jutalmazni Dózsa Györgyért és azt mondtam, hogy Mancika mindig csak a majálisról beszél. Azt mondja, hogy Bénicska tanár úr a legjobb táncos a városban és hogy szívesen táncolna vele akár hajnalig . . .

A tanár úr nem válaszolt semmit, de láttam, hogy a füle egészen piros lett. Vasárnap, mikor Manciek a templomban voltak, nálam volt Visky Pista és mi papírsárkányt ragasztottunk a szalónban. Visky egyszerre kinéz a függöny mögül az utcára és azt mondja:

— Te, Bénicska tanár úr már egy órája künn ténfereg az ablak alatt.

Tovább dolgoztunk a sárkányon, de a hány-szor kinéztünk az ablakon, mindig künn láttuk Bénicska tanár urat. Délfelé egy piros szegfűvirágot dobtam ki a függöny mögül. Ő mindjárt fölvette és a füle megint piros lett, én pedig azt mondtam Pistának:

— Azt hiszem, hogy mégsem bukom meg történelemből!

Visky pedig azt mondta, hogy most már kaphatok elégségest.

Hétfőn a tanár úr megszólított óra után és azt kérdezte tőlem, hogy szereti-e Mancika a verseket. Nagyon szereti, mondtam, pedig a nénikém csak a teniszt meg a bosztont szereti. A tanár úr ekkor egy piros téntával írt verset adott nekem, hogy mutassam meg Mancikának. Ezt ugyan nem tettem meg, de mi ketten Viskyvel elolvastuk a fánkamrában.

Nagyon szép vers volt, hátulról mind összepáaszoltak a rímek. Szép hölgy — erős tölgy, — gyenge folyondár — üdvre vár . . . Kádárnak és Ábelesznek is tetszett.

Másnap azt mondtam a tanár úrnak, hogy Manci még több verset is szeretne olvasni és azon a héten kaptam is még ötöt, melyeket megmutattam Viskynek, meg hat-hét más jóbarátomnak. Akkoriban már abban is reménykedtem, hogy jót kapok magyar történelemből.

A hányszor verset adott, mindig egy rózsát vittem neki a kertünkből. Azt mondtam, hogy Mancika küldi neki. Ezekről aztán igen vastag lett a tanár úr jegyzőkönyve, mert mind lepréslte és selyempapírban tartotta a rózsákat. A tanár úr egyszer azt mondta nekem, hogy éppen olyan szemem van, mint Mancikának és azontúl, ha azt akartam, hogy ne szólítson ki felelni, mindig úgy néztem rá,

mint a hogyan Mancika szokott a szolgabírájára és nem is feleltem többet a vizsgáig.

Már abban is reménykedtem, hogy kitűnőt kapok a magyar történelemből, de két nappal a vizsga előtt nagy bajt csinált Mancika. Megint húsz fillért ígért, hogy menjek vele sétálni és mivel zsinór kellett a sárkányhoz, hát megtettem neki a szivességet. Persze a görög templom felé mentünk és én mindjárt tudtam, hogy találkozni fogunk Csánády bácsival. Ekkor azonban szemben jött velünk Bénicska tanár úr. Mancika nagyon megijedt és azt mondta:

— Reménylem, hogy nem fog megszólítani az unalmas tót?

— Bénicska tanár úr nem tót, hanem jászkún,
— magyaráztam neki, bár magam sem óhajtottam, hogy megszólítson minket.

Ő azonban megszólított és abból lett a baj. Első kérdése az volt, hogyan tetszett az utolsó verse. Bár erősen telegrafáltam Mancikának a könyökömmel, ő mégis azt mondta, nem tudja miféle versről van szó.

— Hát a versek, amelyeket bátor voltam Bandikával nagyságodnak küldeni?

— Lehet, hogy a tanár úr verseket adott az öcsémnek, de akkor kérdezze meg tőle, hogyan tetszettek neki, mert biztosítom, hogy én egyet se láttam.

— De hát a rózsák, amelyeket nagysád szíves volt nekem küldeni?

Erre aztán dühbe jött Mancika.

— Én sohasem küldtem rózsákat, sem magának, sem másnak!

(Ez azonban nem igaz, mert Csanády bácsinak igenis küldött.)

Én már akkor nagyon rosszul éreztem magamat. Ilyen rosszul csak egyszer voltam életemben, mikor fogadásból megettem negyven éretlen barackot. El is szaladtam volna, ha Mancika nem fogja erősen karomat. Azt hiszem, a tanár úr is rosszul érezte magát, mert olyasmit hebegett, hogy itt valami félreértés van, aztán úgy nézett rám, mint akkor, mikor azt mondtam, hogy Szent István lengyel vajda volt, és gyorsan elment . . .

Mikor hazaértünk, Mancika az udvaron a napernyőjével a hátamon inzultált. Nem ütöttem vissza, mert ő védtelen nő, de nem is lehet vele birkózni, mert nagyon erős és mindjárt rúg a lábával. Megvetően elszaladtam tehát. Manci mindent el akart mondani édesapának, de mivel ezt semmiképpen sem óhajtottam, tehát megfenyegettem, hogy én is mindent elmondok Csanády bácsiról és így együnkünk sem árulkodott.

Másnap összetalálkoztam Bénicska úrral az iskola folyosóján és ő azt mondta nekem:

— Majd veszem egy botot és magát elverek.

Ekkor kiderült, hogy mégsem jászkún, hanem tót. Nem helyeseltem azonban Mancika eljárását, meg kellett volna gondolnia, hogy Bénicska mégis az én történelmi tanárom.

Az osztályvizsgán Dózsa Györgyöt kérdezte tőlem, pedig azt nem tanulhattam meg az órarepérőlás miatt. Hiába néztem rá úgy a szememmel, mint Manci szokott, nem használt, mégis megbuktatott.

Mikor édesapa meglátta a bizonyítványomat, teljesen megféledezett magáról. Azt mondta:

— A vetésemet elverte a jég és most ez a bandita is gyalázatot hoz reám!

Nagyon bántott, hogy a jégverést is rám akarja fogni, azért azt mondtam:

— Nem tehetek róla, hogy édesapa nem assze-kurált!

Ekkor még jobban megféledezett magáról és a pipatartóhoz rohant, ahol a csibukszárok vannak. Szerencsére jelen volt édesanyám is, aki sokkal igazságosabb és higgadtabb nő. Rögtön az ablakhoz siett és segítségért kiáltott, harsány női hangon azt kiáltva, hogy édesapa meg akarja gyilkolni gyermekeit és hogy rögtön el akar tőle válni, mert nem maradhat egy gyermekgyilkos házában mint feleség és a többi.

Erre beszaladtak a cselédek és az öreg Miska ki akarta csavarni édesapa kezéből a csibukot, mert

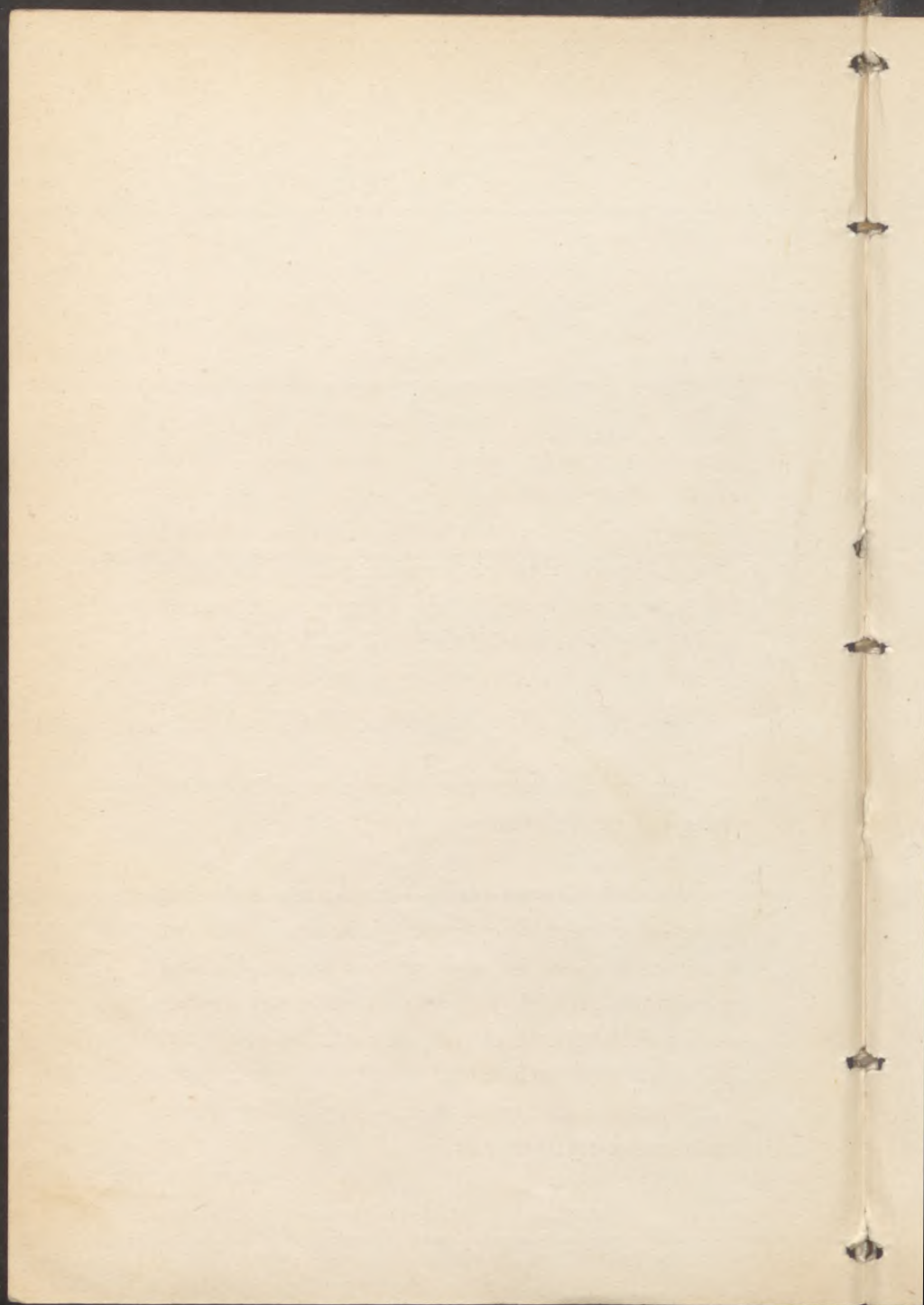

azt hitte, hogy töltött karabély, miként később mondta. Én azalatt kimásztam az ablakon a faskamra tetejére és ott teljesen biztosságban éreztem magamat, mert a vörös macskán kívül a családból senki sem tud oda követni. Nem is jöttem le előbb, míg édesapa becsületszavát nem adta édesmamának, hogy nem bánt és hogy vacsorát is kapok.

Édesanyám később egy koronát ajándékozott nekem kárpótlás fejében, Mancika pedig nekem adta ifjúkori képes levelezőlapgyűjteményét, amelyet már régen ígérgetett nekem. Így véget ért a félreértés. Most már édesapára sem neheztelek. Ő jó ember és én nagyon szeretem, bár nem helyeselhetem, hogy miattam gyakran bánatot okoz szegény édesanyámnak.

A sárga boa vagy az isteni Lia

Talán ismeritek az északi mesét a bűvös csalá-
ingról? Ha rávetik a vadhattyu nyakára, akkor szép
leány lesz belőle. Én tudok egy másik mesét a bűvös
boáról. Mikor rávetették egy pelyhes kis liba nya-
kára, fejedelmi hattyu lett belőle. A kis liba a Juliska
névre hallgatott. Hattyu korában Juliává komolyo-
dott a neve, melyet aztán Liára kurtított. Ámuló és
tapsoló kortársai később az isteni előnevet adomá-
nyozták neki, amelyet ma is jó egészségben visel
még, ha ugyan azóta feleségül nem vette valami
gróf . . .

Jer, óh rövidlélegzetű műzsája a tárcarajznak
és segítsd megénekelnem az istenit!

*

Az első felvonás végén Lia, aki egy mellbeteg
koldusleány megható szerepét játszotta, betétként
eltáncolta a *cachucha* nevű spanyol táncot. Hatszor
egymásután járta el. Úgy táncolt, mint egy megbo-
londult nősténytigris. A hatás leírhatatlan volt, azért
nem is kísértem meg leírni.

Gyurka barátom, akinek a páholyában ültem,
diadalmasan tekintett rám.

— No ugy-e? Ugy-e? Ilyet még nem láttál! Ez az igazi művészet! Meglátod, egy esztendő múlva lefőzi az összes budapesti vén primadonnákat...

Ez az ó-budai műszinkörben történt, természetesen a szalmaözvegyek hónapjában, augusztusban. Az isteni Lia már akkor asztagokba rakta vidéki báberait és azzal a harcias szándékkal jött a fővárosba, hogy megadja a kegyelemdöfést a budapesti művésznőknek és mellesleg ujjáteremti a magyar színművészetet. Hogy küldetését a fővárosi színművészet ó-budai előcsarnokában kellett megkezdenie, az talán a fentisztelt dívák áskálódásainak eredménye volt.

A helybeli színibizottság elnöke, aki a rövidség okáért intendáns úrnak szokta magát neveztetni, udvariasan bekalauzolt bennünket Lia öltözőjébe. Az isteni éppen egy pohár sört ivott és nevetve nyújtott nekünk kezet, mi pedig szerencsét kívántunk a példátlan sikerhez. Mikor az intendáns megmondta neki a nevemet, letette a söröspoharat és egy rémült pillantást vetett rám...

Ohó! Ezt a keményfogású kis kezet már érintettem valaha... Mintha akkor egy forint borraválót csúszttattam volna bele...

— Mondja, isteni Lia, nem találkoztunk mi már valahol?

A művésznő elhalványult a festék alatt, aztán a fülemhez hajolt és halkán súgta:

— Ha lovagias ember, akkor hallgatni fog!

Rendben van! Én lovagias ember vagyok, az isteni Lia pedig Virághék szobaleánya volt.

*

A második felvonást megint a páholyunkból néztük végig. Azaz, hogy a Gyurka páholyából, mert az ilyen színművészeti kirándulásokon mindig a szalmaözvegy fizet. Engem különben is csak azért szokott magával vinni, hogy alkalomadtán az alibi-jét igazoljam a fürdőző felesége előtt. Nem tudom, hogy miért, de nekem az asszonyok tényleg sokat elhisznek.

A barátom egy pillanatra sem adta ki kezéből a gukkert és pedig a második felvonás alatt emlékembe idéztem mindazt, amit az isteni Lia Juliska korából tudtam. Akkor jutott eszembe a sárga boa is.

A sárga boát egy Virágh Miklós nevű országgyűlési képviselő vette a feleségének. Mint delegátus Bécsben járt, ott aztán (nem tudom, miféle lelkiismereti furdalások hatása alatt) megvette az asszonynak a szóbanforgó tollas kigyót. A Kanári-szigeteknek legalább kétszáz kis dalosát kellett megkoppasztani érte.

Mikor Virághné megpillantotta a szörnyű ruhadarabot, amelyhez hasonlót a Csendes-óceán szépei viselnek, sírógörcsöt kapott. Mikor jobban megnézte, nevetőgörcsbe csapott át. Arról persze

szó sem lehetett, hogy viselje. Megmutatta minden barátnőjének, akik ugyancsak nevetőgörcsöt kaptak tőle, aztán betette egy skatulyába és elzárta a szekrényébe.

Egyelőre pihenjen ott békében, mi pedig beszéljünk most az isteni Liáról, akit akkor még csak Juliskának hívtak.

*

Egy csödbe jutott vidéki asztalosmester istenfélő leánya volt és mint szobaleány került Virághné ő nagysága szolgálatába. Ott jól érezte magát és jól is viselte magát. Csinos, jókedvű, szerény és dolgoz leányzó volt. Asszonya azt mondta: A szobaleányok gyöngye!

Otthon fekete ruhában kellett járnia, bóbítás fehér főkötővel és nagy köténnyel. Igen jól festett. Vasárnapi használatra volt egy bordószínű zubbonya, azt a fekete szoknyához hordta. Napernyője volt, de kalapja nem, mert azon a vidéken, ahol ő született, hajadonfőtt járnak a tisztességes polgárleányok. Ha a szigorú erkölcsű szakácsné társágában olykor kiment a Városligetbe, egy olcsó kis selyemkendőt is kötött a nyakára.

Virághné egy nap a szekrényeit rendezgette és Juliska segített neki. Ekkor meglátta a sárga boát.

— Juj, de szép! — kiáltotta őszinte elragadtatás hangján.

— Tetszik neked, fiam?

— Nagyon tetszik!

— Akkor nesze, neked adom!

Azzal Juliska nyakába akasztotta a boát . . .

A leány elhalaványodott a túlnagy boldogságtól . . . A mellében valami félelmetes kalapálást érzett, a füle dobja pedig úgy zúgott, mintha trombita harsogás remegtetné meg. Vajjon mi kalapált a Juliska mellében? A lenyügzött ambíció, amely eget kért. És mi harsogott a fülében? A művészet génuszának trombitája, amely tudtára adta a világnak, hogy egy alkotó lángelme megindult útján a dicsőség felé.

Minderről persze Juliska akkor még nem tudott semmit.

*

A sárga kigyó, amely puhán és melegen csavarodott a nyakára, falánk hüllőnek bizonyult. Először is hat forintot követelt kalapra. Mert boát csak nem lehet hajadonfővel viselni? A következő havi bére ráment egy pár lakkcipőre. Kész szerencse, hogy asszonya szép harisnyát ajándékozott Juliskának, különben azt is kellett volna vennie.

Juliska akkoriban már nem járt a szakácsnővel, nem is ment már a Városligetbe, inkább az Erzsébet-téren sétált. A ruháját épp úgy föl tudta már fogni, mint a nagysága, akinek a viseltes fehér keztyűje is jól illett a kezére.

Akkoriban történt, hogy egyszer egy rokon-

szenves és szemtelen idegen azt kérdezte tőle, hogy melyik színházban játszik? Ő szerényen válaszolta, hogy nem művésznő, hanem Virághné ő nagysága — társalkodónője . . .

Bizonyára a sárga boa volt oka annak is, hogy Juliskán valami furcsa szórakozottság vett erőt. A szórakozottság pedig nagy baj, különösen annak, akire törekeny üveg- és porcellán-tárgyak vannak bízva. Egy drága meiszeni kávékészlet volt oka annak, hogy Virághné egy napon kurtán elcsapta Juliskát.

— Mehetsz! — mondta. — Ilyen szecessziós dámára nincs szükségem!

(Elfelejtettem megmondani, hogy Juliska tényleg *szecessziós* frizurát csinált magának.)

Mikor a sárga boával a nyakán elhagyta a házat, keservesen zokogott.

Az őrangyala azonban csak mosolygott. Azt mondta:

— Kis liba, hát nem tudod, hogy a dicsőséghez vezető út mindig felmondással és elcsapással kezdődik?

*

Hogy merre sodorta aztán a sárga kigyó Juliskát? Bizony nem tudom. Arra emlékszem csak, hogy Virághné jó idő múlva nevetve megemlékezett róla. Azt mondta, hogy valamelyik színházban

látta, a boával a vállán. Úgy nézett ki, mint valami színésznövendék, a feje genálisan bolyhos volt.

A sors úgy akarta, hogy én, aki tanuja voltam Juliska megaláztatásának, most tanúja legyek az isteni Lia ó-budai fölemeltetésének.

Előadás után két szalmaözvegy társaságában elmentem a *Zöld hordócská*-ba vacsorára. Mocskos abroszszal leterített asztal körül ültünk, savanyu bort ittunk, egy harmónikás ember pedig szörnyű muzsikát művelt. A barátaim azt mondták, hogy ez igen kedélyes hely. Kedves meglepetésünkre odajött később az isteni Lia is, féltucat tisztelője társaságában. Egy mágnásfiu és három ujságíró volt köztük. Malomkeréknyi fehér kalapot viselt a bolyhos fején, karcsu termetén fehér ruhát, a vállán sárga boát. (Nem tudom, a Virághné boája volt-e még, vagy talán már újabb szerzemény.) Roppant jól festett. Olyan kedves leereszkedéssel lépett be, mint egy királyné a népkonyhába. Mikor megpillantott, hozzám lépett és mosolyogva nyújtott kezet.

— Kedves író, — mondta, — szeretnék magától tanácsot kérni egy művészi kérdésben... Én most egy új szerepet tanulok, amelyben ez a kifejezés fordul elő: *steple chase*. A direktorom azt állítja, hogy *stápl csiz*-nek kell ejteni, én azonban úgy tudom, hogy *stipl-csász*-nak. Döntse el maga a vi-tánkat!

— *Stópl cséz*, — válaszoltam tudós ráncokba szedve homlokomat.

Az isteni Lia hálásan megszorította a kezemet.

— Fog rólam írni? — kérdezte elbűvölő mosolylyal.

— Hogyne!

(Ezennel be is váltom ígéretemet.)

Az isteni aztán kecsesen megfenyegetett az ujjával.

— Maga veszedelmes ember! — mondta. — Magától félek!

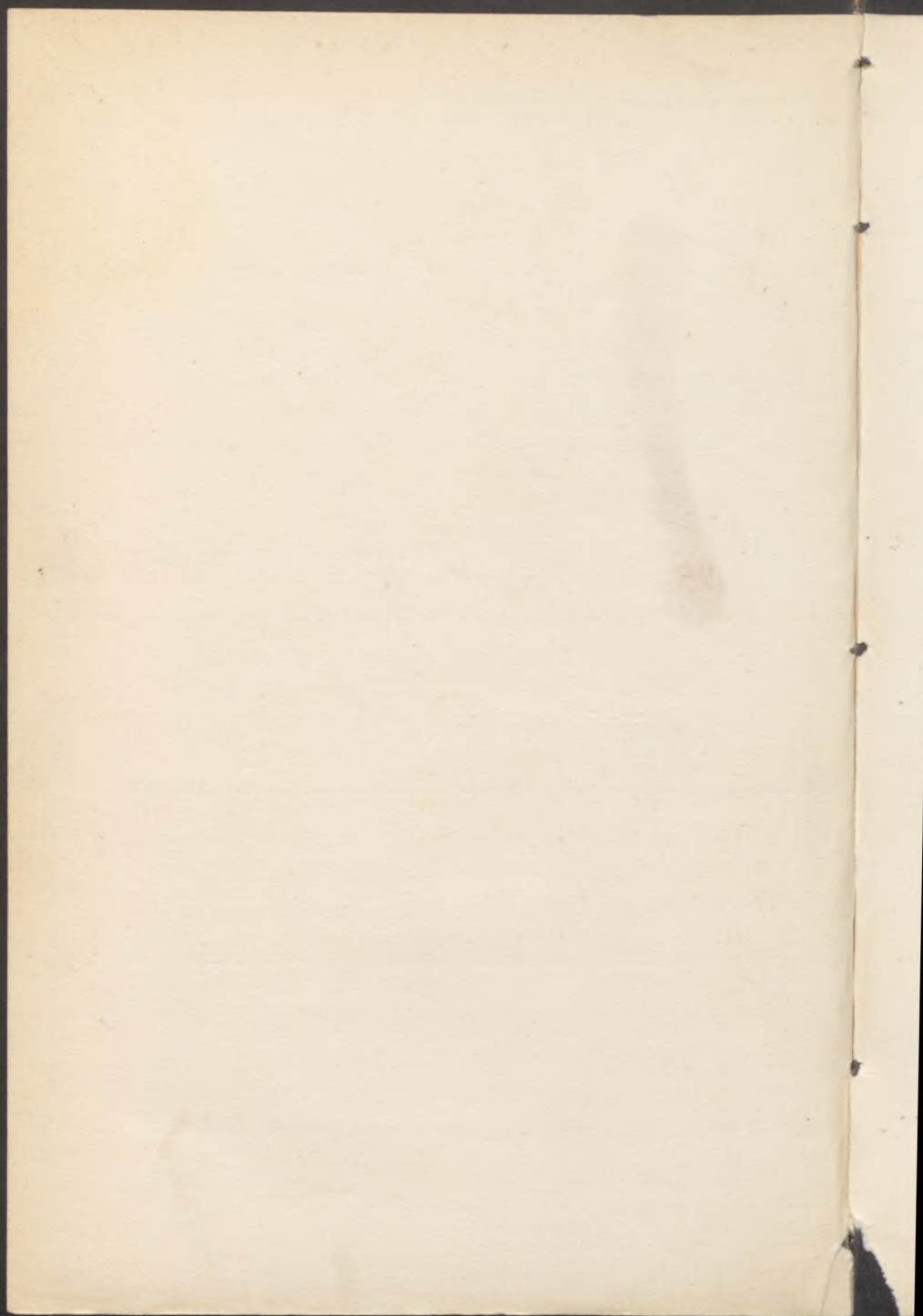
Nem tagadom, hogy ez nagyon jól esett nekem, főleg a mágnaśfiura és az ujságírókra való tekintettel . . .

U. i. Meg kell még említenem, hogy tegnap a Virághné gömbölyű vállán szakasztott olyan sárga boát láttam, mint az isteni Lián. Hóbortos divat, de nagyon kedves és este jól fest, különösen fehér ruhához.

Bekvártélyozás

Kellékek: asztal, szék, — az asztalon: tisztí sapka, tisztí keztyű, könnyű lovaglópálca és katonai bőrtáska. — A táskában: zsebtükör, bajuszkefe, selyempapírba hajtott préselt virág, két női arckép, levél nyitott borítékban.

BORIS (*bedugja a fejét az ajtón*). Bemenjek? Ne menjek? (*Belép.*) Bemegyek! Végre is: én itt-hon vagyok. (*Kíváncsian néz körül, a levegőben szaglász.*) Cigarettafüst! Jó cigarettákat szí a főhadnagy . . . A kövér kapitány, aki a szomszéd szobában lakik, virzsiniákat szí — buh! (*Megpillantja az asztalon fekvő táskát.*) Nini, Tibor főhadnagy ma itthon hagyta a táskáját. Vajjon mit őriz benne? (*Az asztalra támaszkodik.*) Ő azt mondja: fontos sztratégiai jegyzeteket . . . Megnézzem? (*Fölkel, előkelően.*) Nem, — az nem volna gavalléros dolog . . . Ámbár — én tulajdonképpen nem vagyok gavallér, — hanem asszony! Lássuk a sztratégiai jegyzeteket . . . (*Kis zsebtükröt és bajuszkefét vesz ki a táskából.*) Lám, lám! (*A nézőkhöz.*) Hölgyeim és uraim, ime a történeti nevezetességű kefe, amelylyel Tibor főhadnagy úr a bajuszát szokta kefélni. (*Leteszi a két tárgyat az asztalra, mialatt tovább kotorász a táskában, félvállról a nézők felé.*)

Nálunk ugyanis bekvártélyozás van. Egy tábornokot és négy tisztet kaptunk — a tisztek között van a törteneti nevezetességü bajusz tulajdonosa is: Tibor főhadnagy úr . . . (*Hirtelen lecsapja a táskát, előre lép, igen komolyan.*) Tudják önök, hogy mi a bekvártélyozás faluhelyen? Hosszu szárazságra negyvennapos eső. Azelőtt az volt a bajunk, hogy sohasem láttunk katonát — most pedig katonai túltengésben szenvedünk. Minden vendégszobánk teli van katonával — a szénapadlás is teli van katonával — sőt a szobaleányom feje is teli van katonával . . . (*Az asztalhoz közeledik, kezébe veszi a táskát.*) Ez a hadgyakorlatok miatt van . . . (*Hirtelen letesszi a táskát, megint előre jön.*) Tudják kérem, hogy mi a hadgyakorlat? A tábornok azt mondja: „A hadgyakorlat a katonaság harcképességének tűzpróbája“. No hát bocsánatot kérek, ez nem úgy van. „A hadgyakorlat a háziasszonyok harcképességének a tűzpróbája!“ Mit tud ehhez a hadügyminiszter? (*Az asztalhoz megy, szórakozottan a kezébe veszi a pálcát.*) Az idei hadgyakorlat mindjárt komoly ütközettel kezdődött. A mi szakácsnénk, a jeles Ágnes asszony, ellenségeskedésbe keveredett a cs. és kir. hadsereggel. A tábornok ugyanis magával hozta a szakácsát és a két kuktáskodó bakáját, hogy azok főzzenek a tisztikarnak. Amikor a kincstári szakács be akart vonulni a konyhánkba, Ágnes asszony útját állotta a gögös hódítónak.

— Mit akar itt kend azokkal az idegen tep-sikkel?

— Főzni!

— Az én konyhamban? És kinek?

— A kegyelmes úrnak!

— Tudja-e, hogy én a csanádi püspök szakács-néja voltam, az pedig hintón jár és négy lóval, nem úgy mint a maga gazdája; aki egy lovon ül.

— Parancs, parancs! — mondta a szakács.

Ágnes asszony azonban fölfegyverkezett egy fő-zőkanállal és kiállott a konyhaajtóba.

— Hát jöjjön be az a katona, aki mer!

(*Mutatja, leeresztve a pálcát.*) Hazafias bánat-tal jelentem, hogy a hadsereg ezúttal gyászos veresé-get szenvedett. A szakács, aki saját állítása szerint már Stólc ostrománál is főzte a puliszkát, két teps-i hátrahagyásával visszavonult.

(*Leül a székre.*) Tulajdonképpen nagyon fá-rasztó dolog a hadgyakorlat — különösen, ha egy egész brigád udvarol az embernek . . . Nekünk csak öt szállóvendégünk van, de vacsorára ideszo-kott a fél hadtest. A törzstisztek az édesapám ked-véért járnak ide — apa tudniillik a vármegye első tarokkozója, — az alantas tisztek meg az én kedvem-ért jönnek — én vagyok ugyanis a vármegye első keringőtáncosnője . . . Hja' mi nagyon tehetséges család vagyunk.

Az éjjel is táncoltunk . . . Körülbelül harminc kitűnő táncosom volt és a tábornok kiszámította, hogy éppen húsz kilométer valcert táncoltam . . . Húsz kilométert! Mit nem tesz az ember a katonaság és a polgárság közötti jó egyetértés kedvéért. Amikor reggel ágyba dültem, hogy kipihenjem magamat, uháciuszt állítottak a szérűskert végébe és a majdáni homokbuckákat kezdték ágyúzni . . . Ha még egy hétig eltart a háboru, én leszek az egyetlen halottja, akkor ráírhatják a fejfámra: „Itt nyugszik Boronkay Boris, egy nemeslelkű özvegyasszony. Élte virágjában megölte a bekvártélyozás. Vándor, szentelj egy könyvet a cs. és kir. véderő emez áldozatának.“

(*Fölkel.*) A tábornok kiszámította, hogy húsz kilométert táncoltam — a statisztikája azonban hiányos! (*A pálcával megkopogtatja a sapkát.*) Ez az úr, Tibor főhadnagy úr, egyetlen tourt nem táncolt velem! Egész este ott állott egy sarokban — nézett, folyton nézett . . . (*Mutatja; összefont karokkal, lehajtott fővel, sötétén néz.*) Ha meg összetalálkozott a szemünk: elfordult — — Így! (*Blaszirt arccal mutatja.*) Engem akar becsapni az az úr? (*Szána-kozva.*) Ugyan — no! Mintha nem tudnám, hogy szerelmes belém . . . (*A sapkához.*) Igen, főhadnagy uram, ön fülig szerelmes belém! Ezért nem illetem szemrehányással. Ez önnek legszentebb emberi joga . . . De bosszant az affektált hidegsége! Sért

és idegessé tesz . . . , Ha férfi volnék, ezért bele tudnék önbe kötni.

(*A nézőkhöz.*) Különben eléggé megbosszantottam a főhadnagyot: élet-halálra udvaroltattam magamnak Krall báróval. A báró nagyszerű médium. Kamarás — ő így mondja: kámárás — és monoklit visel, de csak olyankor, ha a tábornok nem látja. A tábornok azt tartja, hogy a monokli csökkenti a hadsereg harcképességét . . . Krall hadnagy nagyon kiváló tiszt — a bajtársai azt mondják, ő a hadsereg első szecessziós huszára . . . Lágyan ringó léptekkel jár, a két karját meg így tartja (*kifeszíti a két könyökét, összeüti a bokáját és meghajlik*). Lieutenant Otto Krall, Freiherr von Tiger-Krall. És a tánca — tiszta szecesszió! (*Mutatja.*)

Éjfélig mulattam Krallal, akkor aztán magamhoz szólítottam Tibor főhadnagyot. (*Igen szerényen.*) Nem szóltam neki, nem is intettem neki — csak egy úgynevezett horgas pillantást vetettem feléje . . . A horgas pillantás az én specialitásom . . . Odajött és elkérte a második négyesemet.

— Bocsásson meg, hogy ilyen későn kérem csak táncra, — mondta az ő hideg előkelőségével.

No, gondoltam, — ha impertinencia kell, szolgálhatok vele!

(*Igen nyájasan.*) — Miért mondja, hogy későn, kedves főhadnagy úr? Nem önnel nyitottam meg a bált?

— Velem? — csodálkozott a főhadnagy. — Egy lépést se táncolt még velem . . .

(*Hanyagul.*) Úgy? Akkor összetévesztettem önt más valakivel . . . Önök tulajdonképpen olyan egyformák az egyenruhájukban . . .

Az imént még parfait volt a főhadnagyom, most fagyalttá hült.

— Mivel ilyen egyformák vagyunk az egyenruhánkban, attól kell tartanom, hogy a nagyságos asszony rám sem ismer majd, ha jelentkezem a négyesemhez és azért talán jobb lesz . . .

(*Ijedten.*) Jézusom, ezt már nem akartam! Hogy megbékítsem, egy virágot adtam neki a bokré-támból . . .

(*Halkan, kedvesen.*) Fogja ezt a virágot, főhadnagy úr, erről majd rá fogok ismerni!

(*Hirtelen észébe kapva.*) Teremtőm, egészen megfeledkeztem a stratégiai jegyzetekről! (*Kiveszi a papírba göngyölt virágot.*) Hát ez mi? Virág. Préselt virág. Szegfü. Lássuk csak . . . (*Gondolkozva nézi a virágot.*) Különös! Ez a virág (*határozottan*) az én virágom! És ő eltette! Megőrizte! (*Meghatottan.*) Ez igazán kedves tőle . . . (*Föl-alá jár a színpadon, a virágot kinyújtott kezében tartja.*) Lássá, főhadnagy úr, ez nagyon jól esik nekem, nagyon, nagyon jól esik . . . (*Megáll az asztalnál, más hangon.*) Fülíg szerelmes belém! (*A zsebtükrében nézi magát.*) A dolog nem valószínűtlen, szinte ter-

mészetes . . . De ha szeret, miért nem szól? (*Hüvösen.*) Persze, fél, hogy kikosarazom . . . Vajjon kikosaraznám-e? (*Mosolyogva vállat von, majd elkomolyodik.*) Istenem, csak ne transzferálnák annyit a házasság tiszteket! Ma Tarnopolban van az ember, holnap Szerajevóban, holnapután Nagy-Szebenben.

Örökké Tauszky-kocsiban lakni — az se kelleme. Aztán háború lesz és agyonlövik. Mit kezdünk én egy agyonlőtt férjjel? (*Kedvetlenül dörzsöli a homlokát. Majd belenyúl a táskába, kivessz egy női arcképet.*) Hát ez mi? Arckép! Női arckép! (*Csodálkozva, majd növekedő haraggal.*) No nézd, no nézd — egy női arckép! Egy női arckép! Nagyszerű — mondhatom! Krall von Tigerkrall erre azt mondaná: kolosszális! Egy női arckép . . . Tehát így vagyunk? Az egyiknek a virágát préseljük — a másiknak az arcképét őrizzük? Ez pompás! Ezt jó tudni! (*Újból nézi az arcképet.*) És ez tetszik neki! Milyen közönséges — milyen affektált — izléstelen — cicomázott . . . Fogadni mernék, hogy festi a haját . . . Hogyne! Hiszen látszik! Alkalmasint a foga is hamis . . . Biztos, hogy hamis! (*Elolvassa a kép hátára írt nevet.*) Anna! (*Névet.*) Anna! Milyen keregett, affektált név . . . Milyen tisztességtelen név! (*Az asztalra dobja a képet.*) Ostobák a férfiak, hogy befonatják magukat ilyen asszonyok által! Sajnálom ezt a szegény embert . . .

(*Megint belenyúl a táskába, még egy női arcké-*

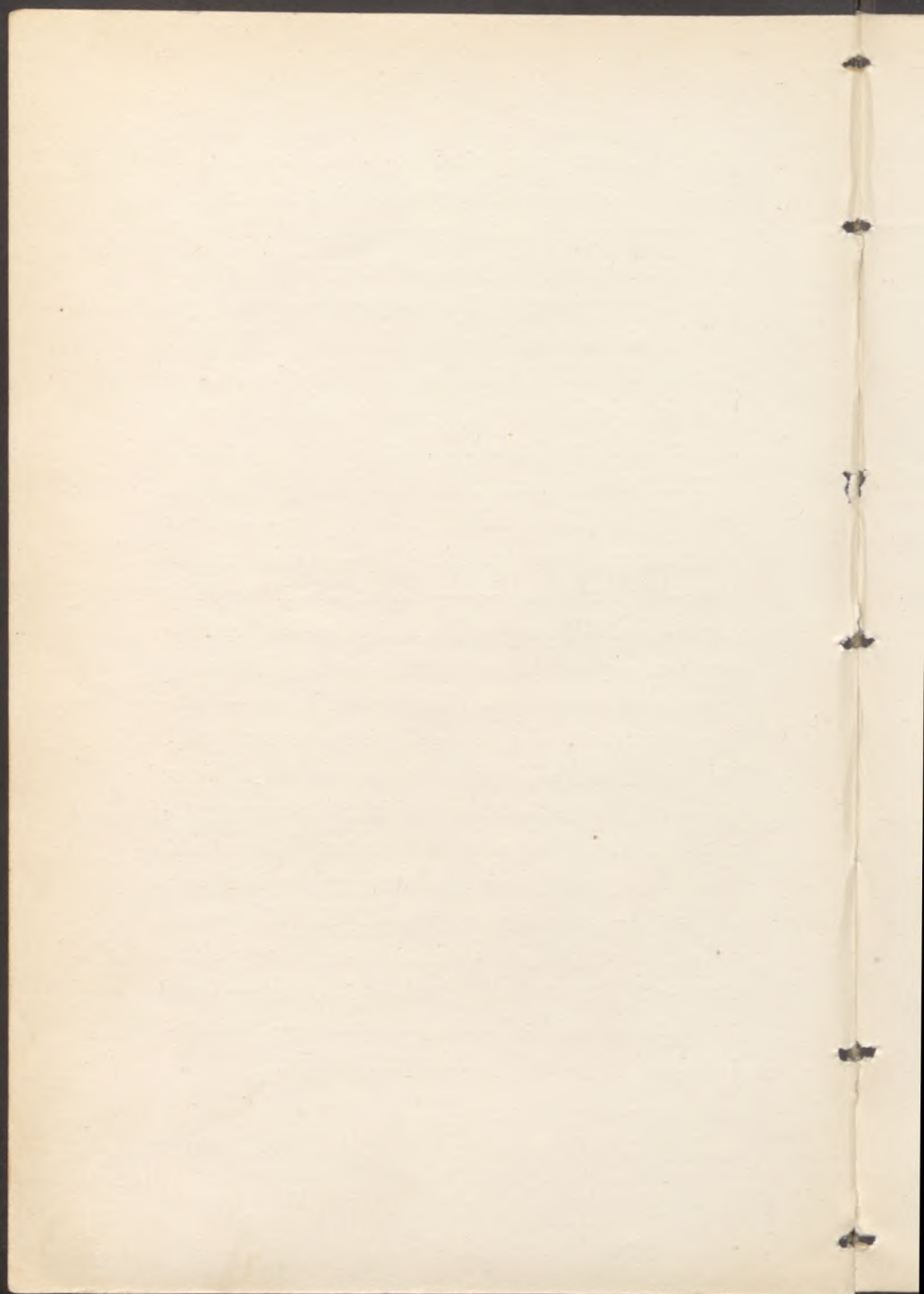
pet vesz elő. Megnézi, ijedten keresztet vet magára.) Még egy asszony! *(Az asztalra veti a képet, előre jön, ijedten néz az asztal felé.)* No ilyet —! *(Szünet után méltatlankodva.)* És az ilyen embert nem állítják haditörvényszék elé? Engem, szegény tapasztalatlan özvegyasszonyt így hiteget! Második négyest táncol velem — megpréseli a virágomat. — És aki teszi, az katona, tiszt és gavallér! Ha ez nem gyávaság, akkor nem tudom, hogy mi a gyávaság! Igenis, főhadnagy úr ez gyávaság volt! *(Az utóbbi szavaknál elérzékenyedett. Lassan a kijáró felé megy. Az ajtónak támasztja a fejét.)* Nagyon boldogtalan vagyok . . . *(Szünet után megfordul, erőlyesen.)* Most azért is megnézem, hogy mi van még a táskájában. *(A táskába nyul.)* Ez az ember nem érdemel kiméletet!

(Kiveszi a levelet, amely nyitott borítékban van.) Levél! női írás! Tibor György főhadnagy úrnak . . . El fogom olvasni — jogom van hozzá! *(Megnézi a levelet.)* Édes Gyurkám! Vajjon kitől van? *(Megnézi az aláírást.)* Sokszor csókol Annád... *(Szól.)* Gondolhattam volna: hogy a hamisfogu Anna . . . Természetesen Budapestről ír — ah, azok a pesti asszonyok! Sokszor csókolja — pedig biztos, hogy nem is gondol vele, a képmutató! *(Olvassa a levelet.)* Édes Gyurkám, Apa megbízásából írok neked. Azt mondja, örül, hogy kezd megjönni az eszed és házasságra gondolsz. *(Szól.)* Mi ez?

(*Olvassa:*) Azt üzeni neked, hogy nem ismer a fiára. Te, aki különben az ördögtől sem félsz, most megszeppentél egy csinos özvegyasszonykától . . . (*Találva érzi magát.*) Egy csinos özvegyasszonykától? (*Olvas.*) Apa ismeri a Boronkay-családot és nagyra becsüli minden tagját, ezek között a te gögös Brünhildedet is . . . Ha tisztába jöttél vele, küld el nekünk az arcképét, mert nagyon kíváncsiak vagyunk a jövődő sógornőnkre . . . Itt küldöm a magamét és Mici hugodét . . .

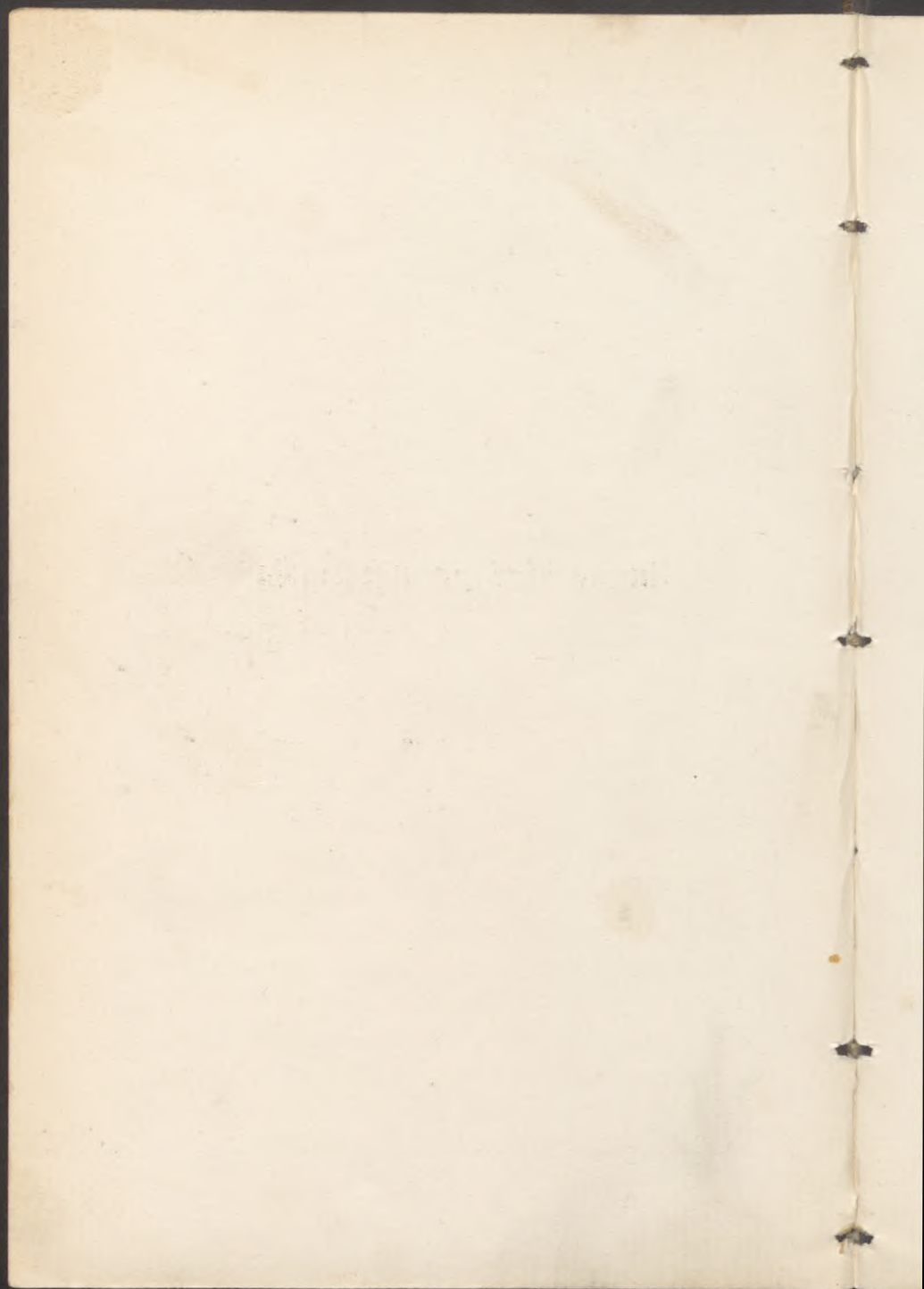
(*Szól.*) Jézus Mária! Milyen kedves — milyen rokonszenves! Annusnak hívják! — és én azt hittem — én azt hittem — — (*a szájára üt*) te féltékeny bolond! (*Lehanyatlik a székre, a következő pillanatban megint talpra szökik, mindegyik kezében egy-egy arcképet tartva.*) Bocsánatot kérek — mindent visszavonok — minden elégtételre kész vagyok... (*A képeket megcsókolja, majd minden holmit sietve bedob a táskába. Dudolva.*) Akit imádok az egy tűzér . . . (*Hirtelen elhallgat, ijedten jobbra fülel, fojtott hangon.*) Istenem, valaki jár a kapitány szobájában — sarkantyupengés —! Ha kihallgattak volna, ha megtudják a tisztok, hogy kicsufoltam őket — mi lesz aztán? (*A nézőkhöz.*) Ej, — majd azt mondom nekik: Pardon, tiszt uram — most már tudom, hogy mire jó a bekvártélyozás!

Huszy báró ur utikalandja

I.

Éjfélkor az ős házigazda megállott a táncterem nagy üvegcsillára alatt és így szólt:

— Szép hölgyeim, melyikük járná el most egy öreg ember kedvéért a paraszt-forlánát?

A hölgyek nevetve huzódoztak, végül valamennyien egy karcsu pásztorleány felé fordultak.

— Ancilla! Az isteni Ancilla!

A pásztorleány úgy elpirult, hogy még a gömbölyü válla is kirózsásodott. Megszeppenve nézett körül, hogy merre menekülhetne ostromlói elől, végül azonban csak megadta magát. A hosszú pásztor-botját egy lézengő abbé kezébe nyomta, aztán levette puderes fejéről a széleskarimájú kalapot, megigazította selyemkeztűit és nagyon kecsesen meghajolt a körben álló társaság előtt.

A hegedük valami bolondosan ficánkodó paraszt-táncot játszottak, Ancilla pedig a pillangós cipője sarkával könnyedén a padlóra ütött, jelezve, hogy megkezdí a táncot.

A paraszt-forlána, amelyet akkoriban nagyon felkaptak a velencei báltermekben, tulajdonképpen táncparódia volt. Aki jól akarta eljárni, annak egyésítenie kellett az esetlenséget a kecsességgel, a nehézséget a habkönnyűséggel, a parasztos naivságot a körmönfont merészséggel. Ezt a táncot akkor a farsang metropolisában, a szilaj táncosok hazájában, senki sem tudta annyi sziporkázó jókedvvel lejteni, mint Ancilla, az isteni Ancilla, akibe a rettenetes tízezrek tanácsának tagjai éppen annyira szerelmesek voltak, mit a Piazzetta mezitlábos naplopói.

A nézők közt volt Mária Terézia királynak egy fiatal gárdistája is, névszerint Huszty Farkas báró. Három hónappal ezelőtt a lotharingiai kishercegek fényes kíséretével Rómába utazott, onnan a vatikáni nagy parádé után hazaküldték Bécsbe. Mivel azonban már Itáliában volt, egy kis vargabetűvel bekukkantott a lagunák csudás városába is.

Aranysujtásos piros dolmányban ott állott néhány biborpalástos szenátor társaságában és megittasodva nézte Ancilla ifju testének acélos izomjátékát. A székelő havasok fiatal fenyőfáira gondolt, amelyek a téli nemere-széllel viaskodnak. Úgy találta, hogy ez a látványosság túltesz nagyszerűség dolgában a római kolosszeum téглаhegyein és a vatikáni szoborerdőn és képtengeren.

A tánc véget ért és a házigazda megkérte szép

vendégét, hogy újrázza meg. De ekkor valami hórihorgas, komor ábrázatu úr lépett elő a tömegből és egy kimért, gögös mozdulattal karját nyujtotta Ancillának. A leány arca hirtlen elkomolyodott és szó nélkül kivezettette magát a teremből. A hosszú embernek, aki túl lehetett már az ötvenen, valóságos imperátori arca volt. Fekete selyemruhát viselt, a gombjain, a két óraláncán és a cipője csattján is gyémántok csillogtak.

— Ki volt a szép táncosnő? — kérdezte Huszty a mellette álló biborpalástos öregtől.

Miként a legtöbb gárdista, ő is jól bírta a francia nyelvet. Az *excellenza* is kitűnő párisi kiejtéssel válaszolt.

— Ön nem ismeri Ancillát? Az isteni Ancillát? Bocsásson meg, de nem hittem volna, hogy valaki ennyire idegen lehet. Ancilla eddig büszkesége volt a mi operánknak. Most — sajnos — egy kötnivaló imprezárió élnélhetlensége következtében Torinóba szerződött és mi nem fogunk már sokáig gyönyörködni benne. Pedig, ha megszavaztatnák San-Marco népét, szívesebben adná oda a köztársaság legszebb szigetét, mint Ancillát!

— Táncosnő?

— Isten bocsássa meg önnek nagy bűnét, katonatiszt uram! Ancilla énekesnő. Ma az ő szép tor-kában csattog Itália legédesebb mezzoszopránja.

Ezt az ön felséges császárnéja is tudja és egész diplomáciai akciót indított már meg, hogy megnyerje Ancillát a bécsi operának . . .

— És ki az a fekete úr, aki magával vitte?

— Valami szlavón nemes ember, Spalatino gróf.

— Gróf? — kérdezte csodálkozva Huszty, aki inkább utazó csodadoktornak nézte a gyémántos embert.

A szenátor különösen mosolygott.

— Mit akar, uram? Ő azt állítja, hogy gróf és nekünk nincs érdekünkben, hogy kételkedjünk benne . . . Némelyek azt állítják ugyan, hogy grófsága a kulisszák birodalmában van, ahol egykor Arlekinó szerepkörében remekelt, de nekünk az is mindegy. Spalatino gróf mostanában faraobankot tart egyik muranói kaszinóban és ha ön biztosan el akarja veszíteni a pénzét, akkor ajánlhatom, hogy játszszon a bankjában . . .

— A gróf kedvese Ancillának? — kérdezte tovább a gárdista.

Az öreg úr megint elmosolyodott.

— Húsztendővel ezelőtt bizonyára engem is nagyon érdekelt volna a kérdés, de most már, sajnos, nem igen értek az ilyenekhez . . . Sokan azt állítják, hogy a szlavon nem szereti, csak úgy tartja, mint valami hasznos kis háziállatot. Évekkel ezelőtt, amikor Ancilla még a torcellói utcai suhancokkal hancu-

rozott, Spalatino fölismerte a torkában rejlő nagy kincset és készpénzért megvette a kis leányt a szüleitől . . . Igen, készpénzért!

A gárdista becsületes arca eltorzult az undorodástól. Amióta itt mulatott a lagunák miazmás levegőjében, azt tapasztalta, hogy a velencei urak közömbös udvariasság hangján tudnak beszélni olyan förtelmes dolgokról is, amelyekről más jóra való ember vére ugyancsak felforr . . .

Később a galéria oszlopai alatt megint meglátta Ancillát. Ott ült a fali kereveten és kis csipkekendőjével legyezgette kipirult arcát. A hosszú grófja most is mellette állott, prémes nagy női köpönyeggel a karján. A gyémántoktól csillogó zsebóráját nézte éppen türelmetlenkedve.

Amint a báró másodszor meglátta Ancilla arcát, a legbájosabb és legmeghatóbb női arcot, amelybe valaha nézett, a gyönyörűségbe valóságos rémület vegyült, mintha meglátta volna a maga végzetét. Éppen nem volt tapasztalatlan ember, — a bécsi dámák a megmondhatói, hogy nem! — de most az a babonás és áhítatos érzés ingatta meg, amely valaha térdre kényszerítette az ősembert, amikor a pálmás-vadon árnyékában megpillantotta az első asszonyt. Úgy érezte, hogy oda kell sietnie Ancillához . . . Itt vagyok, én, aki mindig kerestelek és akit te mindig vártál!

Ezt a tüzesvérű erdélyi úrfi súgta neki, a bécsi udvari gárdista azonban megelégedett azzal, hogy szikrázó szemmel bámulja a leányt . . . Most összetalálkoztak a pillantásuk! Ancilla barna szemében is mintha fölcillant volna a boldog meglepetés, a fölismerés, az édes öröm tüze . . .

A gyémántos gróf ekkor parancsoló hangon odaszólt Ancillának, ráadta köpönyegét és elvezette a palotából. A kapuban, ahová Huszty önfeledten követte, a leány még egyszer visszafordult. Úgy látszott, mintha szólni, vagy inteni akarna . . . A gróf azonban magával vonszolta és a gondolájuk csakhamar eltűnt az éjszakában . . .

Mindez az 1772-ik esztendő farsangján történt, a Bernardino-csatornában levő, kisebbik Mocenigopalotában.

Az éjjel kétszáz palotában volt ilyen multság. Senkit sem hívtak meg; a vendégek vidám csapatokban rohanták meg a házat, később búcsu nélkül elszállingóztak megint. Künn enyhe nyári éjszaka volt és a kis kanálisokból egész gitározó és világító flották eveztek a Canalazzo felé, ahová vendéglátó nagyurak palotáinak óriás tüzes ablakai hívogatták őket . . .

II.

Másnap Huszty már útra kelt Bécs felé. A szabadsága lejárában volt és ugyancsak sietnie kellett, ha idejében haza akart érn.

Mestreig bárkán vitette magát, ott várta az úti hintaja, amelyet Bécsből hozott magával. Amikor felszállott a kocsira, amely elé négy postalóvat fogtak, még egyszer visszanézett a nagy lagunára. A messziségben gyöngyszínű foltként lapult meg a tengerek királynéja. Oly sötét, hideg és reménytelen somorúság fogta el a gárdistát, mintha a lagunában hagyott volna mindent, ami becsessé teheti az ember életét.

A jobbik országút Pádován vezetett át. Délfelé már odaértek, de akkor kitűnt, hogy a hintónak valami baja esett és a kovács csak másnap hajnalra vállalta a javítást. Mivel a postafogadóban kevés volt a hely, a bárónak két angol úrral kellett osztoznia a szobán.

Az éjjel aztán csodálatosan élénk álma volt. Úgy látta, hogy ágyában fekszik. Ancilla pedig ott áll előtte és figyelmesen nézi az arcát. Feléje nyujtotta a kezét és a leány engedelmesen közeledett hozzá és leült az ágya szélére.

— Beteg vagy, hogy ágyban fekszel? — kérdezte tőle.

— Halálos beteg vagyok. De ha megcsókolsz, akkor meggyógyultam.

Ancilla ajkához emelte ujját és a horkoló angolok felé intett. És megcsókolta a gárdistát. Az meg érezte, mint peregnek arcára a leány forró könnyei, amelyeket boldogságában sírt.

— Te nem örülsz nekem eléggé, — mondta gyöngéd szemrehányással Ancilla.

— Hogy örülnék, amikor tudom, hogy mindez csak álom? Te most talán nem is tudsz róla, hogy veled álmodom?

— Hisz én most magam is veled álmodom!

— Ha fölébredsz, el fogod felejteni az álmunkat?

— Soha életemben! Engem még álmomban sem csókolt senki úgy, mint te most.

— Ha legalább valami jelt adhatnál, egy zálogot, hogy rám fogsz emlékezni...

Ancilla egy csipkeszegélyű kis keszkenőt adott Huszty kezébe. A kendőből édes rezedilla-illat áradt.

Később nesz támadt a szobában. Már megvirradt és a háziszolga bejött a ruháért. Mivel látta, hogy a magyar úr nyitott szemmel fekszik ágyában, megkérdezte tőle, hogy hány órára fogasson.

— Hétre! — mormogta álomittasan a gárdista.

Körülnézett a szobában. Ancilla persze nem volt sehol. De aztán egyszerre viharosan dobogni kezdett

a szíve, amikor a mellén pihenő jobbkezában megpillantotta a csipkekendőt. Pedig ébren van! Ez csoda! A szerelem csodája! A boldogságtól szédülve hunyta le szemét . . .

Később megint fölébredt. Az angolok már öltözködtek. Az egyik jó reggelt is kívánt neki és udvariasan tudakozódott az éjjeli nyugalma után. Ő pedig még akkor is érezte kezében a csipkekendőt! Amikor az angolok kimentek a szobából, megnézte kincsét. Megvan! De most lassanként fakulni, kisebbedni és fogyni kezd, mintha láthatatlan láng emészténé . . . Már csak egy fehér kis folt marad a tenyerében . . . Végül semmi! Csak a rezeda-illatot érezte még jó ideig . . .

A báró leverten kelt ki ágyából. Tehát a szerelem sem művel már csodát!

III.

Lenn, a posta udvarán díszes nagy berlinát tisztogattak a legények. Hat lóra való, fejedelmi kényelmű nagy hintó volt, amely az éjjel érkezett Mestre felől. Huszty azalatt az ebédlő ablakában állott és elgondolkozva nézett le az udvarra. Most fogták az ő kocsiját is. Ha rajta állott volna, hejh, de visszasietett volna Velencébe! De a bécsi nagyaszszony ilyenekben nem érti a tréfát.

Mialatt leszámolt a postamesterrel, aki egy-

szersmind vendéglős is volt, hangos beszédet hallott a szomszéd szoba ajtaján keresztül.

— Egy velencei nagyúr van ott valami nővel, — magyarázta a postamester. — Az éjjel jöttek és Torino felé mennek . . .

A gárdista figyelmessé lett a nő hangjára, mely oly bágyadtan és édesen csengett, mint az arany. Velencei tájszólással beszéltek meglehetősen sebesen, Huszty mégis megértett annyit, hogy színházról van szó, a torinói és a bécsi operáról.

Az aranyhangot most elhallgattatta egy mélycsengésű férfihang.

— Ostoba szeszély, — mondta, — Bécsbe kívánczol? Hiszen tudod, hogy a császárné engem kitiltott onnan . . . Torinóban pedig már várnak, a lakás is készen vár . . . Torinóba fogunk menni!

— Én mégis Bécsbe szeretnék menni, — mondta csendesen és makacsul az aranyhang.

A férfi indulatba jött.

— Tegnap még hallani sem akartál Bécsről és most egyszerre? Miféle hóbort ez? Talán az a kikent-kifent bécsi ficsúr jár az eszedben? Vigyázz magadra! Tudod, hogy ki vagyok!

Az aranyhang megint mondott valamit, amire a férfi szitkokkal válaszolt. Erre aztán csendesség lett odaát.

— Kedvem volna átmenni és az ipszét pofon-

ütni, — elmélkedett magában Huszty. Persze nem tette meg.

Már másodszor jelentették neki, hogy a hintó készen áll. Oly nehezen szakadt el a szobától, amelyhez a fantasztikus álom emlékei fűzték, mintha magától Ancillától kellene elbúcsúznia.

Lement az udvarra és gépiesen beszállt a kocsijába. Ekkor halk, harmónikus kis sikoltás hallatszott az emeletről... A boltíves folyosón egy nő könyökölt. A gárdista kihajolt a kocsiból és ugyanabba a gyöngéd és mámoros tekintetű barna szempárba tekintett, amely éjjeli álmában világított neki. Ancilla! Ő volt, az egyetlen, a páratlan, az isteni!

Huszty elhalványodva nézte a bájos csodát és észrevette, hogy a leány arca is elfehéredik. Ki akart ugrani a kocsijából, ujongva akart felrohanni a lépcsőn, hogy karjaiba ölelje a leányt... Ezt azonban megint csak a tüzesvérű erdélyi úrfi tervelte így; a bécsi gárdista azalatt mozdulatlanul ült meg helyén. A hintó pedig megindult...

Ancilla most fölegyenesedett és kiejtett valamit a kezéből. A csipkés keszkenője volt, amely libbenve, mint a pillangó, ereszkedett le az udvarra. Ugyanaz a kendő, amelyet az éjjel Husztynak ajándékozott!

— Megállj! — rikoltotta oda a gárdista a lovasznak.

Kiugrott a hintóból és amikor fölvette a rezedá-

szagu kis kendőt, odafönn zaj hallatszott az emeleten. A cselédek mind fölnéztek. A hosszú fekete ember, akit Huszty ismeretlenül is úgy gyűlölt, mint a betegséget, ott termett Ancilla mellett, karonragadta a leányt és betaszította a szoba ajtaján. Az ajtó becsapódott, de így is hallatszott a gróf dühös ordítása.

A gárdista négy szökéssel fönn termett az emeleten. Habozás nélkül benyitott a szobába. Odabenn Ancilla könyek közt kuporodott a padlón, a fekete ember pedig előtte állott, a haragtól eltorzult arccal. Senki sem mondta neki, Huszty mégis biztosan tudta, hogy ez az ember megütötte a leányt, Ancillát!

A forró vére mind a fejébe szökött . . . Esze nélkül húzta ki a kardját, hogy keresztülgázoljon a talián lelkén. De Ancillát találta maga előtt. A gróf az asztal mögé menekült és gyilkost kiáltott. Valaki aztán átölelte a gárdistát . . . Az idősebbik angol volt. A másik meg okos szóval kérlelte.

— Ha baja van a gróffal, elintézheti vele, de nem itt és nem most . . . A gróf úr fegyvertelen . . . ha akarja, mi szívesen leszünk a tanui . . .

— Igen, — mondta Spalatino, — én helyt állok a tiszt úrnak. Várjanak meg a ház mögött levő gesztenyefák alatt, két perc múlva magam is ott leszek!

— Reménylem, kardosan? — morogta Huszty. Most megszólalt Ancilla is.

— A Krisztus öt sebére kérem, — mondta a gárdistának, — ne vívjon meg értem, mert meg fogja önt ölni. Biztosan tudom, hogy meg fogja ölni!

A gárdista nem válaszolt. Ha verekedni megy a magyar, akkor nem ismer asszonyt.

Az idősebbik angol levezette a gesztenyefákhoz, nemsokára megjött a gróf is, hosszú gyíklesővel oldalán. Miután ünnepies méltósággal megemelte kalapját, így szólt:

— Én úgy hiszem, hogy a katona urat valami félreértés haragította meg. Ha férfiasan kijelentem, hogy nem akartam megsérteni...

Husztly kihúzta a kardját.

— Megütötted őt, te kutya, azért elpusztítalak a föld színéről! Kard ki kard!

A gróf kissé meghátrált.

— Bocsánat, az az én magánügyem és én nem látom be...

A gárdista ekkor a lapos pengéjével végigsuhintott a fekete ember ábrázatán.

— Arlekinó, húzd ki a kardodat.

A fekete ember azonban az urak nagy meglepetésére megfordult és gyors szarvasugrásokkal eliramodott. Mikor már vagy ötven lépésnyire volt tőlük, megfordult és dühösen kiáltotta:

— Ezt megkeserüli! Van még borghelo, aki el tud bánni az ilyen útonállókkal!

Husztly kissé megszégyenülve tette vissza hüvelyébe a kardját.

— Hogyan is gondolhattam, hogy ez a komédiás kard alá megyen?

Az angolok majd megpukkadtak a nevetéstől. (A vidám Albion fiai akkoriban még nem voltak ellenségei a lovagias mérkőzésnek, sőt őket tartották Európa legszenvedelmesebb verekedőinek.)

Mikor visszatértek a posta udvarára, Ancilla ott állott a hintó mellett.

— A gróf úr a rendőrséghez szaladt panaszt tenni, — mondta nevetve az egyik angol.

— Az baj, — vélekedett a postamester, — mert a mi borghellónk nem érti a tréfát ilyen dolgokban...

— Potomság, — mondta az angol, — a tiszt úr a császárné útlevelével utazik és végig kardlapozhatja egész Pádovát!

— Induljunk, uram, induljunk! — türelmetlenkedett nyergében a postakocsis.

Husztly habozva nézett Ancillára. A leány ekkor hozzálépett.

— Ön Bécsbe utazik . . . Akar engem magával vinni?

A gárdista nem tudott mit válaszolni, de a két izmos karjával fölemelte Ancillát és könnyedén betette a hintóba.

A szolgálak sietve hozták a művésznő útiládáit.

Egy szót sem beszéltek egymással, meg sem mozdultak a kocsiban, míg a villafrancai kapuhoz nem értek. Ott egy hosszú fekete alak ácsorgott az utcán: Spalatino gróf úr. Ancillában ekkor hirtelen fölébredt a torcellói suhancvezér, kissé kihajolt a kocsiból és mosolyogva intett neki a kezével, mint a vérbeli hercegnő az útszéli koldusnak . . .

IV.

Oh, ti szép görci szőlőhegyek, soha még utasemberek oly keveset nem törődtek veletek, mint azok, akik most váltott lovakkal repültek végig a lábatoknál kanyargó országúton!

— Tudom, hogy megint csak álom, — mondta Huszty, — de ha holtomig eltart az álom, akkor nem bánom!

Ancilla csendes mosolylyal tűrte, hogy a gárdista fogva tartsa a keztyüs kezét. Aztán egyszerre ő is szükségét érezte annak, hogy szíve szerint beszéljen.

— Amikor önt először megláttam a Mocenigopalotában már kész lettem volna arra, hogy kövessem. . . Pedig a nevét sem tudtam, sőt most jut eszembe, hogy e pillanatban sem tudom még . . . Egy szót kellett volna csak szólnia és én követtem volna . . . Miért is nem szólt? Az éjjel és a rákövet-

kező éjjel is a kocsiban önről álmodtam . . . Tudtam, hogy ön is velem van gondolataiban . . .

Később szóba került köztük a fekete ember is.
— Ő tanított meg a zenére és az énekekre . . .

Nem tartozom neki már semmivel, mert amit öt esztendő óta kerestem, a pénzt mind megtartotta magának. Pedig a velencei operánál sokat kerestem.

— És miért nem hagyta ott régen?

— Félttem tőle. Nemcsak én, de mindenki félt tőle . . . Oly irtóztatóan fenyegetett . . . Tudtam, hogy rossz ember, de azt nem tudtam, hogy gyáva is . . . Aztán el is tudta velem hitetni, hogy csak addig lesznek sikereim a művészetben, amíg ő mellett van . . .

— És egyebet nem kívánt öntől soha, csak pénzt? — kérdezte a gárdista.

Ancilla mosolyogva mondta: Nem. Azután eszébe juthatott valami, mert meghökkenve és vöröses arccal ismételte: Nem! Egy kis szünet után erősen és hosszan a Huszty szeme közé nézett és komoly, szinte ünnepies hangon mondta: Nem!

V.

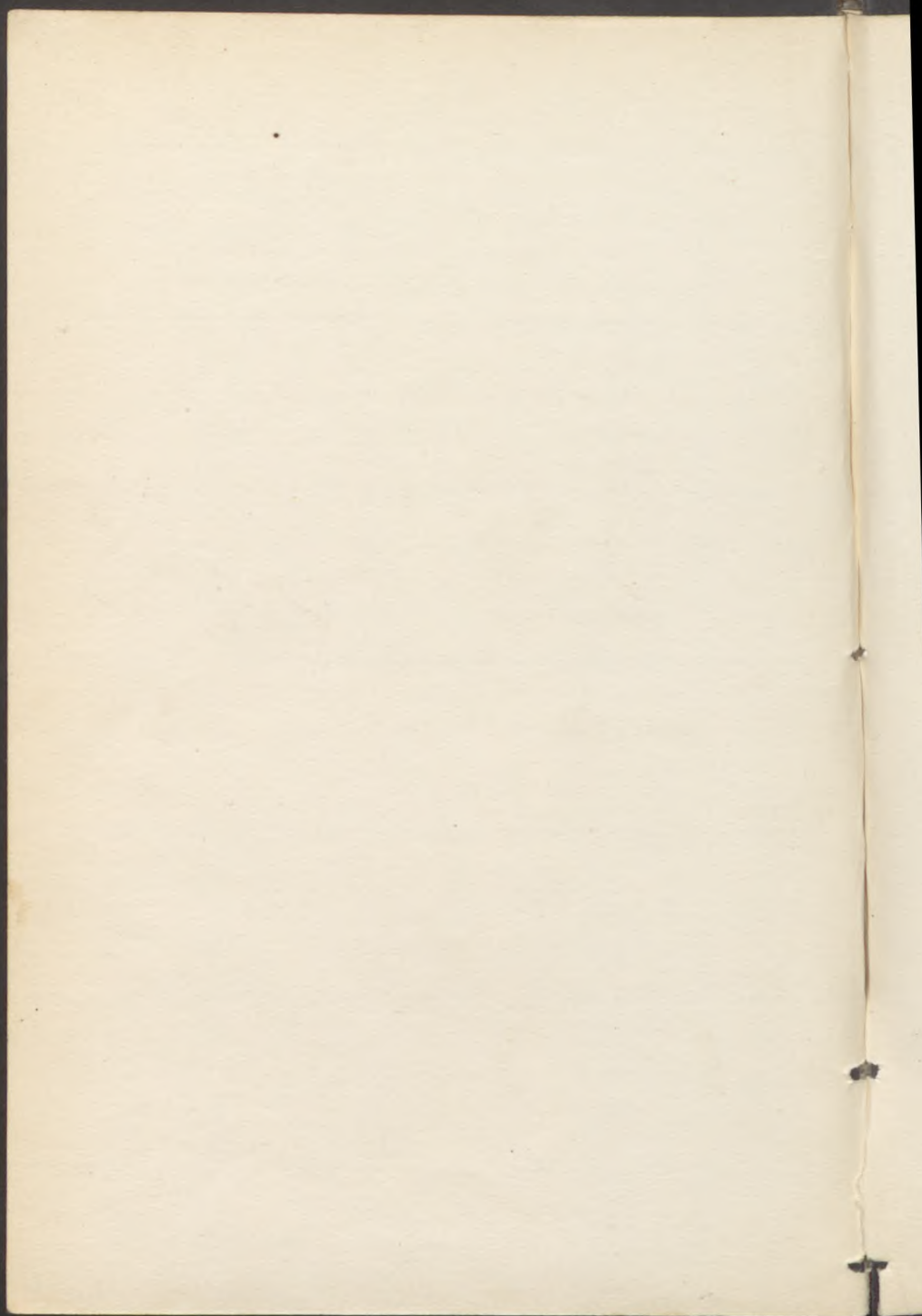
A csikfalvi Huszty-család leveles-ládájában, amelyből a mese anyaga került, megvan még Huszty Farkas báró házassági folyamodása is. A fenséges Bellicum ezzel a két szóval intézte el a gárdista folya-

mondását: „*ausnahmsweise erlaubt*“. (Kivételesen megengedhető.)

Mária Terézia király, akinek jóváhagyása alá terjesztették az aktát, okos nagy gazdasszonyi írással és abszolutisztikus hajlamu ortográfiájával ráírta még a következőket:

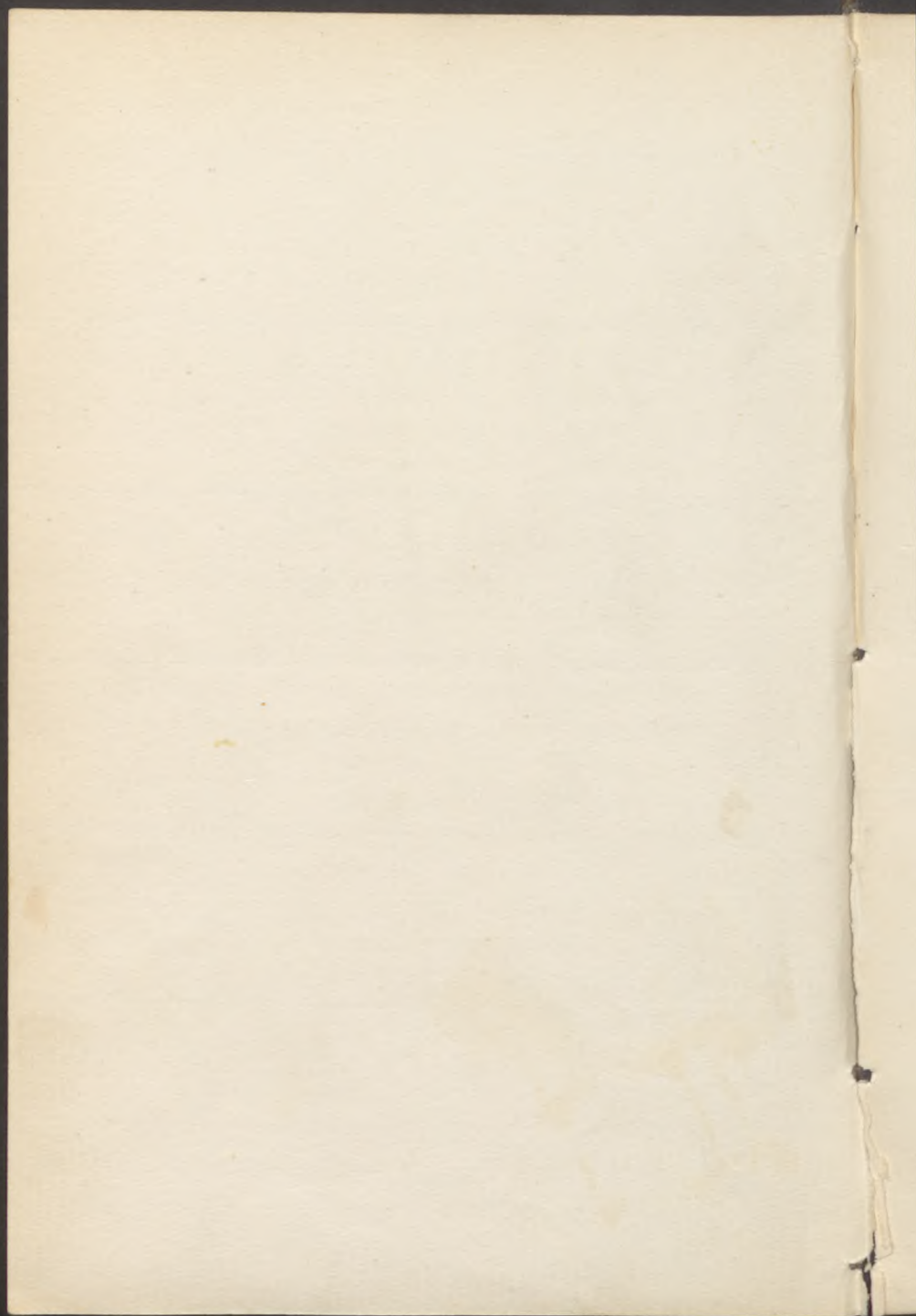
„Mivel az a Forkasch Huszt és Ancilla egy károsszban kucsiroztak Velencétől Bécsig, stante pede meg kell őket kopulálni.“

Akinek szerencséje van

Kelemen magára vette a szmokingját, virágot tűzött a kabátjára, aztán becsöngette a legényét és ilyképpen szólt hozzá:

— Most elmegy a Gellérthegy-fogadóba, ott megkeresed főisztelendő és nagyságos Ricska Floridor urat, a szemendriai apátot, az én nagybátyámat. A második emeleten lakik, gondolom hetvenhat alatt . . . Átadod neki tiszteletemet és azt mondd, végtelenül sajnálom, hogy a mai estét nem tölthetem az ő társaságában, de távirati úton Bécsbe rendelték . . . A külügyminisztériumban van dolgom, igen fontos hivatalos dolgom . . . Holnap estére azonban már itthon leszek megint és igen fogok örülni, ha az apát úr akkor megtisztel a látogatásával . . . Ha elvégezted a dolgodat, elmehetsz mulatni . . . Holnap reggelig szabadságot adok . . .

A legény sietve ajánlotta magát, Kelemen pedig bement a legénylakása szalonjába.

A kandalló előtt kékterítékes asztalka állott és hogy a második teríték nem szólott főisztelendő és nagyságos Ricska Floridor úrnak, azt az előzmények-

ből már tudjuk, de a terítés módja is elárulta. Virág is volt az asztalon, csupa gyöngyvirág meg sokkaru gyertyatartó. A lakásnak volt ugyan villamosvilágítása, Kelemen azonban bizonyos rendkívüli alkalmakkor szerette a viaszgyertya meleg és eleven fényét. A pohárszékké átalakított dohányzó-asztalon voltak a hideg ételek: egy óriás bajuszu piros homár, egy gyönyörű, barnára sült kappan, vadpástétom, saláta, gyümölcs és édesség, sok édesség. Kisebb asztalkán állott a kávéforraló, a likörös-készlet és a dohányzó alkalmatosság, vastag havannaszivarok mellett ezüstvégű, vékony egyiptomi cigaretták, a minőket a nők szeretnek. A hűtőben pedig különböző alaku boros üvegek szorongtak.

Kelemen meggyújtotta a pirosellenzős gyertyákat. A nagy tükör egyszerre tündökölni kezdett, a szőnyegekre szelid fény vetődött; a lakás most igazán kedves fészek benyomását tette. Egy kissé mintha dohányzagu lett volna a szoba? Hamar kölni vizet a butorokra meg a szőnyegekre!

Tíz perc múlva nyolc óra . . . Kelemen fel-alá kezdett járni a szobában. Most — igen, most megszólalt az előszoba csengetyűje! Elragadó pontosság! Sietve rohant ki. A mosóné állott előtte, nagy kosárral a fején.

— Elhoztam a fehérneműt, kérem . . .

Valahogyan rá tudta venni, hogy tegye le mindenestül a kosarát és menjen Isten hírével. Aztán

újából kezdte a várakozást. Most már ott maradt az előszobában és fejét az ajtónak támasztva, fülelt a lépcsőházba.

Csitt! Valami nesz hallatszik odakünn . . . Könnyű léptek és siető ruhasuhogás . . . Kelemen szíve egyszerre vadul elkezd dobogni. Kitekint az ajtórezen és egy óriás kalapot meg egy fehérprémes gallért lát felbukkanni a lépcső karfája mögött. Hirtelen kinyitja az ajtót: egy idegen hölgy áll előtte. Meghökkenve végigmérik egymást, a hölgy aztán sietve megy fel a második emeletre.

Megint egy félórát kell várakoznia. Felháborító pontatlanság! Közbe elszítt három cigarettát és háromszor kiöblítette a száját odollal. Csöngetés! A táviratkihordó áll az ajtó előtt . . . Kelemen dült arccal bontja ki a táviratot: vidéki cimboráinak egy becsipett társasága értesíti, hogy az egészségére ittak és hogy fájdalmasan nélkülözik körükben.

Most kocsi áll meg a ház előtt. Ez ő! Persze, csak nem jön gyalog! Nemsokára megszólal a csöngetyű; a hangjából is kiérzik, hogy remegő kéz nyomta meg a gombját. Ez ő!

Kelemen ajtót nyit, aztán megsemmisülten tántorodik vissza. Egy mosolygó arcu, ölestermetű ősz pap áll előtte.

— Szervusz fiam, Kelemenke!

Nagyságos és főtisztelendő Ricska Floridor, a szemendriai apát!

— Hát nem beszélt az inasommal? — kérdi a fiatal úr.

— Nem én, fiam, mert egyenesen a budapesti rendházból jövök, hol ebéd óta voltam. De most elmondhatod nekem, amit a legényeddel üzentél . . .

A rettenetes pap azzal leveti a felöltőjét és bemegy a szalonba, mintha ez volna a világon a legtermészetesebb dolog. Ha most azt ordítanám: Tűz van! Tűz van! — és elkezdenék szaladni, akkor talán az apát is megijedne? — tanakodik magában Kelemen. — Vagy ha azt mondanám, hogy súlyos beteg vagyok és elvágódnám a szőnyegen és hörögnék?

Az apát mosolyogva áll a terített asztal előtt. Összekulcsolta a két szép fehér kezét, amelylyel anynyi áldást osztott már életében és meghatottan mondta:

— Ez igazán kedves dolog, hogy vacsorát készítettél! Még pedig hideget! Úgy is nagyon erősen beebédeltem a rendházban . . . Nagyon jól fog esni a hideg holmi!

Azzal szakértően szemügyre vette a pohárszéket. A gyűrűs ujjával tréfásan megkopogatta a nagybajuszu homár páncélját. És egy szerelmes pillantást vetett a barna kappan felé . . .

— Ha azt mondanám, hogy más valakit várok vacsorára, — talán a külügyminisztert, akivel fontos státustitkot kell megvitatnom? — tanakodott magában Kelemen.

Az apát úr szemlét tartott az üvegek fölött is, némelyiket kissé kiemelte a hűtőből, hogy elolvassa a vignettáját, aztán megveregette Kelemen vállát.

— Ugyancsak jól éltek, ti pestiek, mondhatom, jól éltek!

A fiatal úr egy elkeseredett mozdulatot tett a kezével. Ajaj!

— Nono, — mondta a pap, — tudom, fiam, hogy egyébként takarékos vagy és hogy csak az én kedvemért verted magadat költségbe . . . Annál többre veszem a figyelmességedet!

Leült, a térdére terítette az abroszt, egy pohárka fehér bort töltött magának és azt mondta:

— Kezdhetjük, fiam!

Ennek már a fele se volt tréfa.

Kelemen a falra tekintett. Különböző ősi fegyverek közt egy tüskésfejű vasbuzogány függött ott. — Ha én most hirtelen megörlőnék — mondta magában — és buzogánnyal megölném az apátot, aztán a nagy kufferbe tenném a holttestét és holnap senki sem keresné . . .

De aztán nem a buzogány, hanem a homár után nyúlt és sóhajtva odatette az asztalra. Ő maga nem igen evett, az apát azonban kitünő étvágyu úr volt és játszva végzett az óriás rákkal. Ettől aztán megjött az étvágya és derekasan nekilátott a vadpástétomnak. Éppen a kappant kedte nagy szakértelemmel

szeletelni, mikor gyorsan ügető gummikerekes állott meg hirtelen az ablak alatt. Kelemen és a pap összenéztek. Odakünn megint megszólalt az előszoba csöngetyűje. Egy hosszú és egy rövid csöngetés; olyan, mint a felkiáltójel. A fiatal úr kirohant az előszobába. Ruhasuhogás, suttogás, aztán becsapódik az ajtó... Kelemen bágyadt, de nyugodt arccal tér vissza. Odalenn az utcán bevágódik a kocsi ajtaja, aztán hirtelen megcsattan a lovak patkója az aszfaltos utcán... Mindennek vége!

— Ki volt itt? — kérdi az apát, miközben egy kis borsot hintett a salátára.

— A miniszterem hívatott, nagyon fontos ügyben! — mondja Kelemen, bágyadtan lehunyva a szemét.

— Micsoda, hát már éjnek idején sincs nyugtod? — méltatlankodik a pap. — De hát a kötelesség az első! Eredj fiam és ha elvégezted a dolgodat, gyere vissza, én majd megvárlak itt.

Kelemen egy orgyilkos mozdulattal a kés után nyúlt. De aztán letette az asztalra és bágyadtan mondta:

— Nem olyan sürgős a dolog, ráér holnap reggel is...

— Kóstoljuk meg most a pezsgőt, — indítványozza az apát. — Magam ugyan jobban szeretem az óbort, de ha már az én kedvemért költségbe verted magadat...

Egy üveggel megittak. Kelemen aztán meggyújtotta a kávémasinát.

Most már úgyis minden mindegy.

— Igazán felségesen érzem magamat! — szól a pap.

Megint vinnyogni kezd odakünn a villamos csengő . . . Az ördögbe is, nem lesz már ennek sohasem vége? Ezúttal hosszan, fenyegetően szól. Kelemen kimegy az előszobába, szalvétával a kezében szivarral a fogai közt.

A mint kinyitja az ajtót, visszatántorodik; egy feketeszakállas, sápadt arcú férfi áll előtte, köcsöskalappal a fején . . . A késői vendég gyorsan belép és az izgalomtól rekedt hangon hörgi: — Én vagyok! . . .

Kelemen maga is elhalványodott.

— Marci?

— Igen, én vagyok. Nem vártál ugy-e?

A fekete ember arca eltorzul a dühös gúnytól. Meghajolva áll Kelemen előtt, mint az ugráshoz készülő tigris.

— Engedj meg, én igazán nem tudom . . .

A fekete ember egy hangos és gögös mozdulatot tesz a kezével.

— Ne komédiázzunk! Mindent tudok! A házmester megmondta, hogy ő itt van! Odabenn van!

Azzal szó nélkül berohant a szalonba. A köcsökalapja még akkor is a fején volt.

Kelemen betette az előszoba ajtaját és maga is a barátja után ment.

— Kedves bácsi, bemutatom magának egy nagyon kedves régi barátomat, akit hiréből bizonyára jól ismer már . . . Úgy látom, valami kellemetlensége volt, azért olyan izgatott . . . De hát egy régi cimborától ezt nem szabad rossz néven venni . . . Ül le Marci és ha úgy tetszik, mondd el, hogy mi bánt . . .

A fekete ember zavartan tette le a kalapját.

— Igazán, valami nagy kellemetlenségem volt, — motyogta zavartan. — Azaz, úgy látszik, hogy tévedtem, az ember néha téved . . .

Közbe zavartan nézett a szoba sarkába.

Kelemen egyszerre nagyon jókedvű lett. Csak úgy szikrázott a szeretetreméltóságtól és a szellemtől.

— Igyék, bácsi, neked is jó lesz egy pohár Roederer, Marci . . . Látod, öregem, így mulatunk mi ketten, a bácsikám meg én . . . Gyerekkorom óta mindig boldog voltam, ha vele lehettem, sajnos, hogy mostanában olyan keveset látom . . . Isten hozta, Floridor bácsi! Büszke vagyok, hogy megtisztelte szerény hajlékomat!

Az apátnak nagyon jól esett a meleg szeretet, mely öcscsének minden szavából feléje sugárzott. Pohárral a kezében emelkedett fel és a férfias meghatottságtól puhán csengő hangon gyönyörű pohárköszöntőt mondott. Ő mestere volt a szónak és az inti-

mus alkalomhoz mérten sok izléssel válogatta meg a kifejezéseit.

A fekete ember arca is lassanként földerült. Valami nagy teher esett le a szívéről és most megint szépnek és könnyűnek találta az életet.

Jó ideig csendesen iszogatózott, de aztán belőle is kikívánczozott a szó.

— Az ember mindig tanul! A mai napon egy értékes tanulsággal gazdagodtam. Megtanultam, hogy az ember sohase kételkedjék azokban, akiket szeret . . . Én ma nagyot vétettem ellened, Kelemen és még valaki ellen. Férfiasan bevallom, hogy nagyot vétettem. Hogy miben vétettem, azt sohasem fogod megtudni, de ha szeretsz, akkor nyujts férfiasan kezet . . .

— Nyujts neki férfiasan kezet, Kelemen! — biztatta az apát.

A vendégek csak éjfél után búcsuzkodtak. Marci jó darab úton elkísérte még az apátot.

— Ez a Kelemen tulajdonképpen végtelenül derék fiu, — vélekedett az öreg úr. — Csupa gyöngédség és jóság, ami pedig ritka dolog a mai világban . . .

— Aranyszíve van, — mondta ellentmondást nem tűrő határozottsággal a fekete ember. — Azt mi tudjuk legjobban, én meg a feleségem . . .

— Barátom uram feleséges ember? — kérdezte a pap.

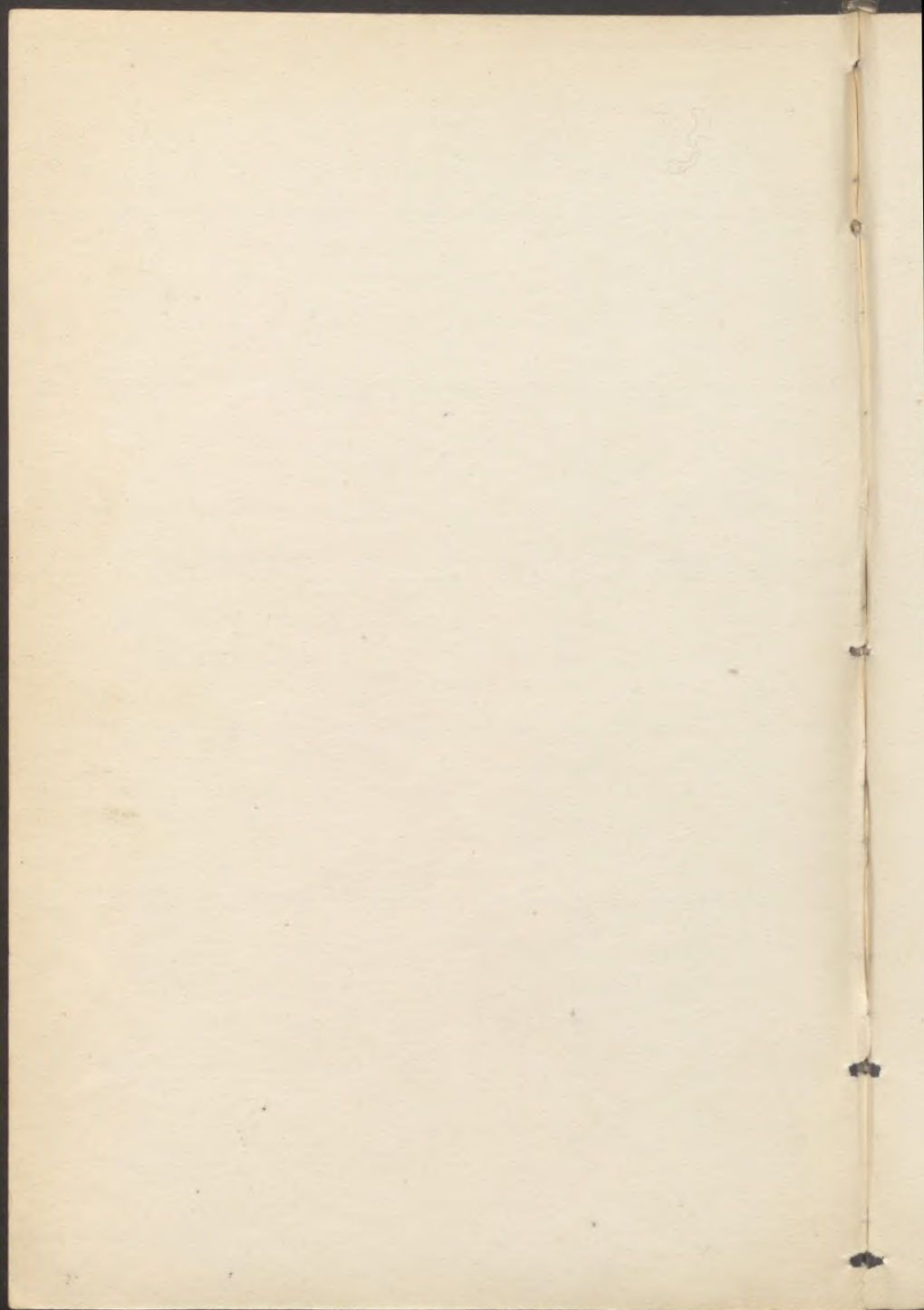

— Négy esztendő óta . . . Elmondhatom Horáciusz-szal, hogy engem szeretnek az istenek, mert megajándékoztak egy jó asszonynyal és egy jó barátal . . . A feleségem annyira nemesen gondolkozó lélek, hogy ma éjjelre példának okáért egy beteg barátnőjét ment ápolni . . .

A sarkon elváltak az urak, miután szívesen megrázták egymás kezét.

Gyurinak igaza volt

Öt házas ember ült együtt a Tiszára kirugó kerti lugasban, jégbe hűtött homoki mellett. Szép asszonyokról beszélgettek, kivételesen azonban nem a szomszédéről, hanem kiki a magáéről. Mivel ebéd óta iddogáltak, hát alkonyatkor már nagyon okosnak és fontosnak találtak mindent, amit mondtak. Afféle házassági politika szűrődött össze a fejtegetéseikből: a feleséggel való célirányos bánásmód elmélete. Az elméletük persze abban a tételben csúcsosodott ki, hogy könnyű volna jó férjnek lenni, ha az asszony mindig azt tenné, amit az ura kíván.

A hölgyek azalatt semmi rosszat nem sejtve, mulattak a kastélyban. A háziasszony éléskamráját bámulták éppen. Ez a kamra arra volt berendezve, hogy a háziak tíz-tizenkét vendéggel együtt zavarba ne jöjjenek, ha valami előre nem látható természeti katasztrófa netán elsülyesztené a világ összes vegyeskereskedéseit, cukrász- és hentesboltjait.

Most odakünn a kertben egy merész bajszu fiatal férj vette át a szót.

— Födolog, hogy az asszony megértse a kü-

lönbséget, amely a nő és a férfi becsülete közt van . . . Ezt úgy értem, hogyha én példának okáért reggelig pezsgőztetem a bajnai színésznőket, abból nem lesz kára a feleségem becsületének . . . Talán haszna is lesz, mert meglehet, hogy veszek neki egy selyemruhát . . .

— Fődolog, — vágott közbe egy kövér és jóképű úr, — hogy az asszonynak mindig jókedve legyen. Én utálok a könyeket és a jeleneteket . . . A feleségembe beleszerettem, mielőtt még láttam volna, csak a nevetését hallottam egy nyitott ablakon keresztül . . . Az asszony azért van a világon, hogy nevéssen . . .

Most belekeveredett a vitába egy sovány arcú, adámcsutkás ember is.

— Minden azon fordul, hogy az asszony ne feleljen vissza. Gondolhat magában, amit akar, csak ne feleljen vissza, mert minden baj abból származik, ha hirtelenharagu a férje . . . Pedig minden uriember hirtelenharagu . . .

Végre megszólalt Gyura, a házigazda. A ne-
mes csajkások közt neki volt a legszebb birtoka és a legnyalkább négyese. A vadászpuskával senki sem tudott úgy bánni, mint ő, de inni is igen szépen tudott. Természetes tehát, hogy asszonyok dolgában is őt illette meg a döntő szó.

— Fődolog, — mondta, hogy a férj mindig megőrizze tekintélyét az asszonynyal szemben. Ezt

persze sem gorombáskodással, sem meglapulással nem lehet elérni, hanem csak úgy, ha mindig igaza van. Az asszony, még a legharapósabb is, előbb-utóbb csak meghajlik erkölcsi fölénye előtt . . . Itt van példának okáért az én Dusám! Szerémségi leány és azoknak ugyancsak puskaporos a vérük. Mindjárt hat héttel a lakodalmunk után bokkolni kezdett . . . Ha akkor túlkeményen fogom a gyeplőt, vagy odaengedem neki, hát biztosan árokba jutunk . . . Én azonban nem vesztettem el a fejemet, hanem türelemmel és kitartással odavittem a dolgot, hogy végül Dusa maga is igazat adott nekem és azóta szent köztünk a béke . . . Szóval: kiültem a bokkolását!

— Hogy csináltad? — kérdezte az ádámcsutkás uriember.

— Hat héttel az esküvőnk után az asszonykának kedve szottyant, hogy átszalad a Szerémségbe és meglepi az édesanyját . . . Jól van, mondom, mehetsz, a lovaim most ráérnek. Úgy mondta, hogy éjszakára marad csak odaát, kedden délben itthon lesz megint. Mielőtt kocsiba szállt volna, a nyakamba kapaszkodott és így szólt hozzám:

— Úgy-e, Gyura, nem fogsz éjszakázni a legénykori lump-cimboráiddal? Halálra szégyelném magamat, ha a kötnivalók eldicsekednének vele, hogy hat heti házасélet után már visszakíváinkoztál megint hozzájuk . . .

— Nyugodt lehetsz, — mondtam, — korán megvacsorázom az Arany Csillag-ban, tízkor már ágyban leszek.

— A becsületszavadra igéred? — kérdezte.

— Ha éppen akarod, hát legyen!

Erre jókedvűen elhajtatott.

Este szép szolidan megvacsoráztam a Csillag-ban. Három deci bort ittam parádivál, szavamra mondom, nem többet. De mit tesz az ördög? Mikor éppen indulóban vagyok, becsörtetnek a bajnai huszárok, akiknél tartalékos főhadnagy vagyok. A csáktornyai nagy gyakorlatokra mentek és két napi pihenőt tartottak a városunkban . . . Az egyik is mond valamit, a másik is. Az is hozat egy üveg Pommeryt, magam is hozatok egyet. Nyáron nem szeretek inni, mert a harmadik butéliánál már rávirrad az emberre . . . Szó ami szó: mikor hazamentem, — szökve mentem — az utcán már iskolásgyerekek jártak. Hét óra lehetett.

Az udvaromon két mosónét látok. Azt mondom nekik: Hallják, maguk asszonyok, délben megjön a feleségem, de ha maguk azt mondják neki, hogy láttak engem reggel hazajönni, akkor agyonlövöm magukat!

A hálósobában ott találom a szobaleányt Nagy szemeket mereszt rám. Te! — mondom neki — ha kérdi a feleségem, hogy mikor jöttem haza,

hát azt mondd neki, hogy hétfőn este háromegyed tízkor. Ha mást mondasz, akkor téged is agyonlőlek . . .

Ekkor megmozdul valami a nagy ágyban és az én Dusám ott fekszik a kékpántlikás paplan alatt.

(Egy héttel később tudtam csak meg, hogyan került a paplan alá olyan váratlanul. Hétfő délből már ott volt az édesanyja portáján. A mámi nem volt otthon, hanem a karlócai leányát békítgette éppen az urával. Dusa tehát tüstént fogatott és váltott lovakkal hazarepült hozzám. Hétfőn este tizenegykor már ágyban feküdt a lelkem.)

— Jézus Mária, Szent Száva, — kiáltotta most olyan hangon, hogy meghallhatták a nagypiacon is, — miféle pogány emberhez adott engem az én szegény jó anyám? Nem elég, hogy megszegi a becsületszavát és világos reggelig iszákoskodik holmi rongyon szedett csavargókkal, most még fölláztatja ellenem a tulajdon cselédeimet is? No de úgy kell nekem, hiszen tudhattam volna, ha iszákos emberhez megyek, hogy sírás-rívás lesz a sorsom! Az egész világ óvott tőle, mondták, hogy kutyából nem lesz szalonna, botból nem lesz beretva, de én nem hallgattam rájuk! Pedig hozzámehettem volna egy táblai bíróhoz, aki két esztendő múlva már kuriai bíró lesz. Méltóságos asszony lehetnék és tisztességben élhetnék. És te ember, hogy állsz most előtted? A te becsületszavad csak annyi, mint a három-

napos pereg? Nem sül le arcodról a bőr? Hát férfi vagy te? Uriember vagy te?

Ennek az elmondásához neki persze félannyi idő sem kellett, mint nekem. Még egy negyedóraig beszélt. Mondhatom, alaposan ellátott. Annyi becsületet sem hagyott rajtam, mint a hajóhuzó lovon.

Én azalatt így okoskodtam magamban: No, Gyura, most fordul meg a te sorsod! Ha rajtad szárad, hogy megszegtéd a becsületszavadat, akkor holtodig mindig az asszonyé az utolsó szó!

Nyugodt, de erélyes hangon így szóltam tehát:

— Bolondokat beszélsz, asszony! Én tegnap este háromnegyed tízkor hazajöttem és azóta egy tapodtat sem modultam a házból!

— Te? Már mint te? — visította Dusa. — És hol aludtál, ha itthon voltál?

— Ott ni! — mondtam, az ágyra mutatva.

Dusa haragosan paskolta tenyerével az érintetlen párnát.

— Jancsi! Miska! — kiáltotta, — kötözzétek meg a nagyságos urat, mert megháborodott és mindjárt vért fog ontani!

Ezt persze nem félemben, hanem mérgében mondta.

— Édes galambom, — mondtam, — eljön az idő, amikor belátod majd, hogy igazat beszéltem és akkor önként bocsánatot fogsz tőlem kérni!

Azzal megfordultam a sarkomon és visszamentem az Arany Csillagba.

A tiszti kompánia még együtt volt, kapitánytól lefelé; észre se vették, hogy megszöktem. Tízíg iddoggáltunk még, aztán kihajtottunk a révi csárdába, villásreggelihez. Aki álmos volt, az alhatott a frissen kaszállt szénán, a többiek halászlét főztek és a zsidó csárdás két kisasszony-lányával mulattak. Estig nagyon jól megvoltunk, akkor már megszaporodott a kompániánk a vármegyei korhelyekkel, kik úgy jöttek a bor szagára, mint a muslicalégy. Lampionokat gyujtottunk és parasztbált rendeztünk. Arrafelé nagyon ügyesek a parasztleányok... A második négyest rendeztem éppen, amikor valaki azt mondja nekem, hogy menjek a pajta mögé, két asszony akar velem beszélni. Ott találtam a bricskámát a szürkékkel, rajta a feleségem meg a szobaleánya.

— Gyura, — mondja az asszony, — tüstént gyere haza!

— Szívesen, — mondom én, — de csak egy föltétel mellett. Kijelented a becsületszavadra, hogy én hétfőn este háromnegyed tízkor hazamentem és azóta ki sem mozdultam a házból.

— Megbolondultál? — pattog Dusa. — Az én becsületszavam nem háromnapos pereg.

— Másképp nem megyek!

— Nohát, akkor utóljára is láttál ebben az életben!

Azzal elhajtatott. Én pedig tovább rendeztem a négyest. A kisebbik csárdásleánnyal táncoltam, akit megtettünk lady patroness-nek. Reggel a tiszt uraknak el kellett búcsúzniok, még aznap átkeltek a Dunán. Az összeverődött cibilkompánia azonban csapatosan megrohanta Ruckay Bandi házát, ahol újból kezdődött a dárídó. A cigány már kidőlt, fogtunk azonban egy tamburás-bandát és azzal muzsikáltattuk magunkat.

Szerdán este eljött a feleségem szobaleánya és jelentette, hogy Dusa befogatott és hazament az édesanyjához. Hogy jöjjen most már haza, úgy se fogom többet látni a feleségemet.

— Ha nincs otthon az asszony, akkor semmi célja, hogy abbahagyjam a mulatságot! Eredj, fiam és vigyázzatok a házra!

Péntek este már kiittuk és kiették az egész Ruckay-portát, akkor valakinek az a gondolata támadt, hogy menjünk be az Arany Csillagba és főzessünk korhelylevest. Igaz, hogy a korhelylevest sehol a világon nem tudják úgy megfőzni, mint a Csillagban. Ott találtuk a horvát dzsidások két svadronját. Ők is Csáktornyára készültek. Egy pár jó barátunk volt köztük, így hát elülről kezdhettük a mulatságot. A tamburások is kidőlték már akkor, találkozott azonban egy sváb trombitás banda. Va-

lamit aludtam megint a fogadóban, azután átöltöztem Simovics Pistánál. Abban állapotunk meg, hogy kiviszszerű a dzsidásokat is a révi csárdába, halászlére. Akkor már szombat reggel volt. Éppen kocsira akartam szállani a Csillag előtt, — a sváb banda már elhelyezkedett egy szénás-szekéren, — amikor valaki megfogja a karomat. A feleségem volt.

— Akarok neked valamit mondani, Gyura!

— Mi az, édes lelkem?

— Te hétfőn este háromnegyed tízkor jöttél haza, azóta nem is mozdultál el mellőlem.

— Igazán?

— A becsületszavamra mondom!

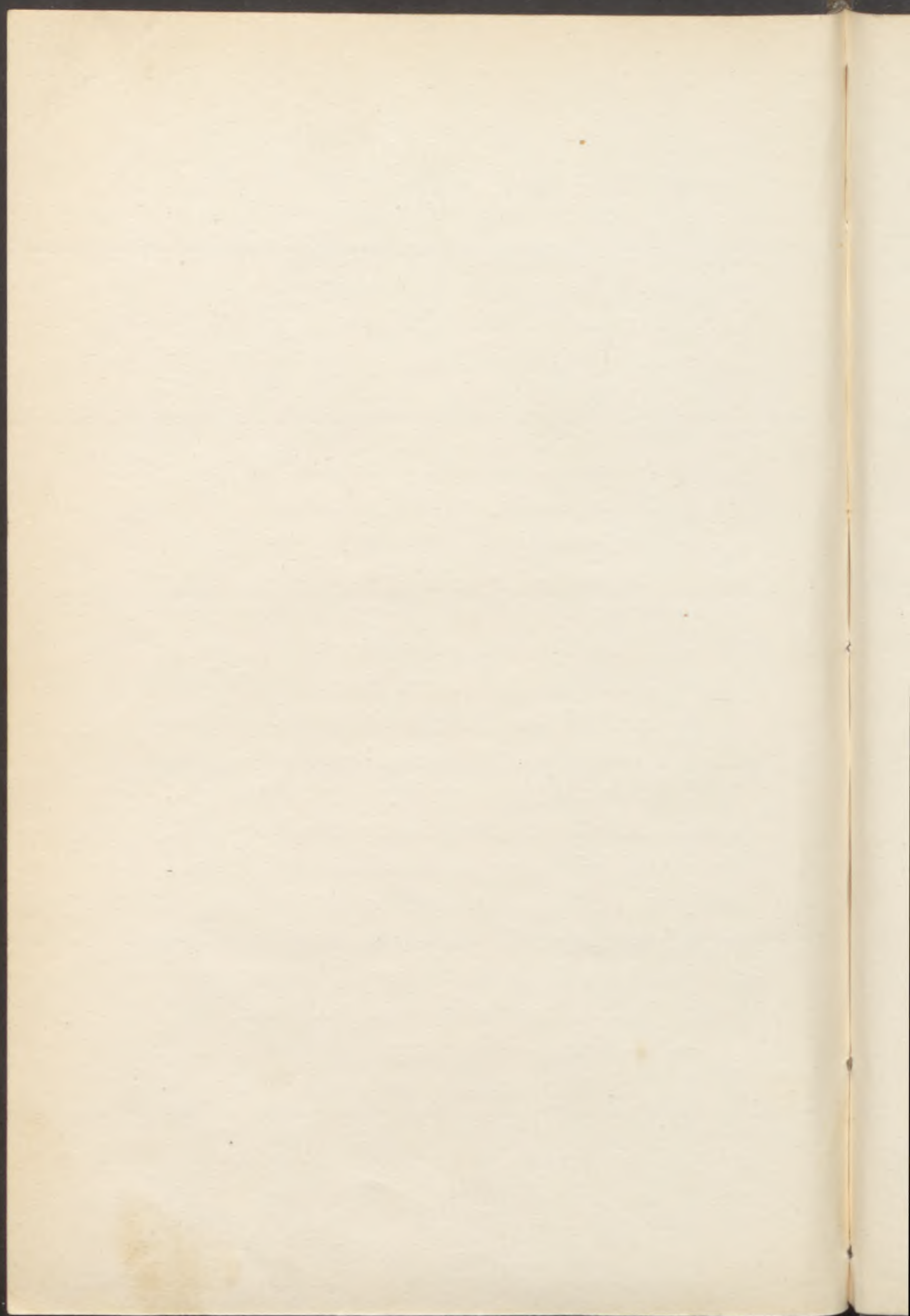
— Akkor gyerünk innen, Dusa.

A dzsidások nem akartak elereszteni. Egy kapitányuk kardot huzott rám, egy kadétjuk pedig leterdelt és sírva kért, hogy főzzek nekik halászlét. A cibilkorhelyek meg azzal ijesztgettek, hogy örök időkre diszkvalifikálom magamat, ha most hűtlenül elhagyom a fölbiztatott kompániát. Én azonban mégis hazamentem. Le is döltem mindjárt, hogy egy kicsit szunyókáljak és amikor fölébredtem, megtudtam Dusától, hogy már megint hétfő van.

— No látod! — mondtam.

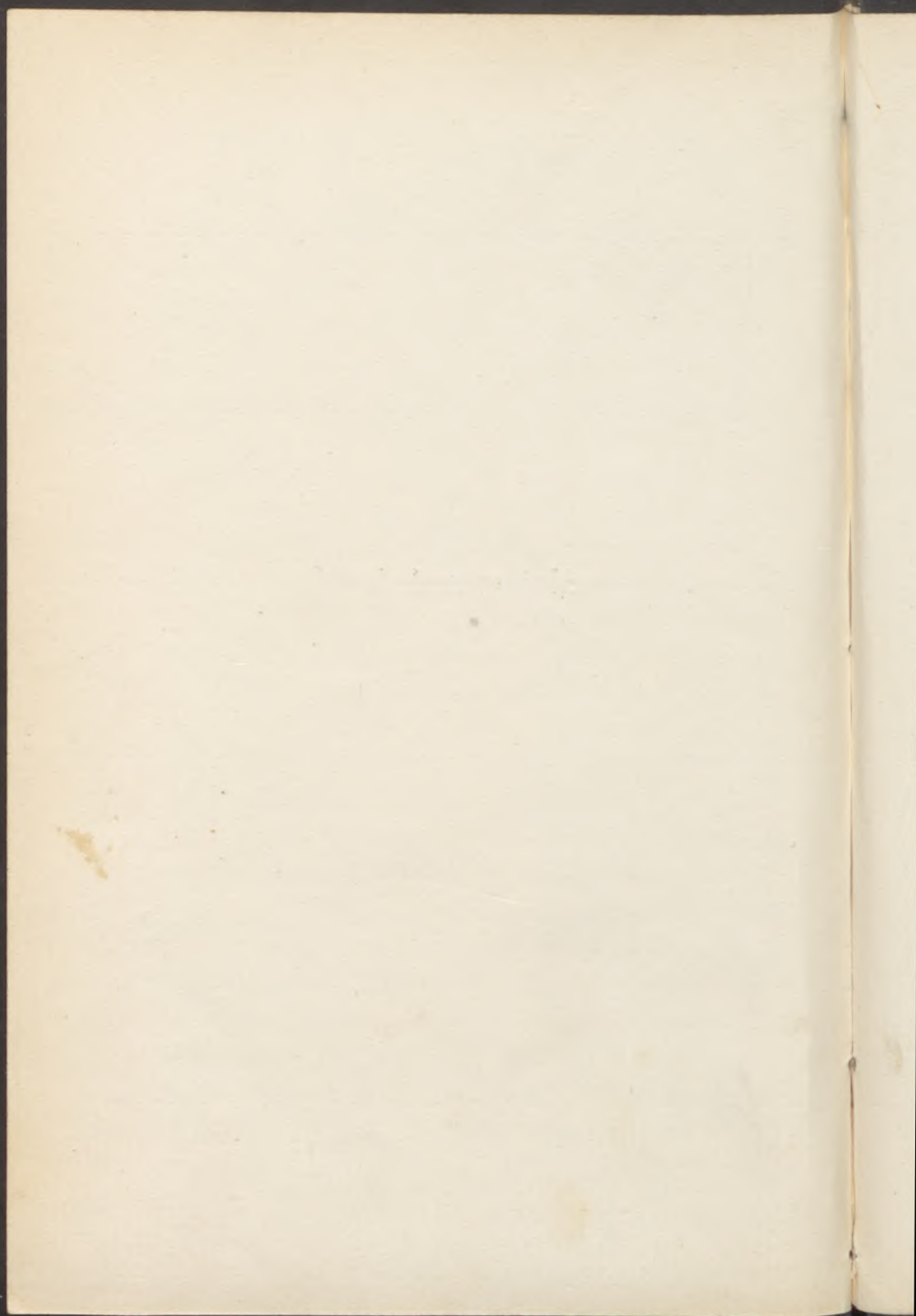
Több ilyen potomság nem is adta elő magát köztünk.

Mai gyerekek

Ott kezdem, amikor Béni szíve még vérzett a sebtől, amelyet Malvin kuzinjának árulása ütött rajta.

Béni édesanyjának valamennyi testvérét olyan nagyszámu családdal áldotta meg a gondviselés, hogy a fiu nem szorult arra, hogy idegenben szerelmeskedjék és verekedjék. Ideál, akiért lángolt, — versenytárs, akit gyűlölt, — jó barát, akinek elpanaszolta bánatát, — közvélemény, amely ítéletet mondott tetteiről: mindez kitelt unokahugai és unokafivérei sorából.

Malvin volt akkoriban a legcsinosabb leány valamennyi közt, de ő volt egyszersmind a legcsapódárabb kuzin is. Perfid kis szíve két hétig dobogott Béniért. Malvin megesküdü, hogy várni fog tíz esztendeig — felületes számítás szerint, az előrelátható bukásokat és ismétléseket figyelmen kívül hagyva, Béninek körülbelül ennyi időre volt még szüksége, hogy a maga ura legyen — a második hét végén Malvin megunta a várakozást, és beleszeretett Laci kuzinjába, aki akkor jött haza a temesvári kadétiskolából.

A kadét már a távolban is bizonyos hírnévre tett szert fantasztikus és vakmerő levelei által, amelyeknek segítségével néha hozzá akart férközni egyik-másik bácsi pénzes tárcájához. Egyszer egyik hadnagya elvesztett tizenöt forintot a reá bízott pénzből és főbe akarta magát löni, ha Laci nagylelkű nagybátyja nem segít rajta. Másszor meg Laci beleugrott a folyóba, egy fuldokló kiseded után, közbe meg tönkretette az új nadrágját. A nadrág ára tizenkét forint volt . . .

Malvinban Laci megérkezése után rögtön megérlelődött a meggyőződés, hogy ő sohasem lehet boldog egy civilista kuzén oldalán. Ezt tudtára is adta Béninek, oly hozzáadással, hogy őt tartja a világ legjellemesebb férfának. (Béni azóta se szereti, ha a kuzinjai jellemes férfinak nevezik.)

A fiúk sehogy sem akarták megérteni, hogy szeretheti Malvin a kadétot. A kadét csupa mellkas volt, mellkas és semmi egyéb. Úgy látszik, hogy a katonai iskolákban különös súlyt helyeznek e fontos testrészre, — Laci legalább egész nap kidüllesztett mellrel járt-kelt, a pukkadásig visszaszívott lélegzettel, mint a cirkuszi tornász, amikor a pávatollat táncoltatja az orra hegyén. Ehez a harciasan domborodó törzshöz marciális arc illett volna, — Laci arca azonban kerek és napfoltos volt, alig nagyobb egy vidéki császárszemlyénél.

Malvin hűtlenségének többféle következménye

lett. Laci egy délután hadtudományi vitába elegyedett Bénivel a Horváth-fiúk kocsiszinjében, Béni ekkor a kadétot felelőssé tette a königrázi szégyenletes futásért, amire Laci *számár civilistának* nevezte unokatestvérét, aki viszont a színben száradó nagy spongyát dobta a katona arcába. A fiúk majd megpukkadtak a nevetéstől, Laci azonban haragtól elvörösödve, kirántotta a szuronyát és azt kiáltotta, hogy most vérnek kell folynia. (Ő ezt így tanulta a kadétkisiskolában.) Szerencsére ott volt a Horváthék kocsisa, az lefoga a fiatal urat és megfenyegette, hogy megfűrészti az itatóvályuban, ha nem marad békességben.

Béni másnap két följelentést írt, az egyiket elküldte a kadétkisiskola parancsnokságához, a másikat a hadügyminiszterhez. Mind a kettőben mély alázattal esedezett, hogy méltóztassanak Kovács László kadétkisiskolai növendéket, a rajta ejtett tetteleges inzultusért, becsületbírósági úton rangjától megfosztani és a kadétkisiskolából legkegyelmesebben kidobni . . . A két hatóság ugyan máig sem intézkedett még ez ügyben. Béni édesanyja azonban még aznap intézkedett: kocsira pakkolta a fiát és kiküldte a gecsei pusztára, Tóni bátyjához, a grófi kasznárhoz.

A beláthatatlan rónaság kellő közepén, néhány óriás nyárfa, a nyárfák hűvös árnyékában a hajdani urilak, amelyben ma a kasznár lakik: ez Gecse. A fák alatt napközben néha vércsevijongás és a ba-

romfi ijedt hápogása hallatszik. Itt lakott Tóni bácsi a Liza leányával. A leány vagy tizennégy éves lehetett és még gyászt viselt az édesanyja után.

Béni úgy jött Gencsére, mint egy számüzött királyfi: büszkén titkolta a szíven rágódó búbánatot. Különben fölötte érdekesnek találta helyzetét és elhatározta, hogy a csendes pusztán, távol a világ gyűlöletes zajától, egészen el fogja felejteni a hűtelen Malvint. A kis Liza nem méltatta érdekes kuzénját eléggé. Józan, komoly kis leány volt, aki szeretett a kamarakulcsokkal csörömpölni és a konyhában fontoskodni; a kolostorból, a hol egypár iskolát végezett, mélységes megvetést hozott magával a világi örömek iránt; ő sohasem fog bálókra eljárni és sohasem fog férjhezmenni. Béni iránt, aki az ő szemében a szó legléghább értelmében vett anyagiságot képviselte, kevély ellenségeskedést érzett.

Már egy hét óta együtt voltak és a gyermekek még alig beszéltek egymással egy szót. Ekkor történt, hogy egy délután, amikor Tóni bácsi künn járt valahol a határban, távirat érkezett a gróftól.

— Elviszem apa után, — mondta Liza és azzal a fejére tette nagy szalmakalapját.

— Én meg elkísérem, — mondta Béni.

Liza elfogadta ezt az ajánlatot, mert egyedül félt a juhászkutyáktól. Apát megtalálták a cséplőknél, félóráig vele maradtak, aztán visszaindultak a

ház felé. Mikor a füzes töltésen jártak, egyszerre különös nyöszörgés ütötte meg a fülüket: egyik szénaboglya tövében egy elhagyott kis baba feküdt vörös párnán. A baba halkán sírt, köröskörül ameddig a szem ellátott, sehol egy emberi lélek. Liza hozzá szaladt és letérdelt melléje a fübe.

— Szegény kis árva, — hogy kerülsz te ide?

— Valami szívtelen anya kitette, hogy megszabaduljon tőle, — mondta a tapasztalt Béni.

— Jézus Mária, — mi lesz most a gyerekkel?

— Ha itt hagyjuk, éhen hal az éjjel . . .

— Akkor magunkkal fogjuk vinni!

Liza karjára kapta a gyereket, Béni pedig a párnát hozta utána. A leány néha elfáradt, ilyenkor leült a töltés szélére, de a gyermeket nem adta oda kuzénjának, bármennyire kérte is az. Végre elérkeztek a házhoz.

A gyereket a kertbe vitték, Liza a nagy bodzafa alatt tudott egy árnyékos kis fészket, ott hárman megtelepedtek. Megindultan nézték a babát, akit megmentettek a biztos haláltól, — a baba pedig komolyan és figyelmesen nézte őket, közbe meg hol az egyik, hol a másik lábacskaát akarta a szájába dugni. A rendkívüli esemény összehozta a fiatalokat, egyszerre nagyon bizalmasan kezdtek beszélgetni.

— Mi lesz ezzel a gyerekkel? — kérdezte Béni.

— Én megtartom és fölnevelem, — mondta Liza komolyan.

— Ez nagyon nemes elhatározás, de egyedül nem tudja majd fölnevelni.

— Miért nem? Sok özvegyasszonynak van gyereke.

— Mégis jobb, ha a gyerekeknek van apja is. Tudja mit, Liza, — neveljük föl ketten.

Liza a fejét csóválta.

— Maga? Maga szívesebben udvarol Malvin-nak . . .

— Pedig én tudnék dolgozni és komoly lenni, ha volna kiért. Ha akarja, Liza, fogadjuk ketten örökbe a gyereket.

Liza másra terelte a szót.

— Micsoda nevet adjunk a gyerekeknek?

— Nevezze el valaki után.

— Hát legyen a neve Béni!

A gyerek később sírni kezdett és Liza azt mondta, hogy bizonyára éhes. Odaadta Béninek a kulcsokat, hogy hozzon a kamrából tejet a gyerekeknek és almát meg kenyeret nekik, mert ők is megéheztek a nagy gyaloglástól. Béni szolgálatkészén fölugrott és a házba szaladt. Mikor a konyhában járt, az ablak alatt lódobogást hallott, a kocsis egy fölnyergelt lovat tartott az udvaron.

— Fialat úr, megjött az új nyeregszerszám a városból. Most már lehet lovagolni.

Az új nyeregszerszám? Ezt meg kellett néznie... Leszaladt az udvarra, a kocsis nyeregbe segítette.

Föl-alá ügetett az udvaron, aztán átugratott az itató-vályun.

— A fiatal úr kilovagolhatna a nagyságos úr után, hadd lássa ő is a nyerget, — vélekedett a kocsis.

Két perc múlva Béni már végigügetett a dülő-úton, amikor pedig a tarlókhöz ért, a ló magától vágatni kezdett.

Már bealkonyodott, amikor Tóni bácsival viszsza-
szajött a cséplőktől. Alig hogy a nyeregből leszállt, egyszerre eszébe jutott Liza és a gyerek . . . Jézus Mária! A családjá ott éhezik a kertben, ő meg a zsebében hordja a kamarakulcsot.

Rémülten és megszágyenülten szaladt a kertbe. Liza valóban ott ült még a gyerekek a bodzafa alatt, sápadtan és könnyes szemmel. A szegény Liza maga is nagyon éhes volt és idegei megfeszítésével, gyötrő türelmetlenséggel várt, percről-percre, óráról-órára. Valami keserű makacsság vett rajta erőt és elhatározta, hogy nem mozdul a fa alól, inkább éhen hal, ha az, akinek kötelessége róla és a gyerekről gondoskodni, megfeledezett róluk . . . A gyerekek hát éhezett és sírt és Liza is éhezett és sírt.

Később a béresgazda jelentette, hogy a kukorica-csész felesége sírva járja be a tanyákat: délután, amikor vízért járt, egy szénaboglya alól ellopták a gyermekét. Béni megkönnyebbülten lélegzett föl, amikor az asszony elvitte a fiát, — érezte, hogy neki nincs tehetsége a családapa szerepéhez.

Salisbury, 1864

Karácsonyi levelek

Csendesen uszkáló, ezüstperemű bárányszerű rózsa kis angyal hasalt. Egy csomó levélke volt előtte, azokat nagy élvezettel olvasta. Írástudó angyal volt, mert mielőtt szárnyai nőttek volna, odalenn a földön elvégzett harmadfél elemi osztályt. Volt a levelei közt olyan, amelyet durva papírra írtak, girbe-görbe gyereketükkel és fogyatékos helyesírással. De volt köztük elegáns, címeres kártya is. Az egyik levélkén nagyot nevetett az angyal: a vérpiros borítékból erős ibolya-illat áradt, a helyesírása pedig oly kezdetleges volt, hogy egy harmadfél elemi végzett angyal is mulathatott rajta.

Az angyal egyszerre összerezzen és föltekintett . . .

— Hát ez mi? A felhő túlsó szélén furcsa kis jószág ült. Valami angyalféle lehetett ő is . . . Akkora volt, mint az írástudó angyal, de nálánál jóval izmosabb és barnább. Hattyuszárny helyett denevérszárnyacsokát viselt a vállán, formás kis testét pedig finom selyempéhely borította. Szénfekete, göndör haja volt, a szép szeme pedig úgy csillogott, mint az eleven parázs.

Az idegen szellem vásottan lógatta a lábát a semmiségbe, közbe pedig jobb ügyhöz méltó odaadással szopogatta a hüvelykujját.

— Nem illik az ujjadat szopogatni! — rivalt rá az angyal.

A denevérszárnyu kikapta az ujját a szájából, de csak azért, hogy kiölthesse a piros, hegyes kis nyelvét.

— No hiszen te derék legény vagy! — szörnyűködött az angyal. — Mit akarsz itt?

— Semmit!

— Mi a neved?

— Izé.

— Izé? De furcsa név! Engem Idisznek hívnak. Hogyan kerültél ide?

— Az északi szél hozott magával. Egy gólya-fészekben aludtam, de a szél kivetett és magával sodort. Még tovább is vitt volna, ha meg nem kapaszkodom a felhőkben.

— Angyal vagy te, Izé?

— Nem tudom. Senki sem mondta még, hogy mi vagyok, de nem is vagyok rá kíváncsi.

— Hát mi a mesterséged?

— Sok mesterséghez értek. Nappal az erdőben bogarászó gyerekeket ijesztgetem, holdfényben pedig versenyt énekelek a kandurral a háztetőn. Vadászni is szoktam, békára és gyíkra és néha meg-

nyergelem a füles bagolyt. A tulajdonképpeni mesterségem az, hogy konkolyt vetek el a búzaföldön.

Idisz ámulva hallgatta új ismerősét. Mi tagadás benne: tetszett neki a kis haszontalan, mert hisz' a jószágot mindig vonzza a gonoszság.

— Hát te mit csinálsz? — kérdezte Izé.

— Karácsonyi leveleket olvasok. Szokás a kis és a nagy gyermekek között, hogy karácsony előtt megírják a Jézuskának, miféle ajándékot szeretnének. Sokan a cipőjükbe teszik a levelet, sokan meg az ablakba. Az arkangyalok összeszedik az egész postát és fölhozzák a mennyországba.

— Hát hisznek még a földi gyerekek a Jézuskában?

— Karácsony táján nagyon sokan hisznek. Vannak olyanok is, akik nem hisznek, de tettetik magukat, mintha hinnének . . . Ezt a hét levelet az arkangyaltól kaptam jutalmul, hogy az elmúlt esztendőben mindig jó voltam. Tehetük velük, amit akarok.

— És mit akarsz velük tenni?

— Először is szépen megszámozom valamennyit, hogy tévedés ne essék. Aztán borítékba teszem és ráírom a címet . . . Aztán az arkangyal az Úr lábai elé teszi a leveleket és az Úr megáldja valamennyit. Akkor aztán teljesülni fog az, amit a gyerekek kértek. Akarod, hogy elolvassam neked a leveleket? Nagyon mulatságosak ám!

1. Édes Jézuskám! Nekem nem kell játék, mert az úgy is eltörik, nem is kell új ruha, mert az elszakad. Aztán, ha kell is, úgy se kapok. Hanem szeretném, ha Edgar úrfinak, a nagyságos háziúr fiának sok pofont adhatnék, mert szemtelen és finnyás. És szeretnék egy huszárt, nem megenni valót, hanem játszani valót. De azt úgyse kapok.

Fancsal Jancsika.

a házmester fia.

2. Édes Jézusom! Én már tizenegyesztendő leány vagyok és nem játszom bábuval, mint az ostoba gyermekek. Egy kérésem azonban mégis volna. Mindenki azt mondja, hogy nagyon szép vagyok és az utcán utánam is fordul minden ember. Nagy örömmöm telnék benne, ha a jó tata, aki most olyan sok pénzt nyert a kefégyári részvényeken, lefestetne valami híres festővel és kiállíttatná a képemet a Műcsarnokban, hogy mindenki láthassa. Kérésemet megújítva, maradtam a jó tata szerető leánya

Röderer Zelma.

3. Édes Jézusom, nekem annyi csukamájolajat és más orvosságot kell innom, kérlek szépen, tedd meg, hogy kigyógyuljak karácsonyra a bajomból.

Pistike.

4. A legszebb karácsonyi ajándék, amiről szívem álmodik: egy csók Tőle, aki engem legjobban szeret . . .

Janka.

5. Édes Jézuskám! Nekem most gyermek-bálba kell mennem, azért nem érek rá hosszasan írni. Mit kérjek? Annyi a játékom és a ruhám, hogy nem jut eszembe semmi. Jó volna azonban, ha végigjáárnál Budapesten és elhoznád nekem azt, ami a legdrágább. Annak bizonyára nagyon fogok örülni.

Elvira.

6. Édes szent Jézus! Én kérek két babát, egy szőkét és egy barnát, olyat, amely becsukja a szemét, ha lefekszik és azt tudja mondani: mama!

Böske.

7. Édes Jézuskám! A piros balett-cipőmbé teszem ezt a levelet, mert tudom, hogy az én angyali Zsigám meg fogja ott találni. Hogy mit kívánok magamnak karácsonyra? Semmi drága limlomot, semmi cifra haszontalanságot — csak 10 db. kefégyári részvényt. Ebből láthatod, Zsigám — akarom mondani: édes Jézuskám, mennyire megkomolyodott

Lolód.

(Ez volt a vérpiros, ibolyaszagu, hibásan írt levél, amelyen az angyal annyit kacagott.)

Idisz elolvasta a leveleket (meglátszott rajta, hogy magának is öröme telik a folyékony olvasásában), Izé pedig nagy érdeklődéssel hallgatta.

— Most beteszem a leveleket a borítékokba, — mondta az angyal.

— Óh engedd meg, hogy én tegyem! — szól

könyörgő hangon Izé. — Most látom csak, milyen jó dolog jót tenni az emberekkel. Szeretném, ha nekem is némi részem lehetne a munkádban!

Idiszt meghatotta ez a kívánság.

— Ez szép tőled, Izé. Úgy látom, hogy alapjában véve jó szíved van. Végezz hát hamar, én ezalatt felröppenek a mennyországba és megtudom, mikor kezdődik a nagy áldás.

Idisz elröpült, mint a pillangó, Izé pedig kaján mosolylyal az ajkár ragasztgatta a leveleket.

A munkájában nem volt köszönet. Mert a kis nyomorult készakarva fölcserélte a borítékokat. Az első számú levél a második számú borítékba, a második levél a harmadik borítékba, a harmadik a negyedikbe került és így tovább. A hetedik levél megint az első borítékba került.

— Nagyszerű lesz! — vihogott Izé. — Mind-egyik gyerek mást kap, mint — amit kívánt.

Alig hogy elkészült a munkájával, már megjelent Idisz.

— Hamar, hamar a leveleket! — kiáltotta.

Az arkangyal az Úr lába elé tette a leveleket. Az Úr mosolygott és megáldotta azokat. Az áldás a végzet áldása volt.

*

Furcsa dolog történt odalenn a földön . . .

Röderer Zelma, aki azt kérte a Jézuskától, hogy festesse le valami híres mesterrel és állíttassa ki a

képét a Mücsarnokban, Röderer Zelmát nem festették le, hanem feleségül adták Edgárhoz, a nagyságos háziúr fiához. És Zelma sok pofont adott Edgárnak, mert az szemtelen volt és finnyás. És a huszárt is megkapta Zelma, akit Fancsal Jancsika kívánt magának és a huszár nem volt megenni való, hanem játszani való.

Pistikét pedig, aki annyi csukamájolajat ivott és aki annyira szeretett volna meggyógyulni, Pistikét lefestette egy híres mester. A képnek az volt a címe: A kis halott, — a Mücsarnokban mindenki megbámulta.

Janka kigyógyult a bajából és belátta, hogy Ő, akitől egy csókot szeretett volna karácsonyi ajándékkul, fajankó, aki nem érdemli meg, hogy széressék.

Elvirán, aki a legdrágábbat kívánta magának, ami Pesten található, beteljesült a Janka végzete: karácsonyi ajándékkul egy csókot kapott attól, aki legjobban szerette: a papájától. Egyebet nem kapott. Mert a papája részvényese volt a kefégyárnak, a kefégyár pedig megbukott.

Böske két babát kért magának. Ehelyett azt kapta, amit Elvira kért: a legdrágább ajándékkul, ami Pesten található. Az édesatyja évek múltán egy bárót hozott neki, aki feleségül is vette. A báró az esküvőt követő napon félmillió adósságot vallott be.

Loló, a ballerina, aki tíz kefégyári részvényt kért a Jézuskától, két babát kapott. Az egyik szőke volt, a másik barna. Azt tudták mondani, hogy mama! A papájukat nem emlegették, mert az Amerikában volt.

A Loló tíz kefégyári részvényét megkapta Fancsal Jancsika, a házmester fia. Az apja egy nap egy csomó cifra papírost hozott neki a gyárból és azt mondta: Csinálj sárkányt belőle.

Mikor a dolog kiderült, a szegény kis Idisz majd kisírta a két szemét.

— Óh, csak tudnám, hogy hol van az a betyár Izé!

A tapasztaltabb angyalok azonban vigasztal-gatták, hogy a gyerekek karácsony után már úgy sem hisznek a Jézuskában.

Virággal üsd a nőt!

vagy

Katinka és Katus

— A kaszinóban?

— Ott.

— Kilenckor?

— Kilenckor. Kérlek légy pontos, mert tudod, hogy a tábornok milyen nagyképű . . .

— Ki lesz vele?

— Úgy tudom, hogy Simon Miksa . . . Különben mondom neked valamit: én most elmegyek valahová, ahol vacsorával várnak és kimentem magamat, aztán visszajövök megint és magammal viszlek a kaszinóba.

— Jó lesz.

— Ég veled és a gyöngyharmat! — Igaz! Egy ember vár künn az előszobában . . . Azt hiszem, hogy ujságíró?

— Olyanféle, — mondta a házigazda, az asztalán fekvő névjegyre tekintve.

— Vigyázz, kérlek, ha beszélsz vele, ki ne kotytyants valamit. Tudod, hogy a tábornok milyen nagyképű!

— Légy nyugodt, öregem.

— Tehát viszontlátásra!

A gróf ezzel elsietett, a házigazda pedig, a báró, magára maradt.

— Kezét csókolom, méltóságos uram, az az ember még mindig künn vár.

— Mi az ördögöt akar tőlem? Mondd neki, — azaz hadd jöjjön hát be! Mondd neki, hogy kéretem . . .

Egy nagyon fiatal és nagyon udvarias ember jött be a szobába. Kicsi ember volt, valósággal gyerekeknek látszott, hozzá még hajlottan is járt. Úgynevezett smokingkabátot és puha selyeminget viselt.

— Mivel szolgálhatok?

— Mindenekelőtt köszönöm a báró úrnak, hogy teendői közepezt is talált rá időt, hogy engem elfogadjon. Egy pillanatra fogom csak igénybe venni a szivességét . . .

— Mivel szolgálhatok? — kérdezte újból, fagyosan a báró.

— A Kuoráth-botrány ügyében jöttem.

A báró megbotránykozottan mosolygott. A kis ember azonban nem jött ki a sodrából, hanem szintén elnevette magát.

— Kérem, kérem, — mondta egyszerre nagyon bizalmasan, — én jól tudom, hogy gavallér-ember, ha becsületbíró egy ügyben, nem tehet nyilatkozatot, mielőtt a dolog befejezést nem nyer. Különösen újságíró előtt nem tehet.

— Akkor hát minek köszönhetem a szerencsét?

— Nem azért jöttem, hogy megtudjak valamit méltóságodtól, hanem azért, hogy elmondjak valamit. Az esti lapok bőven tárgyalták a Kuoráth-esetet. Tudom, hogy mit akar mondani méltóságod: nem volt benne köszönet! Elferdítették, kiszínezték, sőt meglehetősen durva tapintatlanságokat is követtek el . . .

— Mint rendesen, — vetette közbe a báró.

— Bocsánatot kérek: ezúttal a rendesnél is felületesebbek és lelkiösmeretlenebbek voltak. A mi lapunk, amely konzervatív irányu és ellentétben áll a sajtó nagyrészével, nem akar hasonló hibába esni... Mi eredetileg úgy határoztuk, hogy egyáltalában nem is foglalkozunk az esettel. Ezt — fájdalom! — nem tehetjük a vidéki előfizetőinkre tekintettel. Hogy azonban akaratlanul is valami indiszkréciót ne kövessünk el, a szerkesztő megbízott, hogy hozzam el a holnapi cikkünk kefelevonatát . . .

— De mi közöm nekem önökhöz? — kérdezte kedvetlenül a báró.

— Méltóságodnak semmi köze hozzánk, nekünk azonban igen sok közünk van méltóságodhoz. Mi, mint konzervatív lap, a báró úrban a — sajna kiveszőben lévő — igazi lovagiasság megszemélyesítőjét tiszteljük. Én arra kérem méltóságodat, engedje meg, hogy fölolvassam a cikkemet. Ha van benne olyan dolog, amely nincs inyére a báró úrnak, azt szó nélkül törölni fogom. Ennyi az egész!

A báró kissé elgondolkozott . . .

— De a nevemet nem fogják említeni a lapjukban?

— Szavamat adom rá, hogy nem!

A házigazda ekkor leültette a vendégét, sőt cigarettát is adott neki. Az újságíró rágyújtott és olvasni kezdett.

Botrány az előkelő társaságban.

— A főváros előkelő köreit napok óta kínos botrány foglalkoztatja. Megtörtént a sajnálatos és nálunk eddigelé példátlan eset, hogy egy fényes nevű ösrégi családból eredő úriember, Kuoráth Agnor, az ismert sportember —

(A báró itt közbeszólt: — No, no, ön úgylát-szik nem tudja, hogy Kuoráth úr örményember és hogy a társaság túlnyomó része sohasem vette be?)

— Tehát: Kuoráth Agnor, aki eddig számot-tartott a gavallér névre, a nyilvánosság előtt súlyosan inzultált egy fényes nevű, ösrégi családból való úrihölgyet, az előkelő társaság egyik bálványozott szépségét.

(Az újságíró egy kutató pillantást vetett a báró arcára, de az az arc ezuttal mozdulatlan és márványhideg maradt.)

— Mi eddig nem akartunk a dologgal foglalkozni, mivel úgy vélekedtünk, hogy magánügyek nem a nyilvánosság elé valók. Sajnálatos, hogy egy-némely laptársunk nem tartotta magára nézve köte-

lezőnek ezt a fölfogást. A mai napon azonban az ügy oly stádiumba lépett, hogy föloldottnak érezzük magunkat a diszkrécio kötelessége alól és az eset részleteiről a következőkben számolunk be olvasóinknak: Elmult szombaton nagy bál volt X. báró ferencvárosi palotájában, amely alkalommal a vendégszerető főúr magánál látta a fővárosi társaság színe-javát. Kuoráth úr is a vendégek között volt. Már vacsora előtt is föltűnt, hogy szófukar és kedvetlen. A táncban nem vett részt —

(A báró közbeszólt: — Dehogy tűnt föl! Nem igen szoktak Kuoráth úrral törődni.)

— A táncban nem vett részt. Vacsora után R. P. Katinka úrasszony, az ünnepelt szépség, mosolyogva lépett Kuoráth úrhoz és könnyed enyelgés hangján kérdezte: Hogy van ön, Tannhäuser lovag?

(A báró: — Bocsánatot, ön ezt nem jól tudja. A mi társaságunkban sohasem mondják, hogy ön.)

— Tehát: Hogy van maga, Tannhäuser lovag? — Ekkor történt a váratlan és hihetetlen durvaság. Egy országban, ahol törvény a lovagiasság és ahol szabály, hogy nőt csak virággal szabad megütni, akadt férfi, aki azt mondta egy ifjú, szép és elmés nőnek: *Rongy!* R. T. Katinka úrhölgy e szörnyű sértés hallatára elájult —

— (Dehogy ájult!)

— Sírva fakadt —

(Nem sírt!)

— Elsápadt —

(Az meglehet.)

— A multság természetesen rögtön véget ért —

(Nem ért véget, mert hiszen senkise tudott a dologról, a megsértett dáma maga mondta el később a házigazdának . . .)

— Tehát R. P. Katinka úriasszony e szörnyű sértés hallatára elsápadt, de bámulatos lelkiemével leküzdötte fájdalmát és fölháborodását, úgy hogy a vendégek mit sem sejtettek a történekről. A házigazda azonban egész csendben példás elégtételt szolgáltatott megsértett vendégének, midőn egy inasával kurtán eltávolíttatta Kouráth urat a palotából. A dolognak természetesen még folytatása lett. Kouráth vasárnap reggel segédeket küldött X. báróhoz, hogy fegyveresen elégtételt kérjen tőle. A báró azonban kijelentette, hogy ő csak úriembernek tartozik lovagias elégtétellel, K. úr azonban R. P. Katinka úrnővel szemben tanúsított magaviseletével eljátszotta a jogot, hogy őt valaki úriembernek tekintse. X. báró még aznap sorra látogatta a bálon jelenvolt összes vendégeit, bocsánatot kérve tőlük, hogy olyan embert hívott a társaságukba, minő Kourath urat. Kourath úr, mint halljuk, nem nyugodott bele a do-

logba, hanem becsületbírósgot kért. A becsületbírósg ma délután ülésezett. —

(A báró bosszusan közbeszólt: Honnan veszik az ilyeneket? Ebből egy szó sem igaz! A bíróság ma este fog ülésezni, kilenckor.)

— A bíróság döntéséről most még természetesen mit sem tudunk. A mérvadó körök véleménye meglehetősen megoszlik. Vannak, akik meglehetősen enyhén ítélik meg Kouráth úr viselkedését, úgy vélekedvén, hogy pillanatnyi elmezavarban vagy talán boros állapotban cselekedett.

(Ugyan kérem! Olyan józan volt, mint ön vagy én!)

— Vannak, akik azt állítják, hogy Kouráth úrnak bizonyos jogai voltak R. P. Katinka úrhölgygyel szemben.

(A báró dühbe jött. — Bocsánat, — mondta, — ez szamárság! Egy úrhölgygyel szemben az embernek soha sincsenek jogai! Aki ilyen jogokkal akarna védekezni a bíróság előtt, az diszkvalifikálná magát, még ha egyebekben tisztességes ember volna is...)

— Akkor hát a cikk végét egészen törlöm! — mondta szerényen az ujságíró.

Azzal fölkelt és udvarias hálálkodások között elbúcsuzott. A báró elkísérte az ajtóig.

— Ez jó fiúnak látszik, — mondta magában.

Az ujságíró elvágtatott a szerkesztőségbe s ott

újából megírta az egész cikkét. Most már mindent tudott. Még a becsületbíróság ítéletét is megírta előre és a becsületbíróság majdnem szóról-szóra úgy ítélte, ahogyan ő megírta. Kouráth úr erkölcsi halott — löjje magát föbe vagy menjen Amerikába.

A tolla már javában sercegett, amikor a báró még egyre a barátját várta, aki el akarta vinni a kaszinóba. A báró fel s alá járt a szobájában, aztán egyszerre megállott egy kép előtt... Nini, hiszen ez Kouráth! Ketten voltak a képen, a báró és az örmény! egy közös sportkirándulás alkalmával vették le magukat. Hiszen az kellene csak, hogy valaki meglássa ezt a képet!

Kivette a képet a bőrrámából és a kandallóba... Aztán eszébe jutott, hogy van valahol még egy csomó ilyenféle képe. Mint egyéves önkéntesek egy ezredben szolgáltak és akkoriban, valahányszor jól mulattak, katonaszokás szerint mindig lefotografáltatták magukat.

A szalon egyik asztalán borszekrényke állott. A báró kinyitotta a szekrényt és kirakosgatta a régi fotográfiáit. Sok ócska képet talált köztük s most némi érdeklődéssel nézegette őket. Régen nem kersegélt a szekrényben.

Ez itt Kouráth — ez is... Tűzbe vele!

Lám, Katinka asszony! Kicsit elavult kép, — a nagyon divatos képek oly hamar elavulnak, — de

azért csinos a mélyen kivágott fekete ruhájával és a szertelen nagy tollas legyezőjével. A gonosz, vidám és hideg tekintetén is látszik, hogy nem közönséges asszony. Némelyek hóbortosnak mondják, mások nagyon is okosnak. Hol az igazság? Az urak azt mondják róla: négyes számár-fogaton szokott hajtani. A barátnői — mert vannak nagyon tisztességes barátnői! — néha megszólják, de ezt mindig bizonyos jóakarattal teszik. Úgy beszélnek róla, mint egy derék, rokonszenves férfiről szokás, akinek rút gyöngéje az iszákosság. Kár érte! Leányos házakba nem igen hívják, de egyébként eljár a legelőbbkelő családokhoz. Akár bolond, akár okos: annyi bizonyos, hogy mindenképpen veszedelmes. És különös, de való, ő maga is akarja, hogy veszedelmesnek tartsák. A báró jól ismerte ezt a sajátságát; volt alkalma kitanulni, jóideig ő is tagja volt a Katinka-féle négyesnek, ő is, mi is. Ki nem? Aki nem volt, arra is ráfogták, hogy volt és Katinka asszony láthatólag nem igen bánta.

Sokan bomlottak utána, — igaz, némelyek csak a disz kedvéért legyeskedtek körülötte, — de előbb-utóbb mindenki megadta az árát. Mert Katinka asszonynak — aki maga is igen gazdag volt — megvolt az a különös tulajdonsága, hogy szerette a gavallérjait örült költekezésekre ösztökélni. Mivel maga is gazdag volt, ezt se vette nagyon tragikusan a világ.

— Ez a csinos fotográfia körülbelül százezer forintomba van, — mormogta magában a báró.

Azután elmosolyodott, amiből azt lehetne következtetni, hogy nem igen sajnálta a százezer forintját.

Tovább rakosgatta a fotográfiákat s ekkor egy megfakult kép akadt a kezébe. Valami rissz-rossz vidéki fotográfus vette le ezt a családi csoportot. A kerti padon ül az Istenben boldogult öreg báróné, körülötte a gyermekei és unokái. A báróné mellett áll az ifju báró, mint önkéntesi egyenruhába bújtatott leányképű kamasz. A társaság minden tagja láthatólag át van hatva a pillanat fontosságától — akkor még nem fotografáltak annyit, mint manapság — és mindannyian ünnepélyes arcot vágnak.

A családtagok háta mögött tenyeres-talpas cselédleány áll, a kis Eszti baronesszel a karján. A kis leány sehogysem akart megülni édesanyja ölében és azért kellett oda állítani Katust is. Mert Katus volt a parasztleány neve. Csinos, gömbölyű parasztleány volt, de a képen nevetségesen csunyan festett. Az arca olyan volt, mint a holdvilág, a két csontos, nagy keze pedig feketének látszott.

A nagycsontu Katus valaha nagyon szerelmes volt az ifju báróba. Nem is lehetett ezt más szerelemnek nevezni: rajongás volt, imádat.

A báró akkoriban mint egyéves önkéntes szolgált és csak nagyobb időközökben látogatott haza.

Többnyire olyankor, ha pénzre volt szüksége. Az öreg báróné régiszabásu uriasszony volt, a fanatikus takarékosága határos volt a fukarsággal s így az ifju báró akkoriban gyakran keserves gondokkal küzködött. Sok álmatlan éjszakát okozott neki az édesanyja fukarsága, sőt egyízben egész komolyan az öngyilkosság gondolatával is foglalkozott.

Egy nagyon, nagyon kellemetlen emléke is maradt abból az időből . . . Kártyán vesztett és a kés a torkán volt. Az édesanyjától nem mert már pénzt kérni. Akkor történt, hogy egész komolyan agyon akarta magát löni. A haláltól megmentette egy gyémánt, egy nagy és értékes gyémánt, amelyet az édesanyja fiókjában talált. Ezt a követ elcsente és eladta. Hiszen alig volt akkoriban még huszonkétéves! A gyémánt árából kifizethette az adósságait. Sohasem derült ki, hogy ki vitte el a gyémántot. Mai napig sem. Az öreg báróné gyanúja, — miért, miért nem? — Katuskára esett. Különben sem kedvelte a leányt, amióta gyanúba fogta, hogy van valami köze a fiához. Az ilyen leány sok mindenre képes! A csendbiztos, akit a báróné beavatott a dologba, magával vitte Katust, hogy majd ő kivallatja. Tíz napig tartotta fogva, közbe a leány hol vallott, hol meg mindent letagadott, végre is a báróné kívánságára szélnek eresztették. Akkor eljött a kastélyba, a holmijáért. Nem szólt szegény semmit, nem is sírt, bár az inge egy vér volt, a teste pedig telve volt

rettenetes foltokkal. A pandurok tíz napig bikacsökel vallatták . . .

A báróné alapjában véve jószívű asszonyság volt és nagyon megharagudott a csendbiztosra. Ha ő ezt tudta volna — inkább ne is lássa többet azt a gyémántot! Annyira megsajnálta Katust, hogy még tíz forintot is adott neki, amikor eltoloncolták a tót hazájába. Katus ekkor kezetsókolt a méltóságos asszonynak, aztán odaszólt a rája várakozó pandurnak:

— Hát gyűjjék kend!

A kis báró pedig némán és sápadt arccal nézett a távozó leány után . . .

Az előszobában most csöngetés hallatszott.

Jött a báró barátja, a másik becsületbíró.

A báró visszatette a családi képet a szekrénybe és kezetfogott a vendégével.

— Mehetünk?

— Rögtön, csak magamra veszem a felöltömet. Azt hiszem, gyorsan végezhetünk?

— Hogyne! A fráter oly hihetetlen komiszul viselte magát, hogy ki kell törni a nyakát.

— De mi is juthatott eszébe a nyomorultnak?

— Tisztára megbolondulhatott abban a pillanatban. Hiszen ismered Katinkát: őneki mániája, hogy ugrassa az embereket. Biztos, hogy a számár szerelmes volt beléje és komolyan vette a Katinka

mókáit . . . Sok előzménye lehetett a dolognak, de ehhez nekünk semmi közünk.

— Én is azt tartom: vagy úr valaki, vagy kucséber. Az örmény úgy viselkedett, mint egy részeg kucséber. Pusztuljon hát a társaságunkból! Akárhogyan ugratta is Katinka: ő végre is nő és nőt csak virággal szabad megütni.

A báró ezt mély meggyőződés hangján mondta és — tegyük hozzá — egész jóhiszeműséggel.

TARTALOM.

	Oldal
Böske, Erzsí, Erzsébet	5
Jankó jó útra tér	35
A svadron apja	49
Ulászló király paizsa	61
A bátor ember	71
Kleopátra királynő lovagja	83
Lóri nénit férjhez adjuk	93
Miss Daisy	103
A kék folt	113
Jónás kalandja	125
Bandi megbukott	139
A sárga boa vagy az isteni Lia	149
Bekvártélyozás	159
Huszty báró uti kalandja	171
Kinek szerencséje van	191
Gyurinak igaza volt	203
Mai gyerekek	215
Karácsonyi levelek	225
Virággal üsd a nőt	235

Singer és Wolfner kiadása Budapesten.

HERCZEG FERENC MUNKÁI:

A honszerző. Regény.	4	kor.	—	fill.
Diszkötésben	6	"	—	"
Elbeszélések.	3	"	20	"
Diszkötésben	5	"	20	"
Bizánc. Színmű 3 felv.	2	"	50	"
Diszkötésben	4	"	50	"
Kéz kezet mos. Vigjáték 3 felv.	2	"	50	"
Diszkötésben	4	"	50	"
Andor és András. Regény. Márk				
L. rajzaival. Ára füzve	3	"	20	"
Diszkötésben	5	"	20	"
Ocskaybrigadéros. Tört. színmű				
négy felvonásban. Ára	2	"	50	"
Diszkötésben	4	"	50	"
Arianna. Elbeszélések. Ára	3	"	—	"
Diszkötésben	5	"	—	"
Gyurka és Sándor. A Gyur-				
kovics-fiúk II. része. Füzve	3	"	—	"
Diszkötésben	5	"	—	"
Az első vihar. Színmű 4 felv.				
Füzve	2	"	50	"
Diszkötésben	4	"	50	"
Egy leány története. Regény.				
Füzve	3	"	60	"
Diszkötésben	5	"	60	"
Honthy háza. Színmű 3 felv.				
Füzve	2	"	50	"
Diszkötésben	4	"	50	"

Idegenek között. Füzve . . .	2	kor.	80	fill.
Díszkötésben . . .	4	"	80	"
Pogányok. Regény. Füzve . . .	5	"	—	"
Díszkötésben . . .	7	"	—	"
Szabolcs házassága. Regény, negyedik ezer. Füzve . . .	3	"	20	"
Díszkötésben . . .	5	"	20	"
Az első fecske és egyéb el- beszélések. II. kiad. Füzve	3	"	—	"
Díszkötésben . . .	5	"	—	"
Napnyugati mesék. Négy el- beszélés. Füzve . . .	4	"	—	"
Díszkötésben . . .	6	"	—	"
A Gyurkovics-lányok. Tizen- kettedik ezer. Füzve . . .	3	"	—	"
Díszkötésben . . .	5	"	—	"
A Gyurkovics-fiúk. Tizenegye- dik ezer. Füzve . . .	4	"	—	"
Díszkötésben . . .	6	"	—	"
Mutamur. 26 elbeszélés. 3-ik kiadás. Füzve . . .	4	"	—	"
Díszkötésben . . .	6	"	—	"
Fenn és lenn. Regény. 3-ik kiadás. Füzve . . .	4	"	—	"
Díszkötésben . . .	6	"	—	"
A három testőr. Bohózat 3 felvonásban. Füzve . . .	2	"	50	"
Díszkötésben . . .	4	"	50	"
A dolovai nábob leánya. Színmű 5 felvonásban. Füzve	2	"	50	"
Díszkötésben . . .	4	"	50	"
Simon Zsuzsa. Regény, 3-ik kiadás. Füzve . . .	3	"	60	"
Díszkötésben . . .	5	"	60	"
Balatoni rege. Színmű 3 fel- vonásban. Füzve . . .	2	"	50	"
Díszkötésben . . .	4	"	50	"

A VIDÁM KÖNYVEK-ben

megjelenő kötetek jegyzéke.

EDDIG MEGJELENT A KÖVETKEZŐ 16 KÖTET.

I. SOROZAT.

Szomaházy István. Előadások a Feleségképző Akadémián.

Lovik Károly. A leányvári boszorkány. Regény.

Szemere György. Amadarasi király. Elbeszélések.

Zöldi Márton. Komédiák. Elbesz.

Váradai Antal. Emlékeim.

II. SOROZAT.

Herczeg Ferenc. Elbeszélések.

Szomaházy. Költöző nimfák. Reg.

Heltai Jenő. Elbeszélések.

Tábori Róbert. Beszédes Kalára. Elbeszélések.

Sas Ede. Mai tündérek. Elbeszélések.

A III. SOROZAT a következő kötetekből fog állani.

Malonyay Dezső. Elbeszélések.

Nagy Endre. A Geödyek. Regény.

Mikszáth Kálmán. Elbeszélések.

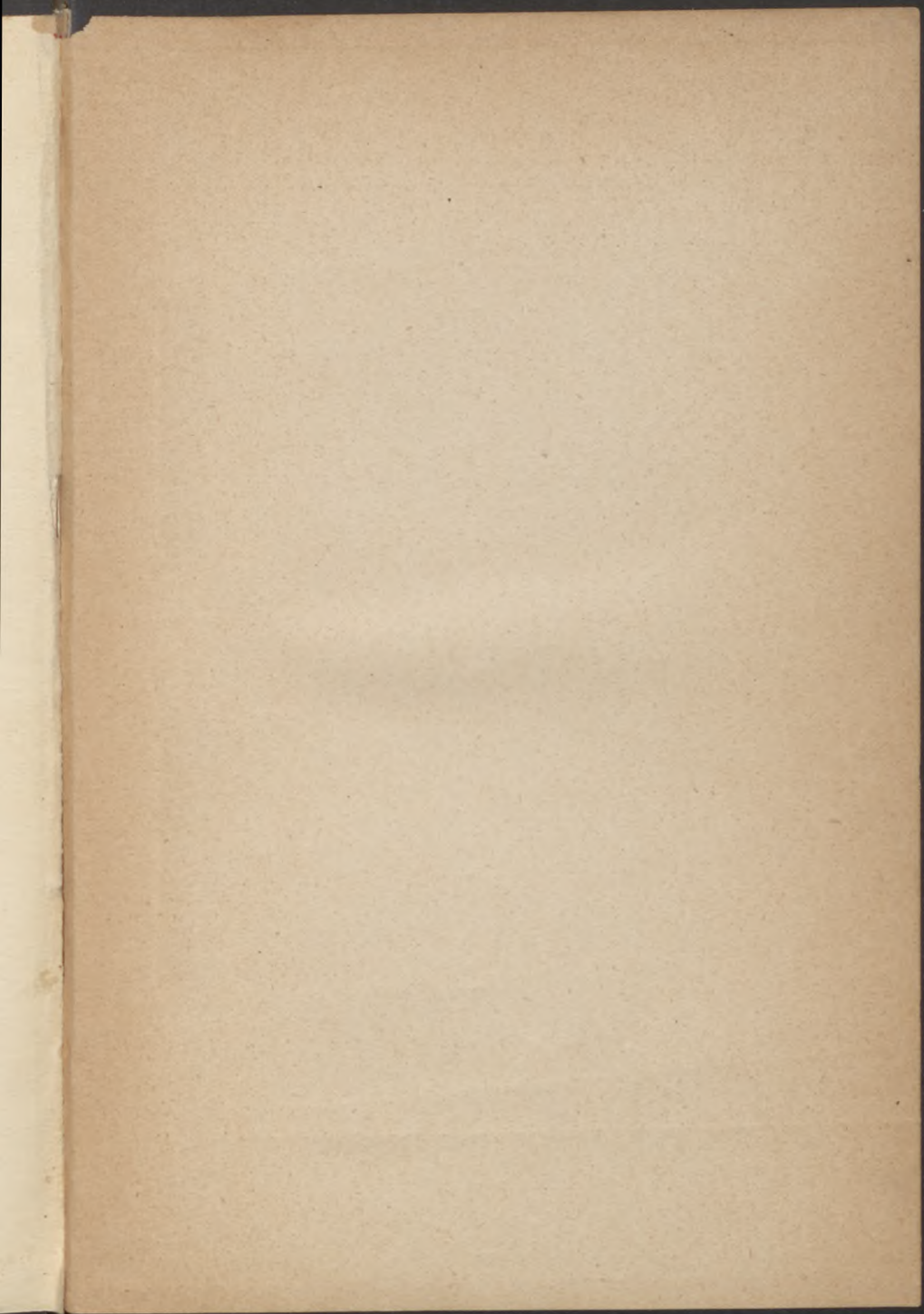
Tömörkény István. Elbeszélések.

Ezekon kívül még két kötet, amely méltóan fogja kiegészíteni ezt a kedves, derűs és páratlanul álló gyűjteményt.

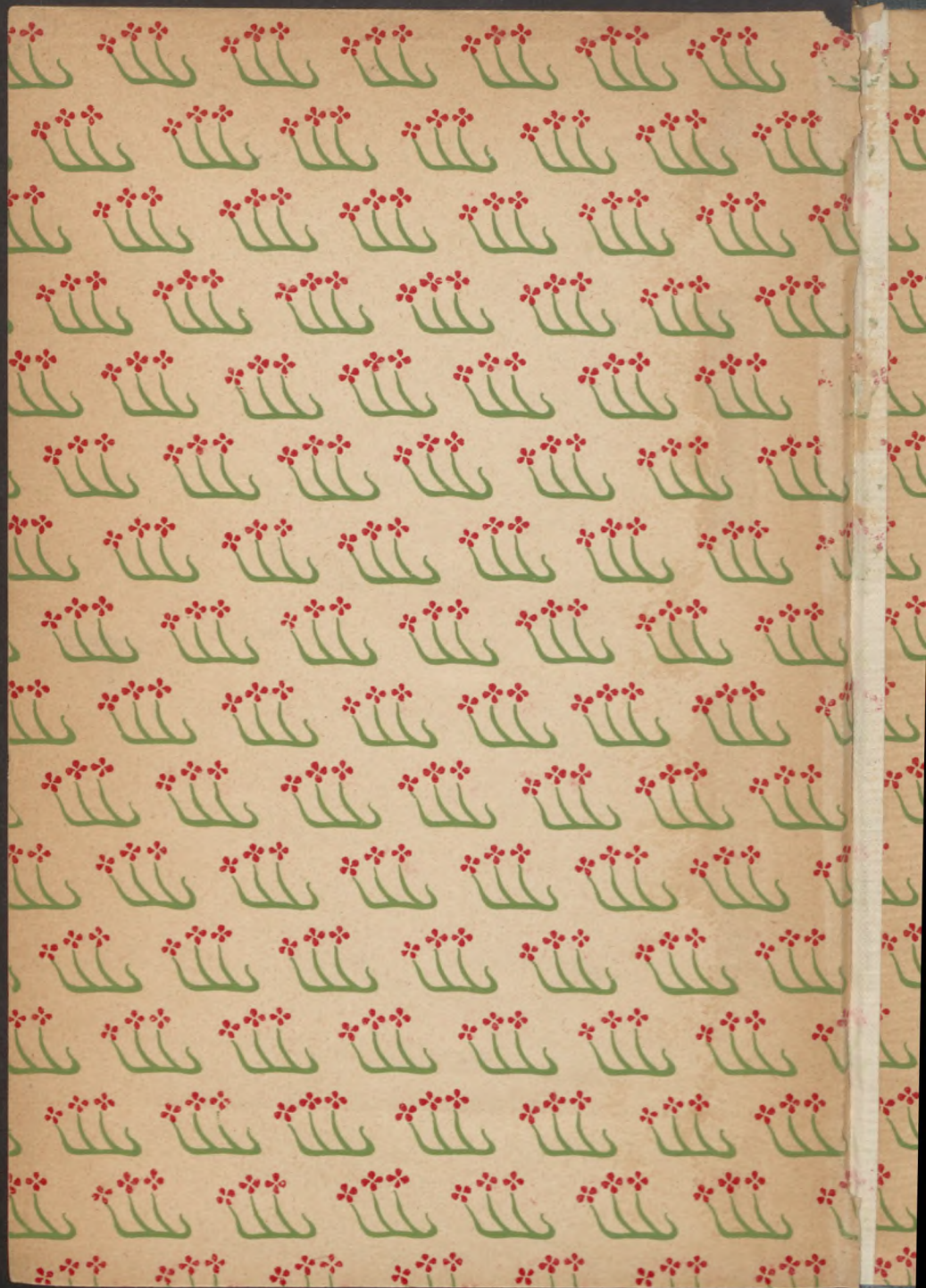
Singer és Wolfner kiadása Budapest,
VI. ker., Andrássy-út 10. sz.

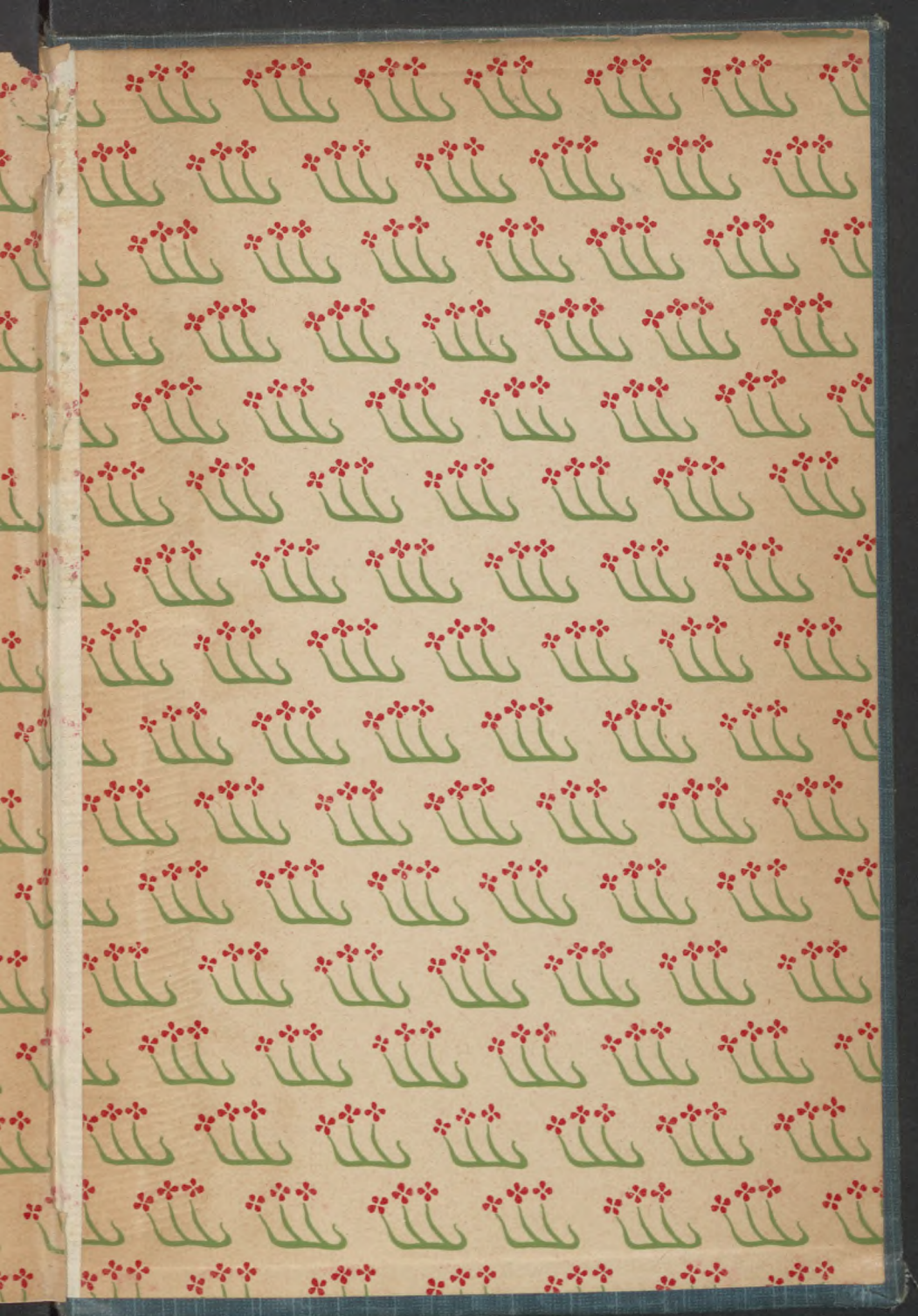

GÖTTFRIDY N. KÖNYVK. MŰINT. BUDAPEST

VIDÁM
KÖNYVEK

HERCZEG F.
BÖSKE, ERZSÉBET
ERZSÉBET

1860⁴

Singer és Wolfart
Budapest